

muusika

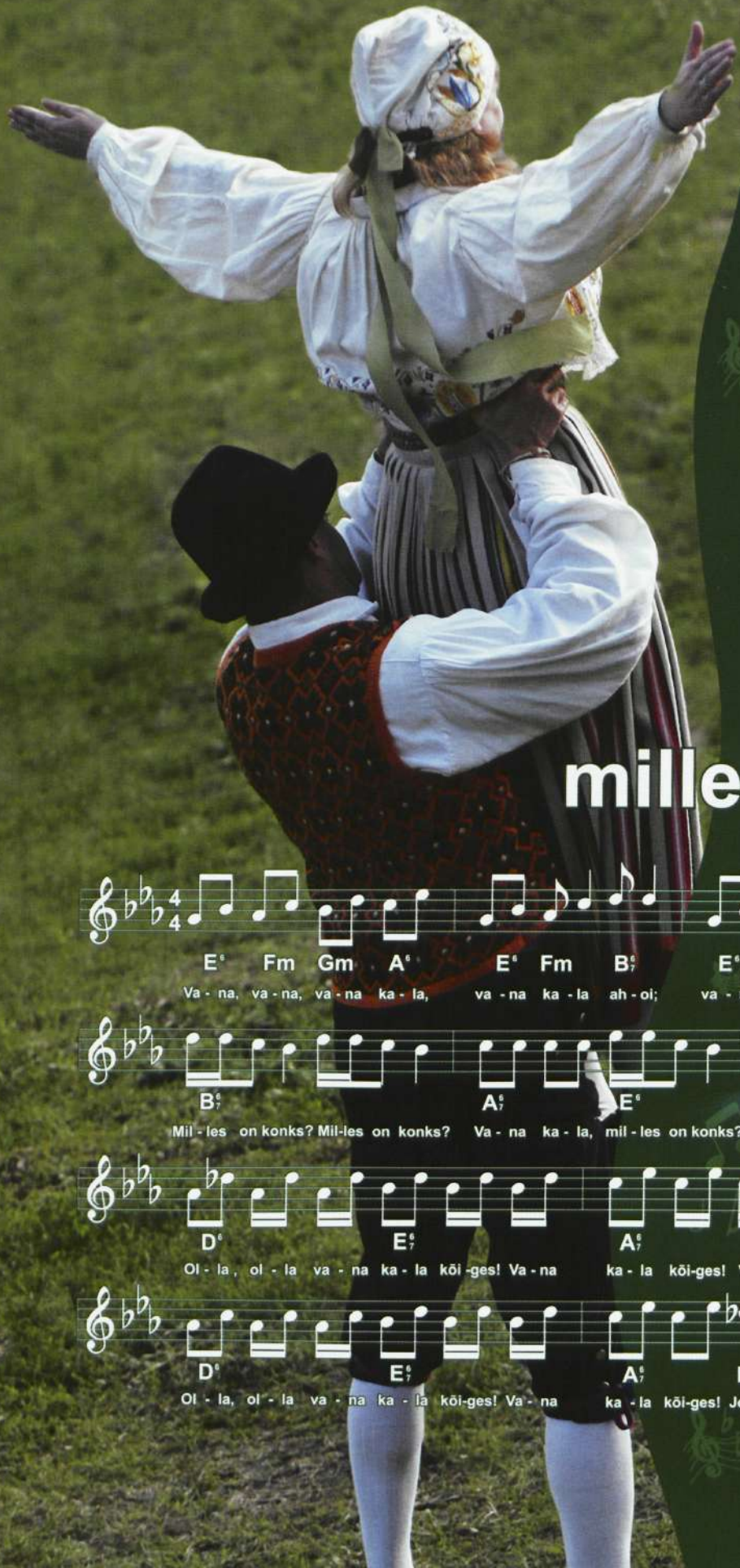
Nr 7
juuli 2005
hind 25.90

Mati Turi

Lahkumine. Helju Taak 1930–2005

Laulukunsti tsaarina Galina Višnevskaja

Vana kala, milles on konks?

E⁶ Fm Gm A⁶ E⁶ Fm B⁷ E⁶ Fm Gm A⁶ E⁶ B⁷ E⁶
Va - na, va - na, va - na ka - la, va - na ka - la ah - oi; va - na, va - na, va - na ka - la, va - na ka - la ah - oi;

B⁷ A⁶ E⁶ B⁷ F⁷ B⁷
Mil - les on konks? Mil - les on konks? Va - na ka - la, mil - les on konks? Mil - les on konks? Mil - les, mil - les on konks?

D⁶ E⁶ A⁶ D⁶
Oi - la, oi - la va - na ka - la kõi-ges! Va - na ka - la kõi-ges! Va - na ka - la kõi-ges!

D⁶ E⁶ A⁶ D⁶
Oi - la, oi - la va - na ka - la kõi-ges! Va - na ka - la kõi-ges! Jee!

KAVA

SOOLO

2 Raili Sule. Päikesepoiss Mati Turi

AARIA

9 Aivar Tõnso. Vabana sündinud muusika

BAGATELLID

10 Mailis Põld. Uudiseid maailmast

IMPRESSIOONID

12 Urmo Kohv. Aasia lai naeratus. Festivalist "Orient"

13 Tui Hirv. Eksperiment "Unt ooperisse" õnnestus. Anton Rubinsteini ooperi

"Deemon" lavastusest Pärnu Endla teatris

15 Maria Mölder. Sünged mõtisklused

Küberstuudiost

16 Nele-Eva Steinfeld. Jätkuvalt noortest

pianistidest. Mihkel Mattisen ja Age Juurikas

Estonia kontserdisaalis

MODULATSIOON

17 Tuulikki Bartosik. Senegali kuumad rütmid rootsi karge rahvamuusika kütkes

18 Martti Raide. Kohtumised Wagneris

NOKTURN

20 Helju Taugi mälestuseks

HOMMAGE

22 Ühe tähe lauljatee. Katkendeid Galina Višnevskaja autobiograafiast Vilma Matsovi tõlkes

EKSPRESSIOON

27 Raimond Kaljulaid. Kunst või kommers?

BAGATELLID

30 Uudiseid Eestist

MELOMAAN

34 Heliplaatide tutvustus

COLLAGE

37 Valik juuli ja augusti muusikasündmusi

Intro 7/2005

Suvi on täis lehtede sahinat, vee hääli, linnulaulu. Laul inimkunstis pole aga kaugel linnulauluna kerge ja loomulik. Isegi mitte siis, kui hääli juba algsest looduse poolt paika pandud nagu Suure Teatri omaaegsel hiilgaval primadonnal Galina Višnevskajal.

Linnulaulu, rohelust, päikesesoojust oli täis ka üks juunipäev Pirita kloostri avatud taevaga müüride vahel. Kõrge aken vaatas otse vabadusse. Oli Helju Taugi äraaatmine, kurb sündmus, kuid meeletult uskumatult hele, ülespoole tõusev, linnuna äralendav.

Ia Rimmel

muusika

Peatoimetaja **Ia Rimmel** ia@ema.edu.ee
Toimetaja **Kristina Körver** kristina@ema.edu.ee
Toimetaja **Mirjam Tally** mirjam@ema.edu.ee
Turundusjuht **Herje Tamm** herje@ema.edu.ee
Kujundaja **Tõnu Kaalep** tonu@ekspress.ee
Keeletoimetaja **Kulla Sisask**

Rahastaja EV Kultuuriministeerium
Ajakirja ilmumist toetab Eesti Kultuurkapital
Väljaandja SA Kultuurileht
Toimetuse kolleegium: Eesti Muusikanõukogu juhatus

Toimetuse aadress: Rävälä pst 16, 10143 Tallinn, II korrus, B 214
Toimetuse telefon (0) 6675 788
Kodulehekülg: **muusika.kul.ee**
Trükitud **Tallinna Raamatutrükikojas**
ISSN 1406-9466
© Eesti Muusikanõukogu

Tellimine: AS Express Post
Tel 6662535, www.tellimine.ee
Tellimisindeks 00679
Otsekorraldus 21 krooni number
3 numbrit 63 krooni
6 numbrit 126 krooni
Aastatellimus (11 numbrit) 230 krooni.
Välismaale tellimisel lisandub postikulu.

MATI TURI
FOTO LAURA
KALLASVEE

Päikesepoiss Mati Turi

RAILI SULE

Otsides vastust küsimusele, kes on hetkel kõige nõutavam eesti laulja maailmas, on vastus ainult üks – Mati Turi. Tema repertuaar ulatub vanamuusikast kõige nüüdisaegsemate teosteni, tal on, mida publikule pakkuda, ja ta esitab kõike harva nähtava innu ja pühendumusega. Vestlus Mati Turiga on panoraampilt hinnatud barokksolisti ja suurvormide esitaja tegemistest, tõekspidamistest ja hoiakutest senitehtule, aga ka kujunemisest koorijuhist lauljaks.

Kuidas kujuneb sisseelamisvõime esitavasse? Kui kuulen teid laulvat Bachi, arvan, et oletegi ainult Bachi interpret, kui Haydnit või Brittenit, siis Haydni või Britteni interpret jne.

Arvan, et loodus või vanemad on selle kaasa andnud. Tajun päris hästi, mis hetkel toimub, ja mitte ainult hetkel, vaid ka pikemas perspektiivis. Kui lähen mõne helilooja teose kallale, on mu esimene mõte, kuidas sellega muusikaliselt ja sisuliselt hakkama saan. Ma ei ole veel nii kaugele jõudnud, et oleksin midagi tagasi lükanud. Mul on hea mälu, õpin väga kiiresti, kui päheõppimisest rääkida. Näiteks Haydni ooper “Armida” sai pähe kahe nädalaga. See on meeletult lühike aeg. Ma ei luba endale pikki marioneerimisprotsesse, see “vanutab villa”. Vanutatud vill on hea asi, aga vanutatud muusika, see ei tööta enam.

Räägime teie lauljatee algusest ja õpingutest.

Alustasin lauljana Eesti Filharmoonia Kammerkooris. Paljuski olen tänulik Tõnu Kaljustele, kel on hea muusikaline maitse ja oskus tajuda, kuidas muusika elama hakkab. Mul on koorijuhtimise erialal EMAs bakalaureusediplom. Koorijuhtimisest algab tugev põhi: noodilugemine, ansambli tunnetus, klaverimänguoskus jne. Palju on õpetanud elu ise, kuigi ma ei saa väita, et olen iseõppija. Mind on kujundanud paljud eri-

nevad inimesed, samuti erinevad eeskujud laulmises. Näiteks tenoritest Anthony Rolfe-Johnson ja ooperilauljatest Placido Domingo. Domingo on tenor, kes pole laulja, vaid muusik. Ma üritan ise ka olla mitte laulja, vaid pigem muusik.

Praegu on asjad läinud nii, et ma tuln kammerkoorist ära, laulsin seal kaks teist aastat. Põhjuseks on nii palju teisi pakkumisi, et tuli teha otsus. Jaakko Ryhänen on see inimene, kes on õpetanud, kuidas saavutada enesekindlust, koondada mõtteid ja neid ka teoks teha. Ametlikult olen praegu vabakutseline. Nargen Operaga teen nii palju koostööd kui võimalik, sest hindan Tõnu Kaljustet. Muusikuna on ta mulle väga hingelähedane, temalt tuleb alati midagi head.

Kas te ise ei ole tahtnud suuri projekte juhatada?

See võimalus on ju olemas, aga kuna erinevad inimesed on mulle lauljana enesekindlust andnud, siis tunnen, et pean praegu laulma. Usun väheseid inimesi, aga mõningaid ma usun. Jaakko Ryhänen on suur toetaja, kes näeb, et võiksin laulda ka suuri ooperirole.

Palju teil siiani ooperirole on olnud?

Tõnu Kaljuste taktikepi all laulsin 1998. aastal kontsertettekandes Mao rolli John Adamsi ooperis “Nixon Hiinas”. Soome Alexandri teatris laulsin Dvořáki “Näkingeius” Printsina. See oli tõhus algus.

Olen laulnud Britteni “Lucretiat” (“The Rape of Lucretia”) ja “Koovitaja jõge”. Viimane oli oluline ooperirool eelmisel kevadel Tallinna Linnateatris, aga ebamüügis teha. Mind topiti kõrvuni ja varvastele ningisse kostüümi, pikad tehismaterjalist juuksed, saapad, mask. Anneli Remme kirjutas Eesti Ekspressis, et see on nagu Jõuluvana ja Snegurotška vaheline tegelane. No selle projektiga läks kaalust mitu kilo.

Nüüd on Jaakko Ryhänen mind palju edasi aidanud. Veel aasta tagasi ei oleks ma laulnud nii, nagu praegu laulan.

Siis Nargen Operaga kolm Haydni ooperit – “Üksik saar”, “Elu kuu peal” ja “Armida”. Tampere-talossel kevadel projekt, kus laulsin kuuel korral Cassio osa Verdi “Othellos”. See oli väga hea kogemus, väga hea lavastaja Ralf Långbackaga, jäin ka ise rahule. Sügisel tuleb sama lavastus Eestis, Rocca al Mare Coral Club spordikeskuses, selles mõttes on siis lihtsam, et osa on juba verre lauldud.

Estonia teater on mind varemgi kutsunud, aga kammerkoori kõrvalt oli see füüsiliselt võimatu. Nüüd saan teha seda, mis meeldib, ja teisest küljest on hea meel, et see nii on läinud, praegu on enesekindlus olemas. Mul ongi elus nii, et tihti peale mind suunatakse või õpetatakse kuskilt mujalt. Läheb nagu läheb. Juhtub see, mis juhtuma peab.

Esimesed artistikogemused. Fotol koos vanaisa Herman Turiga.
FOTO ERAKOGUST

Juuni keskel teen kaasa Tampere ooperi koosseisus ooperifestivalil "Praha kevad", kus tuleb esitamisele Joonas Kokkoneni ooper "Viimeiset kiusaukset".

Kas meenub esimene esinemine solistina?

Mäletan. Ajab kõvasti naerma. Olen seda juba kuskil rääkinud. Tõnu Kaljuste oli mees, kes nägi, et pärast pariaastast kooris laulmist võiks ma proovida solistina, sest koori tenorina polnud mingit

probleemi. Tõnu ütles, et siin on Bachi h-moll missa, kontsert on Rapla kirikus, aastaarvu ei mäleta, vist kaheksa või üheksa aastat tagasi. Duett sopraniga jõudis lõpuni. Keegi patsutas õlale, vist selleks, et ma kokku ei kukuks. Teose lõpus, "Benedictuse" ajal tulevad kõrged noodid ja rasked käigud. Siis nägin end kiriku lühtri otsas rippumas, pael kaelas. See esimene kord läks vist võssa, aimasin, kuidas kõik võiks olla, aga teised ütlesid, et polnud viga. Ju siis vist oligi nii;

kui oleks väga mööda läinud, poleks ehk enam suurte rollide peale lastud.

Sain aru, et Tõnu usaldab mind ja ma lihtsalt pean midagi ära tegema, et seda usaldust õigustada, tol hetkel polnud ma mingi laulja. Hakkasin otsima, kuidas laulmine üldse käib. Suur tugi ja nõuandja oli Tõnu ise. Tal on hea antenn igale poole.

Kas teostest ja esinemistest on olemas mingi nimekiri?

Suur viga, et ei ole, aga elu on lihtsalt nii läinud. Kui peaksin homme siit ilmast lahkuma, siis olen tehtuga väga rahul. No suuremad tulevad meelde: kõik Händeli oratooriumid, Bachi passioonid, kantaadid, soolokantaadid, pihuga juurde vanamuusikat – Monteverdi, Purcell, Vivaldi, Telemann, Buxtehude. Siis Haydni oratooriumid, Mozarti misad, Beethoveni suurvormid, Verdi "Reekviem", Mendelssohni, Berliozi, Rossini, Dvořáki, Rahmaninovi ja Orffi suurvormid. Kõik ei meenuki, loetelu on tegelikult väga pisike osa sellest, mis on lauldud. Siis Brahmsi soololaulud, Schuberti ja Schumanni tsükliid koos pianist Siim Polliga.

Aga eesti muusika?

Olen laulnud Pärdi ja Tormise teoseid. Raimo Kangro, Karl August Hermann, Alo Mattiiseni ja Toomas Trassi loomingu. Viimane avastus oli Eduard Oja soololaulud. Vardo Rumessen oli väga õnnelik, et on leidunud mees, kes saab materjaliga hakkama. Need on tõesti rasked laulud, ei tea, mida helilooja mõtles, kui ta need kirjutas. Kas tal oli silmapiiril inimene, kes need maha laulaks... Oleks ikka väga karm ettevõtmine teha kontsert ainult Oja lauludest, aga arvan, et teeme selle kunagi ära.

Kuidas hoida füüsilist vormi?

Tuleb pingutada. Mõned asjad on läinud elus teisiti, mida poleks ehk arvanud. Tuleb trenni teha. Liigutada. Olen viisteist kilo kergem sellest, mis olin kümme aastat tagasi, ja enesetunne on parem. Ega ma pole põdenud seda, et olin suur, teiste asi, mida minust mõtlevad. On hea, et ma ei armasta magusat, aga tuleb mõelda, mida sööd.

Meelde jäävad esinemispartnerid?

Minu partnerlused käivad hoopis teisi teid pidi. Neid on nii erinevaid. Rikastav

oli Jorma Hynnineniga Tamperees poolteist kuud suhelda. Ta on meeldiv, tark ja laulab oma eeskohta nagu noor poiss. Tamperega on veel teinegi mälestus. Laulsin Brahmsi "Rinaldos". 2000-kohaline saal oli pilgeni täis. Rahvas oli ilmselt tulnud rohkem selle peale, mis toimus kontserdi teises pooles: Sarah Chang esitas Dvořáki viiulikontserti, see oli fantastiline. Ta polnud ju otse lavapartner, aga selle õhtu õhustik oli eriline. Pean ka kohtumisi oluliseks. Kammerkoori ja Rootsi raadiokoori meestega laulsime Stravinski "Oidipus Rexi", Berliini Filharmoonikuid juhatas Claudio Abbado. Kes teab, kas enam lavakohtume, aga tookord mõtlesin, et tahaks "Oidipuses" ka solistina üles astuda, nüüd on see juba tehtud Eri Klasiga Estonia kontserdisaalis. Kammerkooriga musitseerisime selliste dirigentidega nagu Lars Ulrik Mortensen, Helmuth Rilling, Ivor Bolton, Ivan Fisher, Martin Hasselböck – kõik muusikast läbi imbinud inimesed. Solistina oli tõeline meistrkursuskoostöö Händeli-korüfee Howard Armaniga Haapsalu vanamuusikafestivalil. Siis Roland Böer, Nikolai Aleksejev... Eriline lugu oli Herbert Böckiga mõned aastad tagasi. Mulle helistati kaks nädalat enne ja kutsuti osalema teoses, mida keegi polnud nõus laulma, see oli Mauricio Kageli "Sankt-Bach Passion", kaks tundi järjest laulda. Noodi sain nädal aega varem ja kontsert tuli hea. Meenub 2004. aasta Savonlinna ooperifestival, kus Dvořáki "Reekviemis" olid partneriteks Ain Anger ja Pille Lill. Üks oluline kogemus kontserdielul on Belgia vanamuusikaansambel Il Gardellino, mille eesotsas on oboevirtuoos Marcel Pongeele. Musitseerida selliste staaridega viiekontserdilisel tuuril Belgias oli sõnuseletamatult eriline.

Kust teadsid belglased, et Eestis on Mati Turi ja et just teda kutsuda?

Ei tea. Võib-olla Haapsalu vanamuusikafestivalilt. Sellest ansamblist on Pongeele ja Jan de Winne käinud Toomas Siitani kutsel ka Haapsalus. Igatahes tuli pakumine täiesti ootamatult. Info liigub. Olen ennegi tähele pannud, et mõned asjad lihtsalt tulevad minu juurde.

Kellega dirigentidest unistate töötada?

Tahaksin töötada inimestega, kes tegelevad barokkmuusikaga, olen selles vallas kodus. Tahaksin teha midagi John Eliot

Gardineriga. Mul on tema plaadistusi. Täisvereline muusika! Mulle ei meeldi muusika nülginine, see, kui dirigent surub teose välja nagu korralik koolipoiss, kes ainult viitele õpib. Gardineri plaadistustel ei juutu seda kunagi. Arvan, et aeg, mil ma endale plaadikogu hakkankoostama, seisab veel ees. Pole veel igasugust muusikat meetrite viisi endale riulile ostnud. Nüüd tean, mida täpselt tahaksin.

Kui lai on teie esinemiste geograafia?

Meeletult suur. Kõik mandrid peale Aafrika, Lõuna-Ameerika ja Gröönimaa. Koos kammerkooriga ja ilma. Euroopas vist igal pool ja paljudes riikides kümneid kordi. Siis Singapuris, Jaapanis, Ameerikas ja Austraalias mitmeid kordi. Ameerikas suutsin ka ühe suure käki kokku keerata. Laulsin üht Mozarti litaaniat, mis mul üldse välja ei tulnud. Mäletan ajalehekirjutist, et tenor ei saanud oma osaga hakkama. Olin absoluutselt nõus, mul polnud ühtki vastuväidet. Siiski oleksin tahtnud Mozarti käest küsida, et mida ta mõtles nii rasket partiid kirjutades! Aga mul lihtsalt polnud veel "tööriistu". Aeg on edasi läinud ja nüüd ma laulaksin ka selle partii probleemitult ära.

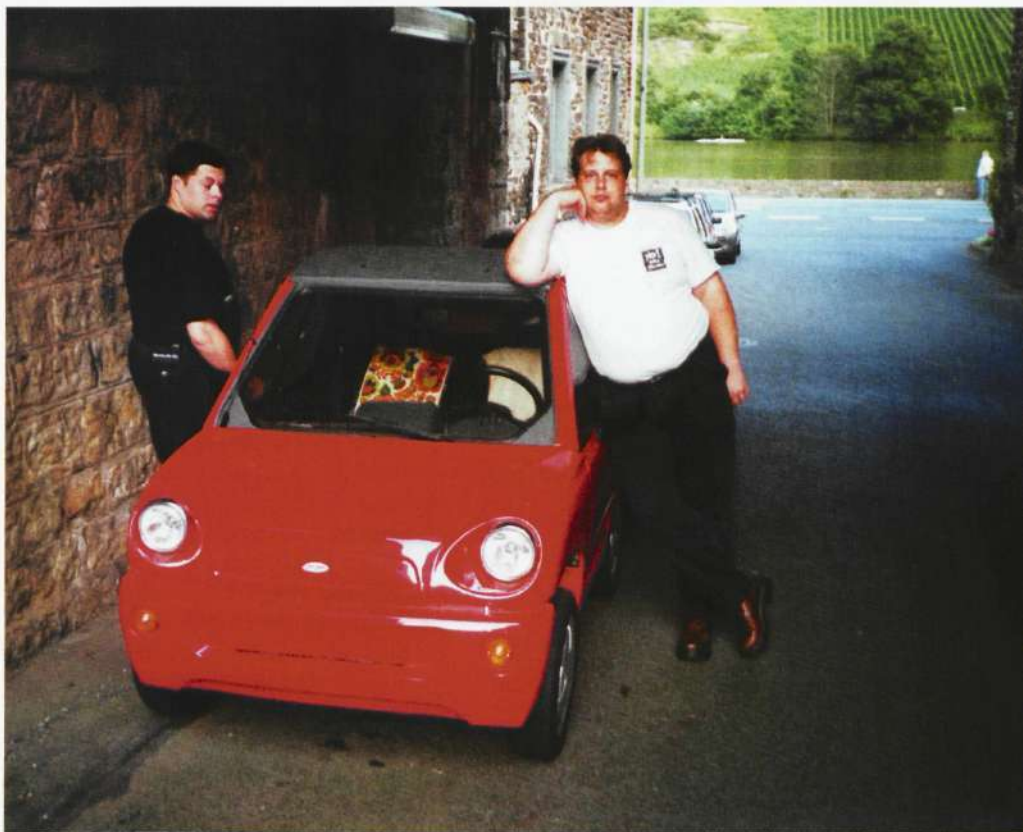
Huvitavad on festivalid. Näiteks Abu Goshi muusikafestivalil Iisraelis olen laulnud kuuel korral. Palju olen kogemustest õppinud. Neid peabki korjama, nii negatiivseid kui positiivseid. Laulmine on valdkond, kus pead võtma väga suuri riske, sest tegelikult on sus kõik olemas, on vaja ainult julgust välja öelda – siin ja praegu. Kahtlused on ikka, aga pead püstitama mõtte, et see peab õnnestuma. Olen maksimalist – kas kõik või mitte midagi. Juuni lõpul laulan Beethoveni Üheksandat sümfooniat Lõuna-Prantsusmaal Vence'is, kus dirigendiks Errol Girdlestone.

Mida arvate lauluõpetusest Eestis?

Olen õppinud laulmist mitme inimese juures, aga ma kommenteeriksin mõni teine kord. Kui otsustasin EMA laulukateedrisse minna, sattus minu teele Ervin Kärvet. Oli tark inimene, olime koos küll ainult pool aastat, aga ta ütles nii mõndagi, mis palju aitas.

Kuidas on suhe keeltega?

Pean teadma iga sõna tähendust, mida laulan, muidu poleks sel ju üldse mõtet. Mu keelteoskuse tase on erinev. Eesti, ve-

Kaks tenorit ja üks väike auto.

FOTO RAINER VILU

Mati Turi hindab täisverelist muusikategemist.

FOTO SCANPIX

ne, inglise ja soome keeles suhtlen vabalt. Saksa keelest saan aru, aga see keel külge jäänud pole, kuigi mu saksa keelset laulmist on kiidetud. Saksa keeles on ju palju suurvorme alates Bachist. Prantsuse keelt ma ei oska, aga olen laulnud Britteni ja Berliози prantsuskeelseid teoseid. See on töö, mida tuleb teha enne kontserti. Prantsuse keel meeldib mulle, tahaksin seda õppida. Ladina keeles tuleb laulda, itaalia keeles muidugi ka, aga see keel on minust mööda läinud, sest ma pole lauljakoolitust läbinud. Vene keelt valdan vabalt tänu Vene kroonule.

Juured?

Isa on muusikaga tegelnud varasest east, mängis Väägvere puhkpilliorkestris ja laulis Tartu Gaudeamuse meeskooris. Ema ei ole mina isegi sünnipäevalauas näinud laulvat, ka poisikesest peast mitte. Aga ma usaldan ta arvamust. Ta ütleb vahel pärast kontserti nii õigeid asju. Õde on õppinud Elleri koolis ja EMAs koorijuhitumist, mille küll perekondlikel põhjustel pooleli jättis. Mina olevat hakanud laulujoru ajama enne rääkimist.

Kas ema-isa suunasid muusika juurde?

Eks nad vedasid mind lastemuusikakooli. Ma käisin seal suure vastikustundega klaverit õppimas ja see jäi pooleli. See isegi lõppes krahhiga. Olin vist 4. või 5. klassis, ema saatis mind klaveritundi, aga ma läksin kuskile kooli õue, seal oli mingi kuur, mille taga oli hästi hea istuda. Istusin seal oma tunni aja ära, kirjutasin ise märkused päevikusse ja kõik pidi justkui korras olema, aga vale tuli ühel hetkel välja. Ja nii lõppesid mu klaveriõpingud. Siis oli paar aastat vahet, ehk oli seegi hea. Pärast põhikooli, kui tahtsin minna mööblitseriiks õppima, ütles lauluõpetaja Heli-Tiiu Tamm, et ära mine Kullmanni-nimelisse kutsekooli, mine Elleri kooli koorijuhitumise osakonda, et mööblit võid teha muusika kõrvalt ka. Juhatasin "Ei saa mitte vaiki olla" kolme peale ja oligi korras. Valve Lepik, erialaõpetaja Tartu päevilt, oli üldse esimene inimene, kes nägi minus muusikut. Kõva käega ja selgrooga, teadis ta täpselt, mida öelda. Meil oli hea kontakt, aga jõudsin talle igasugust peavalu valmistada.

Esimene armastus oli Tallinnast, võtsin oma seitse asja ja ütlesin kolmandal kursusel, et lähen Otsa kooli. Kadunud direktor Ago Russak jättis võimaluse tagasi tulla. Otsa kool polnud minu koht, pidasin vastu kolm kuud ja läksin Ellerrisse tagasi.

EMAs oli mu õpetajaks Ants Üleoja. Huumorimeelega ja otsekohene inimene, kes teab palju koorimuusikast. Ma ei teagi, miks nad minusse uskusid, aga olen tundnud nendepoolset tuge. Loodan, et olen ka usaldust õigustanud. Teiste inimeste toetuseta ei juhtu mitte midagi. On hea olnud õppida selliste õpetajate juures.

Kust tuleb näitlemisoskus?

Kogemustest ja natuke loomuses on ka. Olen looduslaps. Vaatan loodust, selles toimuvaid protsesse. Olengi looduseusku inimene. Esimesed artistikogemused sain Väägvere orkestris, kuhu isa mind viis ja kus lõin väikese poisina suurt trummi. Aga püüan olla vahetu ka selles rollis, mida laval kehastan.

Teised kunstid – kirjandus, kujutav

Kunst?

Lugemiseks on vähe aega. Kui pean muusikas tegelema asjadega, mis lähevad väga sügavuti, siis lugemiseks valin raamatuid, mis seda ei ole. Vaatan ka kunsti hea meelega, aga minu kriteerium on: meeldib – ei meeldi. Vaatan naisi täpselt samamoodi. Naised on kindlasti valdkond, mis minu elus on oluline. Kui mul tuleb valida suhtlemispartnerit, siis valin alati naisterahva. Minu jaoks on naised kõige ilusam, keerulisem ja huvitavam looduse looming. Nüüd tuli küll poeetiliselt, aga nii on, ma ei saa sinna midagi parata.

Olen kuulnud, et Mati Turi on suur seltskonnalõvi.

Võib-olla. Rõõmustan alati koos teistega. Suhtlemisbarjääri pole mitte kunagi. Aktsepteerin kõiki sellistena, nagu nad on. Ma ei lähe kunagi inimese juurde eelarvamusega, isegi kui keegi on eelnevalt milleski hoiatanud. Kujundan ise oma arvamuse teisest inimesest. Sulan ruttu seltskonda ka võõraste keskel, kus ma kahe minuti pärast pole enam võõras. Naistest räägin hea meelega. Naised on oluline osa mu elust, liikumapanev jõud. Poeg esimesest abielust on juba 18-aastane ja tütar mõned aastad noorem. Neil on oma elu.

Kas kodus olete sama avatud inimene?

Olen küll! Tahan, et teistel inimestel oleks minu kõrval hea olla, aga kui mind hakatakse kammitsema ja piiritlema, siis hakkab eemale tõmbuma. Soovin, et mind võetaks sellisena, nagu olen.

Unistustest?

Lapsepõlveunistusi ei mäleta. Unistus kammerkoori minnes oli, et tahaks solistina laulda, et äkki olen võimeline. Koori juhatada tahtsin tolle hetkeni, kui ma ei laulnud, aga niipea kui sain laulja maitse suhu, toimus otsustav pööre. Nagu vampiir, kes saab vere maitse suhu ja enam ilma ei saa.

Olete laulnud ka Rahvusmeeskoris?

RAMi läksin kohe pärast sõjaväge ja laulsin seal peaaegu kaks aastat. 1988.–1990. aastani olin Vene sõjaväes. Mitmes paigas Venemaal ja lõpuks Riias ansambelis Pesni i Pljaski Pribaltiiskogo Okrugaga. See polnud päris maha visatud aeg, õppisin nii mõndagi – vene keelt ja ka seda, et mõni kord tuleb inimesele otse öelda, vajadusel ka pikalt saata. Ainult konservatoo-

riumi oli raske astuda, eksamid tulid kohe pärast sõjaväge. Aga tundsin, et pean seda tegema. Õigesti tegin ja sain ka sisse. Tööle läksin meeskoori, ei osanud arvata, et võiksin kunagi solistina üles astuda. See oli Tallinna aastate algus.

Koorijuhid saavad korraliku klaverimänguoskuse. Kas see aitab ka osa ette valmistada?

Rolli ja uute teoste ettevalmistamisel on mul harilikult abiks helihark, vahel pole ka seda. Mul on väga hea kuulmine.

Absoluutne?

Arvan, et sellist asja nagu absoluutne kuulmine, pole olemas. Miski pole absoluutne. On olemas väga hea kuulmine. Võin la-noodi kohe üles leida. Saan sellega hakkama ja mul pole heliharki tarvis. Nooti loen tänu koorijuhhi stuudiumile väga hästi. Mul pole vaja ühtki instrumenti. Võin ka hotellitoas uusi asju ette valmistada, mida ma ka teen. Või lennukis. Olen reisil nii mõnegi teose ära õppinud. Kui ikka kaheksa tundi järjest lennukis istuda, siis mis sa seal ikka teed. Kõikidele lauljatele soovitaksin koorijuhhitimise stuudiumi läbi teha, aga kahjuks on see ilmselt võimatu. Minu elu on lihtsalt niimoodi läinud, mille üle on mul väga hea meel. Ja seda ma ei kahetse kunagi.

Suurvormis on noot ees ja nii võib end kindlalt tunda, aga ooperid, mis on kiiresti vaja pähe õppida... Kuidas see töö ikkagi käib?

Aitab kogemus. Tuleb mõelda, mida lau-

Laulmine on valdkond, kus pead võtma väga suuri riske, sest tegelikult on sus kõik olemas, on vaja ainult julgust välja öelda – siin ja praegu. Kahtlused on ikka, aga pead püstitama mõtte, et see p e a b õnnestuma. Olen maksimalist – kas kõik või mitte midagi.

lad. Tuleb palju laulda, siis jääb pähe. Ja muidugi mingisuguste seostega. Kas mingid sõnarütimid sobivad hästi või hakkab mingi muu asi tööle. Võin öelda, et kui ma Haydni "Armidat" õppisin, siis oli mul noot silme ees, mul on tegelikult laul kogu aeg noodipilt ees, ma isegi keeran mõttes lehte. Mul on nagu fotomälu. Kui tunnen, et tuleb n-õ must auk, siis viskab noodipildi ette... Jah, korras! Olemas! Dvořáki "Näkingeid" läks Soomes tšehhi keeles, mida ma absoluutselt ei oska. Tšehhi keel on ju slaavi keel, aga mind vene keel seal küll ei aidanud. Roll tuli ära teha nii, et see oleks teistele arusaadav; et oleks asjasse oma suhtumine, pidi teadma, mida sõnad tähendavad. See oli suhteliselt keeruline, aga selle ma õppisin ka umbes nii kolme nädala või kuu ajaga ära. Kui näen, et asi on väga raske, siis ma üle kuu aja aega ei jäta ja ega siis ka järjest ei õpi.

Kui lavapartner eksib, kuidas siis olla?

Mina ei saa siis midagi öelda. Mina teiste eest ei vastuta, see on dirigendi rida. Olen muusikalises mõttes jäärpäine. Aga kindlasti on mu partneril väga halb, sest mina kõrval järele ei anna. Olen võimeline hoidma helistikku, et see ei läheks kuhugi mutta, sest kuulen noote, nagu nad on. Kui klaveril mängida noot, kuulen, kas on must või valge klahv. Kui laulan, siis mõnes mõttes nagu liigun klaveri klahvidel, lauldes on silme ees klaviatuur ja noot. Sellist õppeperioodi ma ei kujutaks ette, et keegi toksib klaveril partiid, mis tuleb papagoi kombel ära õppida. Mäletan, et kui läksin EMA laulukateedrisse õppima, tuli tundide määramise päev ja ma loobusin kontsertmeistri tunnist, mis on lugude õppimise jaoks mõeldud. Alguses oldi võrdlemisi umbusklikud. Ütlesin, et püha taevas, mul on noot ees ja saan uued asjad ise ka ära õpitud. Kui see nii ka olema hakkas, saadi minust aru.

Puhkus?

Puhkan väga erinevalt ja kiiresti. Pikka aega ma puhata ei oska. Puhkan näiteks süüa tehes. Olen täielik kulinaar ja eriti meeldib mulle teisi kostitada. Meeldivad itaalia toidud, meeldib hiina köök ja uskumatud kulinaariaelamusd on mul Iisraelist. Seal riigis osatakse tervislikult toituda. Toidu valmistamise kõrvale kuulub kindlasti ka väike õlu.

Puhkan pikkadel autosõitudel.

Näiteks, kui sõidan Riiga kontserdile. Pärast kontserti saab koju sõita, mõelda, mis juhtus, kuidas läks. Olen ka autogurmaan, niisugune kiiksuga inimene, käin autopoodides uusi mudeleid vaatamas, proovisõite tegemas. Mul on praegu juba üheteistkümnes auto.

Nii et igal aastal uus?

Mitte päris nii. Vanade autodega sõites vahetasin nad siis välja, kui midagi hakkas logisema. Müüsin maha ja võtsin jälle teise. Mulle meeldib autode maailm. Mind ajab kohutavalt närvi, kui kuulen, et auto juures hakkab kusagil kostma mingi muu hääl, mida varem pole olnud, pean selle kohe laskma korda teha.

Puhkan ka erinevate inimestega suheldes. Iga inimene rikastab. Aga olen oma reisisemised nii ära reisinud, et kui vedeleks, siis ainult Eestimaal. Kas telgiga võssa või sõita autoga lihtsalt ringi kas või Pärnusse lõunat sööma. Minna Kanaaridele puhkama – see on minu jaoks närvikulu, mõttetu rahakulu ja mõttetusse asja investering. Aga aktsepteerin neid, kes puhkuserisile sõidavad.

Suvilat ei ole?

Mul endal pole, aga on palju inimesi, kelle juurde võin alati minna. Plaanis on kunagi selline koht tekitada, linnast ikka väga väljas. Hetkel ei jaksa. Vahetasin elukohta ja see tuleb korda teha, seda kõpitseda. No mingi mõte on ka, et kunagi tahaks elada oma majas, natuke linnast väljas, nii kolmekümne-kolmekümne viie kilomeetri kaugusel. Praegu sellist võimalust pole ja ma ei taha poolikut varianti.

Kas poliitikasse minna pole tahtmist olnud?

Kes mind sinna tahab. Ja ega ole tahtmist kah. Ma ei tea, mis seal üleval pool võib juhtuda, aga laulja võin ma olla iga riigikorra ajal. Poliitikas tahetakse ikkagi näha tuntud inimesi. Mina ei tegele ju popmuusikaga. Popmuusik on tuntud, klassikaline laulja mitte. Kuivõrd tuntud ma olen, ei oska öelda, ma ei tea seda. Mingis ringkonnas kindlasti tuntud, mingis täiesti tundmatu.

Aga suhe popmuusikaga?

Väga hea, kui hästi tehtud. Autos kuulan igasugust muud muusikat peale klassika. Ja ka kodus ei kuula ma eriti klassikat. Minu eelistused popmuusikas on suhteliselt vanamoodsad – ABBA, Queen,

Take 6, Bobby McFerrin. Lemmikuid on päris palju. Eesti lauljatest ma sõna otsees mõttes kaifin Tõnis Mäge. Väga suur muusik!

Mida arvate elust Eestimaal?

Igatiüks peaks andma endast parima. Kui kõik poliitikud töötaksid südamega ja ei oleks rahul ainult hea palgaga, siis laabuksid paljud asjad paremini. Ei tohiks lähtuda ainult seadustest, vaid reaalsest olukorrast, ja teha siis vastavalt sellele seadusi. Siis ma usun, et võiks paremaks minna.

Inimesed võiksid aru saada, et enda ümber elamisväärse keskkonna tekitamine ongi see, mis edasi viib, mis meid paremaks teeb. Mind ajavad näiteks maru need tõlplase ajuga inimesed, kes metsa enda järel prügimäe maha jätavad. Kui oma majanaabritele juba ühel päeval tere ütled, näed, et asi on parem, siis ta juba naeratab, siis räägite juttu. Peaks olema vastastikku tähelepanelikumad, nägema, mis ümberringi toimub, ja tegema oma asja nii hästi kui suudad. Paljudel on raske, nad mõtlevad sellele, kuidas ära elada, ja need mõtted koormavad väga. Loodan, et oma tegevusalaga olen mõnede elu paremaks teinud, küll mitte materiaalselt, sest nad on kontserdile pileti ostnud, aga lähtudes sellest, mida on öeldud pärast kontserti, on hea tunne, et oled suutnud inimesel päeva paremaks teha. Ja eesti inimesed on oma ütlemites avatumaks muutunud.

Kas e-postkast on täis häid sõnumeid?

Ostsin alles hiljaegu oma elu esimese arvuti. Mobiiltelefoni muretsesin ka umbes viis aastat tagasi. Mul läks nendeni palju aega, aga praegu enam teisiti ei saa, ajaga tuleb kaasa käia.

Õnneks saab kõiki asju välja lülitada, ka mobiilil on nupp, mida mõnikord kasutan. Kohutavalt hea tunne on, kui pärast proovi võtad taskust mobiili ja sinna ei ole mitte keegi helistanud.

Kriitikast?

Pea olema kriitikutele tänulik, et nad ei ole mind tümitanud, mul on hästi läinud. Selleks pole ka eriti põhjust olnud, nii et on hea meel. Kriitikud peavad kindlasti olema, ainult et vahel ei peaks nad nii ümmargust juttu ajama. Vabandan kirjutaja ees, aga kui lugesin Päevalehest artiklit Haydni "Armidad", tekkis küll mõte, et milleks.

Mind ärritab kohutavalt, kui ajakirjanduses eksitakse nimede õigekirjutuses. Ühe Pärnu kontserdi järel ilmus artikkel Mart Turist. Helistasin toimetusse ja sain vastuseks, et see on kirjutaja poolt antud materjal. Natukenegi võiks mõelda, kui tegemist on teise inimesega. Ei ole ju ükskõik, kas laulab Toomas, Mari või Leida. Olen tänulik dirigendile, kes isiklikult käis linnas valge markeriga ja parandas kontserdiplakateid, kus seisis kirjas, et laulab tenor Mari Turi.

Milline võiks olla tuleviku panoraampilt, mida hing veel igatseks teha?

Kui on kogemused ja alus, baas ja tehnika, siis võib kaua laulda, kuigi ma ei katvatse pensionärina lavale minna. Häälega pole probleeme olnud. Aitavad kogemuste "sahtlid". Kui üks saab tühjaks, tuleb teised avada. Üritan alati anda maksimumset. Olen teinud kontserti 37,9-kraadise palavikuga. Lauusin Bachi "Matteuse passiooni". Tervis oli olematu, kontsert väga hea. Peab olema võime end kokku võtta. See, kes ostis pileti, ei pea teadma, et ma haige olen. Igal artistil peab olema vastutus, ole sa siis orkestrant, koorilaulja või solist. Lihtne tõde – ei saa endale lubada midagi halvasti teha. Kui muusikategemine muutub töötegemiseks, siis oleks aeg pill kotti panna. Ka Hiiu maal või Türi kirikus võib istuda inimene, kes on kontserdil võib-olla esimest korda elus, miks ma ei peaks neile hästi laulma, olgu saalis kas või paar inimest. Ei saa aru neist, kes ütlevad, no täna on Tallinna kontsert, peab korralikult laulma. Mida see tähendab? Ükskõik kas laulan Tallinnas VIPidele või Obinitsa memmedele, pean hästi tegema. See on minu tõde, ma ei lähe kunagi miinimumi ega keskmise variandi peale. Aga kui enam ei saa, tuleb taanduda.

Mulle meeldib ehitada, nokitseda, mul on lahtised käed, võin vundamendist sarikateni maja püsti panna. Aga korterit pole praegu aega ehitada, pean leppima, et teised teevad. Võib-olla mingil hetkel tahaksin oma kogemusi teistele edasi anda... õpetada... ei tea... Elan hetkesituatsioonis ja tahaksin pühenduda laulmisele nii palju kui võimalik.

Vabana sündinud muusika

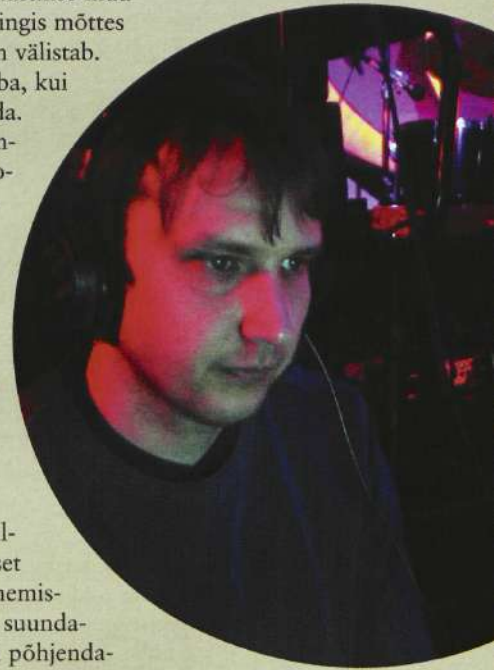
AIVAR TÕNSO

Infoteaduses on kirjeldatud tänapäeval valitsevat olukorda informatsiooni eksponentsiaalse juurdekasvu kaudu. Sellest võib rääkida ka seoses muusika hulga ja mitmekesisumisega. Tänapäeva kommunikatsioonitehnoloogia on võimaldanud luua hästi toimivaid infovõrgustikke, sõltumata geograafilisest asukohast. Seetõttu on pilt suuremate kultuurikoosluste sees ja vahel paiknevate väikeste subkultuuride alal muutunud üsna kirjuks. Head eeldused toimuvast informatsiooni hankida ning muusika loomiseks vajalike vahendite kättesaadavus on võimendanud heliloomingu kasvu pidevalt lisanduvate stiilimääratluste ja formaatide näol. Seetõttu pole enam eksperte, kes on kursis kõige, mis muusikamaailmas toimub. Valitseb olukord, kus mida rohkem tead, seda segasem kõik tundub. Kas see tekitab negatiivseid või positiivseid emotsioone, sõltub juba konkreetsest inimesest.

Et kuulajana mingisugustki ülevaadet saada ja et ennast loojana määratleda, on esmaseks sammuks tavaliselt liigitamine, mis enamasti lähtub pelgalt formaalsetest tunnustest. Väga lihtlase liigitamise näitena võib tuua elektroonilise ja akustilise muusika eristamise vaid muusikatehnoloogilistest printsiipidest lähtudes. Mingis mõttes on see küll lihtne ja kõigile arusaadav, aga muusika mõistmist see pigem välistab. Ometi peab kuidagi asjadest rääkima ning seepärast pole ka midagi halba, kui muusikateadus ja -kriitika üritavad enda käsitletavat valdkonda piiritleda. Samas peaks oskama neid näha ka eraldi seisvatena ja mitte lasta neil ennast vahetu kogemuse kujundamisel liialt mõjutada, sest viimane on seotud eelkõige tunnete tasandiga, millel on oht muutuda liigse teoretiseerimise tulemusel elutuks.

See tasand võib olla seotud lihtsalt esteetilise naudinguga või ka omada sotsiaalse tähendusega suhtluskeele rolli. Muusika suhtluskeelena ei ole võrreldav loomuliku keelega, kuna selle kaudu väljendatakse midagi sõnulseletamatut ja abstraktset. Kui seda üritada tavakeele tasandil arusaadavaks vormida, kaob ka esialgne sisu. Sellepärast ei tasu imestada, kui paljud loojad üritavad lõhkuda tehnilikult loodud mõistete piire, põgenedes igasuguse märgistamise ja nimetamise eest, et saavutada seda ürgset harmoonilist ühtsustunnet ümbritsevaga, mille oleme liigsete formaalsuste käigus kaotanud.

Põgeneda võib mitmel moel. Üks võimalus on pöörata suurele maailmale selg ja sulguda omaenda maailma, otsides mingit ainuõiget ideaalset lahendust. Sel juhul on tegemist suletud süsteemiga, mis pole kuigi arenemisvõimeline ja on ilmselt määratud hääbuma ilma sellest hargnevate uute suundadeta. Mingites kultuurikontekstides on selline lähenemine olnud vägagi põhjendatud. Tänapäevasesse globaalsesse külla see aga eriti hästi ei sobi, sest elukeskkonnas leiavad aset kiired muutused, mille tõttu kaob lihtsalt kontakt toimuvaga. Inimene on aga sotsiaalne olend, kes tahab mõista ümbritsevat ja tunda ennast selle osana. Seda võimaldab dialoog. Muusika puhul tähendab see juba täiesti tuttavate võlude asemel (või vahelduse mõttes) keskendumist senitundmatule, üritamist näiteks ilma lahterdava eelarvamusega mõista kas või midagi niisugust, mis esialgu kõlab täiesti eemalolekult. See võib osutada väga meeliavardavaks kogemuseks, mis aitab jõuda ka iseendas paremini selgusele. Nagu kõik meie ümber, vajavad ka meie igapäevast elukeskkonda mingil abstraktsel moel peegeldavad muusikavoolud ja stiilid eluspüsimiseks ja arenemiseks nii vastandumist kui ka üksteisega samastumist. Erinevate stiilide geneesis võib peaaegu alati näha neid kahte tendentsi. Algselt justkui vastuvoolu ujuvad ideed üritavad kohanduda kõige muuga ja leiavad endale selle kaudu õigustuse. Viimane staadium eeldab juba aga uut "põgenemiskatset".

Ilmusid välja uued Bachi ja Händeli teoste käsikirjad * Karlheinz Stockhausen pöördub oma loomingus taevatähtede poole * Muusikasõber paavst Joseph Ratzinger

• “Efektsed käsikirjalised leiud” on täiendanud Johann Sebastian Bachi ja Georg Friedrich Händeli teoste koondkataloogi. Loomelisa saabus Weimarist ja Münchenist. Bachi uudis avastati Weimarist, hertsoginna Anna Amalia von Sachseni nimelise raamatukogu restaureerimistöökohast (UNESCO kultuuripärandi hulka arvatud kogu sai 2004. aasta septembris tulekahju aegu rängalt kannatada, hävis ligikaudu viiskümmend tuhat ürikut.) Tegu on aarialiku ritornelliga sopranile, keelpillidele ja *basso continuo*’le. Loo aluseks on Johan Anton Myliuse kahesteikümnest stroofist koosnev vaimulik poem. Kirjalike allikate põhjal kõlas too mõneleheküljeline teos hertsog Wilhelm Ernst von Sachseni viiekümne teiseks sünnipäevaks oktoobris 1713. Bachi pärandi eksperdi, Leipzigi Bachi-arhiivi direktori Christoph Wolff’i sõnul oleval tellimustöö oivaline näide Bachi stiili arengust. Münchenist leitud Händeli-uudis kujutab endast aga kantadi “Crudel tiranno Amor” (HWV 97) senitundmatut versiooni sopranile ja klavessiinile.

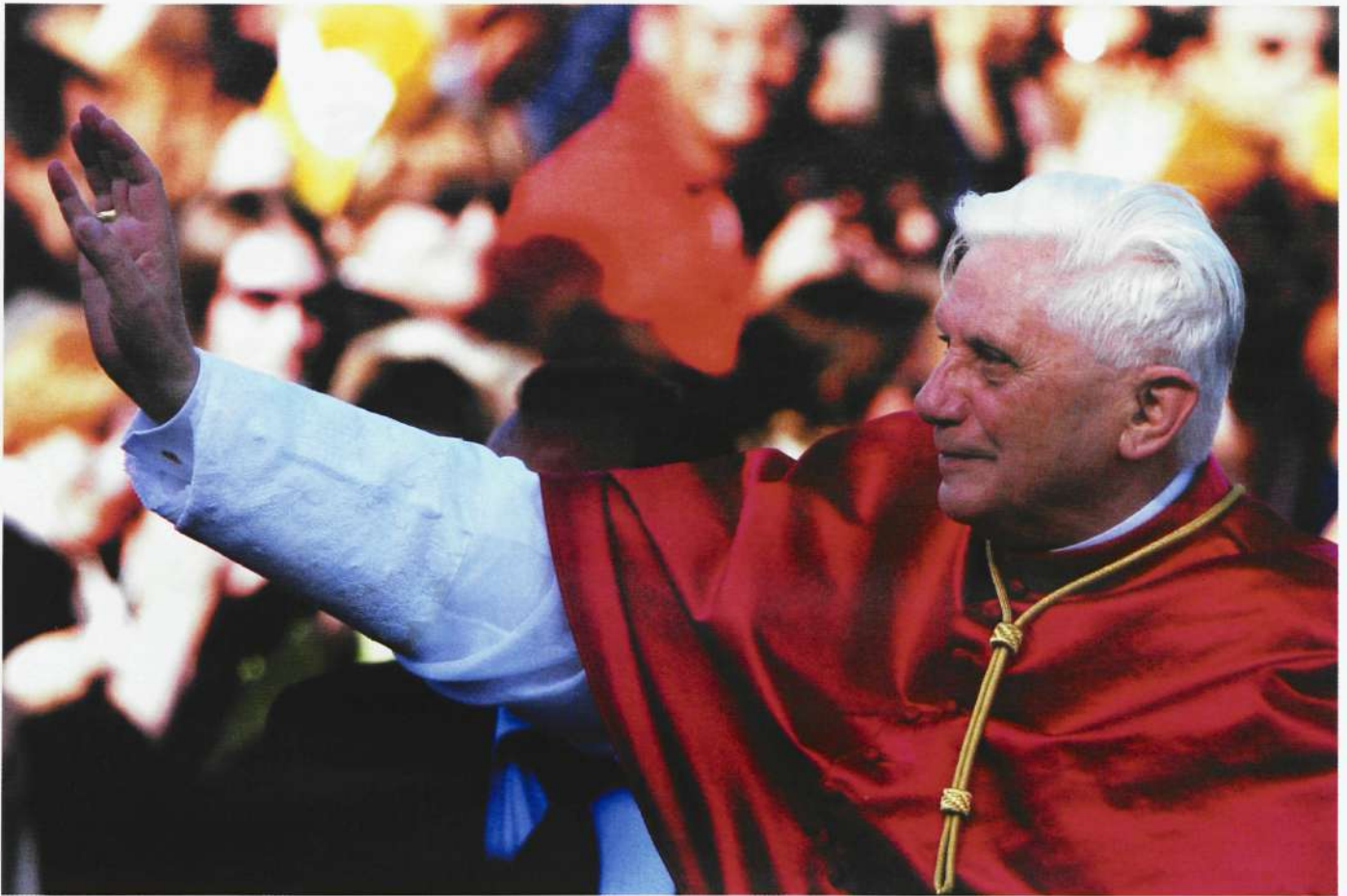
• 5. mail kanti Milano toomkirikus ette Karlheinz Stockhauseni uudisteos “Erste Stunde” orelile, sopranile ja tenorile. “Alguses oli Sternklang, heli, mis tekkis tähtede liikumisel. Ja seejärel Sirius, mis on mu kosmogoonia süda ning ka ühe mu armastatuima teose pealkiri. Kusjuures “Sirius”, mis kestab ligikaudu poolteist tundi,” selgitab Stockhausen, “tuleb esitada suvise pööripäeva aegu.” Edasi pajatab Stockhausen, et tähehele ja tuksuva Siriuse-südame kaudu jõudis ta oma kolossaalse nädalapäevade tsükli “Licht”, mis pulseerib kolmkümmend kaks tundi ja mille tervikettekande teostumiseni kulus kakskümmend viis aastat (seega ei mingit vanatestamentlikku loomisküürust!). Nüüd, mil “Licht” on näinud lavavalgust, süveneb Stockhausen uue hiidsükli “Klang” problemaatikasse,

mis praeguste plaanide kohaselt peaks panema tiksuma ööpäeva iga tunni. Milano toomkiriku tellimustööna valminud “Erste Stunde” on vormuva tsükli avalugu. Ent Stockhausen täpsustab, et teose pealkiri “Erste Stunde” pole ‘esimene tund’, vaid hoopis ‘varasem tund’ või ‘tund varem’. Tsükli “Klang” keskmes on kaks probleemi: aja ning heli levimiskiiruse ja tämbriintensiivsuse suhted ning erinevate kulgemiste sünkroonitus. Stockhausen on üks neid heliloojaid, kes on ise oma loomingu teoreetik ja analüüsija, preester ning apostlitest interpreetide innustaja. Oma fantaasiad ja visioonid tutvustades, ratsionaalseid ja puhtspekulatiivseid konstruktsioone analüüsides jõuab Stockhausen üldjuhul mõisteni ‘tõus’. “Mu looming on nähtava transformatsioon nähtamatuks, mateeriast vaimuks, hetkest igavikuks.” Stockhausen on sõnades alati olnud kõike muud kui tagasihoidlik: horisont ja horisondi avardamine, planetaarne ja planeetidevaheline, universaalne ja univsumiteülene, kosmos ja kosmogoonia kuuluvad tal valeksikasse, igapäevasesse kõnekeelde. Kui “Erste Stunde” esiettekande järel küsiti: “Härra Stockhausen, kuna te väidate, et olete oma loominguga kaudu kontaktis kogu kosmose ja kõigi planeetidega, kas peab see siis tähendama, et meie planeedid teile ei piisa...”, vastas asjaosaline, et see on tõsi, ei piisa. Iga vähimgi univsumit puudutav teave muudab teda üha uudishimulikumaks, kui aga mõelda, et on teooriaid, mille kohaselt üheaegselt eksisteerib seitse tuhat univsumit, siis on päevselge, kui tilluke on meie planeet ja kui vähe võimalusi ta pakub. Stockhauseni-sugusele suurele uudistajale jääb Maa kool väikeseks. Argisema külje pealt vaevab heliloojat teadmine, et nüüdisaegne muusika, kaasa arvatud ta enda looming, mis tänaseks küünib üle kolmesaja oopuse, ei kõla piisavalt ning ka helilooja kontseptsiooni ja teostuse vahel ilmnevad suured erinevused. Mida arvab

Stockhausen praegu päevakorral olevast üleilmastumisest, rahvuste ja piirideta ekstsistentsist? Kaua Jaapanis, Mehhikos, Aafrikas ja Indias elanud Stockhausen peab traditsioone väärtustavaid kultuure segudest vastupidavamaks ning leiab, et praegu on hetk, mil tuleb kaitsta ka Euroopa kultuuri. Euroopa kultuuri kaitse ei tähenda aga sisserände piiramist ja häda sunnil tulijate tagasiläkitamist, vaid eeskätt arusaama, mis need Euroopa kultuuri väärtused siis on. Mis puutub rahvuslikesse stiilidesse, siis Stockhauseni meelest algas piiride hägustumine juba viiskümmend aastat tagasi, kui heliloojad pöördusid matemaatika, füüsika ja astronoomia poole. Rääkida aga Jaapani, ameerika või saksa matemaatikast oleks sulaselge rumalus. Iseasi on isikupära. Stockhausen näeb üha enam perspektiivi individualismis, järjest ebaolulisem ja mõttetum on koolkondlik kuulusus või mingi ühine stiil, mille esindajate looming on otsekui “muusikalise turismi territoorium”.

Kellelt veel kui mitte sakslaselt Stockhausenilt pärida, mida ta arvab Rooma paavstist, muusikasõbrast Joseph Ratzingerist. Katoliiklasest Stockhausen, kelle igapäevaste endastmõistetavate vajaduste hulka kuulub regulaarne palvus, peab Ratzingeri suureks eeskujuks, ent ühtlasi lisab: “Veelgi kenam oleks, kui ta Bachi ja Mozarti loomingust läheks sammukese edasi ning õpiks ära ka mõne minu *Klavierstücke*.” Samuti arvab Stockhausen, et nagu sajandite eest, nii peaks kirik praegugi pöörduma heliloojate poole. Kirik peaks tellimustöödega kasvatama vaimulikku repertuaari ning ei tohiks piirduda üksnes minevikus looduga.

• Joseph Ratzingeri muusikaarmastus ja klaverimäng on populaarsed teemad nii tele- kui ka trükiajakirjanduses. Mul pole veel õnnestunud näha ringvaadet, kus Ratzingeri ei näidataks klaveri taga istu-

Uus paavst Joseph Ratzinger pühendab palvetamise kõrval aega ka klaverimängule.

FOTO CORBIS/SCANPIX

mas, puldil Mozarti või Beethoveni sonaadid, mis näivad lausa igatsevat, et lumivalgete juustega Tema Pühadus nad kõlama paneks (tõsi, samavõrd armastatud kui kaader “Ratzinger ja klaver” on ka kaader “Ratzinger ja söögilaud”, mille uhkuseks õunastruudel ja viilutatud keeks ning igale eestlasele igast rakursist äratuntav kaerahelbepuder). Ent paavsti muusikaarmastus on Vatikanis põhjustanud ka peavalu. Ühegi paavsti isiklike asjade toimetamine ametikorterisse pole osutunud sedavõrd keerukaks kui Joseph Ratzingeri tiibklaveri kolimine Püha Peetri lähedal asunud kardinali-korterist katedraali tiiva alla paavsti eluruumidesse. Kuna Vatikani koridorid ning ka ukсед ja aknad keeldusid pilli sisse laskmast, tuli see kolimise aegu lahti ja hiljem taas kokku monteerida. Ratzingeri muusikahuvi on siiski tunduvalt sügavam kui igapäevane klaverimäng, mis ühe saksa kultuuriruumis sirgunu puhul, kus kodune musitseerimine levinud nähe, pole ju iseenesest mida-

gi üllatavat või enneolematut. Vähem teatakse, et Joseph Ratzinger on oma seisukohti ja vaateid tutvustanud ka teoreetilistes töedes, esseekogus “Cantate al Signore un canto nuovo: saggi di cristologia e liturgia” (Milano, 1996). Ratzinger vaatleb vaimulikku muusikat nii üldiselt kui ka liturgia vajadustest lähtuvalt. Kõige alus on jumala sõna, mida keeleliste vahenditega on võimalik väljendada teatava piirini. Sealt edasi on väljendamatut, varu. Varu, mis väljendub vaikuses või transformeerub helidesse. Ning sõnalise teksti, vaikuse ja helideks kirgastunu kooselu on aastasadu hoidnud katoliku liturgia elavana.

Salamisi oodatakse Joseph Ratzingerilt, et ehk suudab ta taastada katoliku liturgia muusikalise külje au ja hiilguse ning peletada pühakojast sektantliku kiarritiniistamise ja plaksulaulu.

• 5. juunil kuulutati Texasese Fort Worthis välja 12. Van Cliburni nimelise rahvusvahelise pianistide konkursi laureaadid. Kuldmedal läks Aleksandr Kobrinile Venemaalt (Lev Naumovi õpilane); hõbemedal konkursi noorimale, 19-aastasele Joyce Yangile Lõuna-Koreast; kristalse kolmanda koha auhinna pälvis Sa Chen Hiinast. Finaali jõudsid veel Chu-Fang Huang Hiinast, Davide Cabassi ja Roberto Plano Itaaliast.

Arvud ütlevad seda, et pääsu konkursile taotles 270, kuulamisvooru pääses 147 ja võistlema 35 pianisti (Austraalia, Kanada, Hiina, Saksamaa, Iisrael, Itaalia, Leedu, Venemaa, Lõuna-Korea, Inglismaa, Ukraina, USA, Venezuela). Esmakordselt konkursi ajaloos valitses õrnema soo ülekaal (19); üldtendentsina tundub jätkuvat aasialaste võidukäik (esindavad sageli ka USA ja Kanadat): telepildi põhjal on nad ainsad, kes jõuproovist väljuvad vähimagi välise väsimuse märgita.

Aasia lai naeratus

URMO KOHV

Tänavusel Ida muusika festivalil "Orient" särasid valdavalt Aasiast pärit esinejad. Nauditavat meisterlikkust instrumendikäsitsetes ja lummatavat improvisatsioonikunsti näitasid India ja Nepali muusikud, iidsete traditsioonide puhta ilu tõi kuulajateni Hiina nais-trio ning tänapäeva tuntuimate Kaug-Ida heliloojate eripärast loomingut vahendas ERSO. Festivali eksootilisim külalisesineja saabus seekord Bhutanist.

Keskendudes tänavuse festivali muusikalistele kõrghetkedele, peab mainima 5. mai india ja nepali muusika kontserdi Estonias. Eeskätt pakkus üritus harva esineva võimaluse võrrelda oma kõrvaga kahe naaberriigi lähedast, kuid nüanssides erinevat muusikakultuuri. Seda meie publiku jaoks harjumatu kõrgel tasemel – nii palju sealtkandi kõrgelt hinnatud virtuoose ühekorraga Estonia katuse alla vaevalt et niipea koguneb.

Kontserdi esimese osa sisustas Nepali trio Sur-Sudha, koosseisus traditsioonilised ja seelses muusikakultuuris ommoodi kohustuslikud instrumendid: bambusflööt, sitar ja tabla. Muusikutest ja rahvapärismuusika uurijatest koosnev Sur-Sudha on kuulutatud Nepali Kuningriigi "ametlikuks" muusikasaadikuks eesmärgiga tutvustada oma maa muusikatavasid ja levitada Buddha sõnumit. Trio heliloomingu üheks väljapaistvamaks elemendiks võib pidada Prem Rana Autari lendlevat flöödimängu, millele tundlikult ja väljapeetult sekundeerib Tara Bir Tuladhori sitaril. Ansambli vundamenti moodustab tabladel Surenda Shrestha. Kontserdi üheks tõmbenumbriks olidki pikad vibreerivad ja kõrghetkil kukerpallitavad bambusflöödihielid, tihe sillerdav sitarimuster ning tabla kume ja mediteeriv traavimine. Budistlike meloodiate ja rahvaviiside kõrval esitati ka näide india klassikalisest muusikavormist, *raga* "Bhimpalasi". Lisaloona kõlas üks tuntumaid nepali rahvaviise, mida muusikute sõnul võib turist kuulda riigi igas nurgas.

Tõeline bengali tulevärk vallandus aga kontserdi teises osas, kui lavale astusid üks india väljapaistvamaid

Muusikutest ja rahvapärismuusika uurijatest koosnev Sur-Sudha on kuulutatud Nepali Kuningriigi "ametlikuks" muusikasaadikuks eesmärgiga tutvustada oma maa muusikatavasid ja levitada Buddha sõnumit.

FOTO ERP ARHIIVIST

sarodivirtuoose Ranajit Sengupta, ime-laps, kes jõudis absoluutsesse tippu juba enne kahekümnendat eluaastat, ning india noorema põlvkonna väljapaistev löökpillimängija Aditya Kalyanpur. Viieaastaselt tablaõpinguid alustanud Kalyanpur omandas oskused kõigi aegade suurimate tablavirtuooside Alla Rakha ja Zakir Husseini juhendamisel. Zakir Hussein, kes alates 70ndatest aastatest on teinud viljakat koostööd ka lääne artistidega (John McLaughlin, Bill Laswell, kollektiivid Shakti ja Tabla Beat Science), on ühtlasi noore muusiku iidol ja guru. Ettekandele tulid loomulikult *raga*'d – kindlal laadilisel, rütmilisel ja meloodilisel struktuuril põhinevad ulatuslikud kompositsioonid (võrreldavad sümfoonia pikkusega). Et india muusikatradsioon- nis seostatakse *raga*'sid kindlate aastae-gade ja päeva osadega, kõlas kontserdil

esimesena õhtu-*raga* "Hemant" ja selle-ga seotud kevade-*raga*. Tavakohaselt võib seda kevaditi esitada mis tahes kellaajal, muudel aastaegadel aga ainult õhtuti. Rahu, naudingut ja lootust sümboliseerivas kolmveerand tundi kestvas muusikas vaheldusid meditatiivsus pulbitseva elurõõmuga ning aeglased löigud tempokatega. Ülikiire ja ekstaatiline lõpuosa, kus muusikud näitasid, pealtnäha teineteist üle mängida püüdes, suurepäraselt kokkumängu ja instrumenditunnetust, viis meeled rahulikust ruumis triivimisest kosmiste kõrgusteni. Järgnes veerandtunnine *ragamala* (*raga*'de põimik) "Mishra Kafi" ning lühike lisalugu, kus Sengupta ka oma vokaalseid võimeid demonstreeris.

Ranjit Sengupta hõljuv ja peibutav sarodimäng ning Kalyanpuri vaheldumisi "kikivarvul jalutavad" ja kumedalt "galopeerivad" tablad moodustasid jõu-

lise koostoime, mil võime teadvust üha kaugemate piirideni avardada ja puhas-tava energiaga laadida. Kontserdisaali põranda katmine vaipade ja patjadega ning lõhnaküünlade põletamine aitas muusikute loodud lõdvestava atmosfääri süvendamisele kiiduväärselt kaasa. Ebataoline kujundus lubas muusikat nautida kas mediteerides, suletud silmi padjul lamaskledes või esmakordselt põhjalikult saali laekaunistustesse süvenedes.

Päev hiljem esitas ERSO eesotsas korea dirigendi Scott Yoo'ga samas tunnuimete Kaug-Ida nüüdisheliloojate loomingut. Esimesena oli kavas lihtsas looduslikus keeles unenäolisi helimaailmu loova jaapanlase Tōru Takemitsu orkestripala "Rain Coming" ("Lähenev vihm"), mis kuulub helilooja vihma-teemadest inspireeritud kogumikku "Waterscape" ("Veestik"). Tänapäeva suurima hiina helilooja, Grawemeyeri auhinna omaniku ja New Yorgis elava Tan Duni loomingust esitati Kontsert keelpilliorkestrile ja *pipa*'le, kus lavale astus selle iidse hiina keelpilli tunnustatud virtuoos ja muusikateoreetik Lan Wei-Wei. Tänavusel festivalil osales *pipa*-mängija helilooja isiklikul soovitusel. Tan Duni õhulist muusikat, kust leiab iidseid rituaale ja rahvaloomingut ning mida seostatakse taoismi ja *zen*-budismi traditsioonidega, ei saa liigitada praktiliselt ühtegi žanrisse. Ettekandele tulnud teoses tuli muusikutel peale instrumentide tekitada kandvat heli ka ekstaatiliste hüüetega, peopesadega vastu pillide kõlakaste lüües või jalgadega põrandal kobistades Muusikaline areng ja kõlapilt sisaldasid nii hiina rahvamuusikale, klassikalisele lääne keelpillikontserdile kui ka kammerlikule eksperimentaalrockile omaseid jooni, tõestades taas helilooja progressiivset põlgust kõikvõimalike žanriliste raamide vastu.

Kolmanda teosena kõlas Lõuna-Korea helilooja, keerulise ja traagilise elukäiguga Isang Yuni Neljas sümfoonia. Kokkuvõttes pakkus kaheosaline heatasemeline sümfoonia eelnenud teostega võrreldes siiski kõige vähem üllatusi, olles kantud suures osas lääne muusika traditsioonidest. Kolmandiku eluaastatest Euroopas elanud helilooja puhul on see ka igati loogiline tulemus.

Kirgastava elamuse pakkus laupäeval Tallinna raekojas esinenud Hiina traditsioonilise muusika trio. Muusika kaudu kuupeegelduse, öise mere ja mägiojade ning puhta rõõmu sillerdavat sära pakkunud kollektiivi moodustavad kõrgema muusika- ja kunstiharidusega naised: vokalist Zhang Gui-zhen ning iidsetel instrumentidel *erh-hu* (kahe keelega teisaldamata poognaga reitel mängitav viiulilaadne pill) ja *gu-zheng* (trapetsikujuline, veidi kannelt meenu-tav 21 keelega ja kuni 4-oktavise ulatusega instrument) musitseerivad Liu Tian-jie ja Qi Zhang. Kavva kuulus rahvalaule, pühadel ja pidustustel ettekan-tavaid muusikapalu ning iidseid armas-tuslaule, samuti mõlemale pillile kir-jutatud instrumentaalteoseid. *Erb-hu* kohati tormakate ja mehelikult robust-sete, kuid meeldivalt kõrisevate helide-ga harmoneerus suurepäraselt *gu-zheni* kristallpuhas ja õrn kõlapilt. Pillil, millel algupäraselt kasutati siidist keeli (tänapäeval tehakse keeled siiski metallist) mõtteerksa ja unistava meelelaadiga kuulaja kujutlusvõime paisutamiseks.

Kontserdi esimeses osas esines täna-vuse festivali kõige eksootilisem külaline, Bhutani kuninga nõunik, kuid ka autentne rahvamuusik Adap Passang. Laulja, helilooja ning Tiibeti ja Bhutani lautot *dramnyen*'i mängiv Passang esitas lisaks traditsioonilistele lauludele ja Bhutani keskaegsele õukonnamuusika-le ka omaloomingut. Monotoonne kulgemine, tervendav lihtsus ja maalähedus on ehk peamised märksõnad, mille-ga iseloomustada muusiku rahvapärast, värskendavalt mõjunud esitust. Passangi nappide värvidega maalitud koloriit oli loomulik ja liialdusteta, pannes publiku jaoks mõistetavas keeles kõnelema ka taustaks näidatud slaidid tema kodumaast. Piltlikult öeldes avati kohaliku-le kuulajale järjekordne uks avarasse ja avastamist ootavasse lääne massikultuurist veel suhteliselt rikkumata maailma.

Eksperiment "Unt ooperisse" õnnestus

TUI HIRV

Anton Rubinšteini ooper "Deemon"
3. juunil Pärnu Endla teatris.
Libreto Pavel Viskatov, Mihhail Lermontovi poeemi ainetel.
Dirigent Paul Mägi. Lavastaja Mati Unt. Kostüümikunstnik Reet Aus. Valguskunstnik Margus Vaigur.
Osatäitjad: Deemon – Laimonas Pauteniuss (Leedu), Tamara – Anastassia Bakastova (Venemaa), Sinodal (Tamara peigmees) – Sergei Gaidei (Venemaa), ingel – Teele Jõks, Gudal (Tamara isa) – Roman Polissadov (Läti), vana teener – Leonid Savitski, amm – Merle Silmato, käskjalg – Roland Liiv, deemoni kaas-kondlane – Maarja Jakobson. Kaastegev Pärnu Linnaorkester ja projektikoor.

Pärast "Deemoni" valmimist 1871. aastal lükkas Maria teatri tse-n-suurikomitee teose tagasi, kuna Deemoni võitlus vürstitar Tamara kaitse-ingliga, mis lõpeb noore vürstitari hukku-mise ja Deemoni võidutsemisega, ei ole-vat vastanud õigeusu kiriku õpetusele ja võivat puudutada publiku religioosseid tundeid. Meie ajal peetakse õigeks rahva moraali hoopis lõhkuda, et aidata inimes-tel leida ise õige tee. Ahvatluse ja huku teema on aga endiselt päevakohane ning selle interpretatsioon Pärnus oli omanäo-line ja mõjuvalt teostatud.

Avamäng, kus orkestrandid mattu-sid veretavasse valguslaiku, oli tõesti dee-monlik ja venepärane. Lavakujundus oli seekord valgustuskunstniku teha. Et Endla saal on mõeldud sõnalavastuste tarbeks, tuli ooperis kasutusele võtta hästi varjatud võimendus. Nii said lauljad enda kuuldavaks tegemise asemel keskenduda musitseerimisele ja kasutada muu hulgas väljendusvahendeid, mis ilma võimendu-seta poleks kandnud.

Solistid olid valitud Klaudia Taevi ni-melise konkursi varasemate võitjate hul-

IMPRESSIOONID

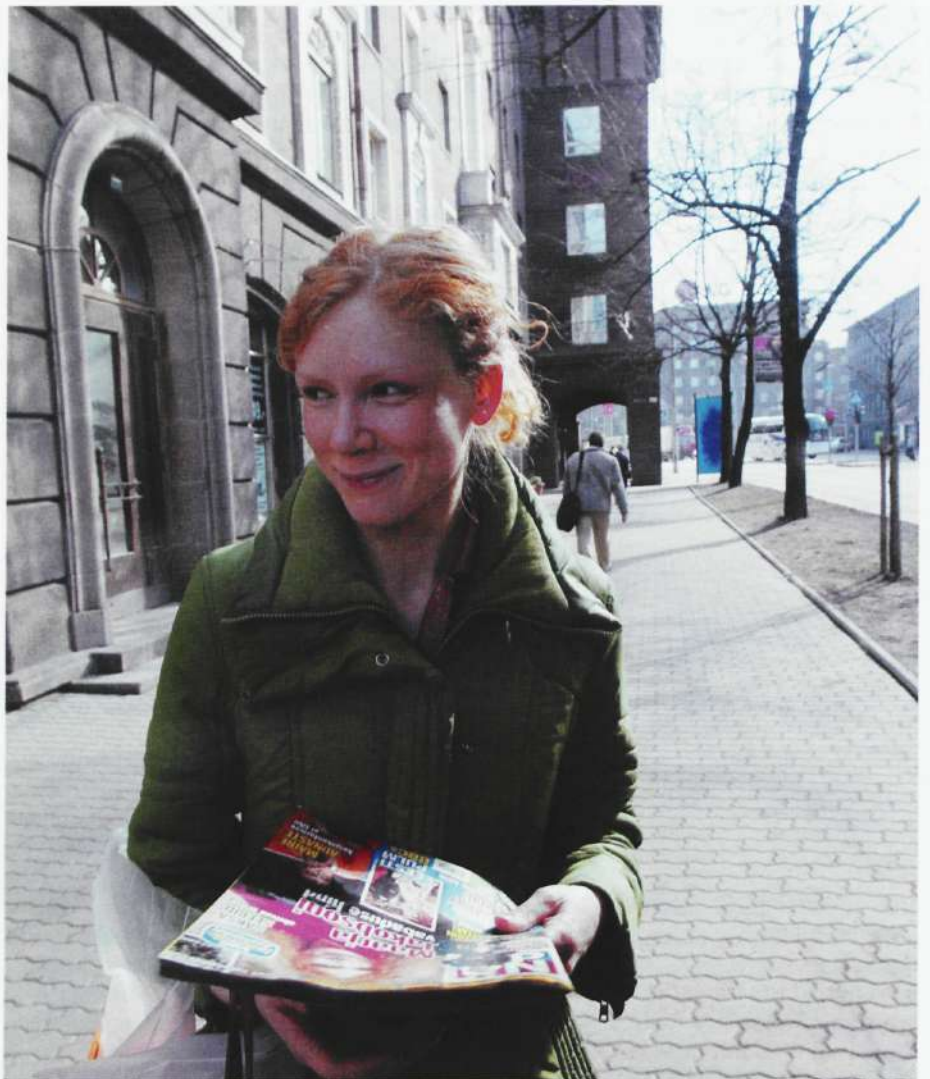
gast. Kuna enamik peaosalisi laulis oma emakeeles, oli tekst hästi kuulda ning tähendusnäanssidest ei libisetud üle, nagu siis, kui laulja oma teksti tähendust ei taju.

Ingel Teele Jöksile olid külge riputatud tulukestega lennukitiivad ja pähe pandud kauboikaabu. Deemoni oma jutuga oli ajanud ta üsna vihaseks, nii et ta hääli oli raevukas ja liigutused nurgelised. Deemonil aga oli seljas mootorratturiülikond, ees mustad prillid ja peas elvisesoeng.

Anastassia Bakastova Tamarana on tõeline leid. Ta on ebavenelaslikult loomulik ning tema värske noore hääle suur vibrato ei koorma kõrvu. Tamara ja Deemoni tõsine retsitiiv vastandus külatüdrukute rahvalauluainelisele sädinale. Stseen "tüdrukud jõe ääres" oli lahendatud väga lihtsate vahenditega: mänglev sinine valgus ja mittemidagiütlevad valged suverõivad. Millegipärast tundub mulle, et publik hakkab lakoonilistest lahendustest väsima. Tahaks jälle näha sambaid, treppe ja kaljusid ka mujal kui operetis ja lasteoperis. Kuna 19. sajandi operis jääb tekst muusika tõttu ikka arhailiseks, dikteerib see ka lavastuse. Kui püüda sinna välise vahenditega meie kaasaega sisse tuua, mõjub see enamasti eklektiliselt. Inimene tuleb ju teatrisse, et teda kuhugi viidaks: ajas tagasi, võõrale maale... Viimase aja ooperilavastamine ongi tinglik: 18. sajandi Kaukaasia vürstiriiki peate ise ette kujutama, meie ainult laulame. Muusikaliselt oli Endla "Deemoni" kontsert tõesti tasemel. Aga lavakujundus, kallid lõbu, oli nukralt askeetlik: laealune stange koos prožektoriparvega ja kaks küünlajalga.

Esimesed kaks vaatust koosnesid huvitavamate ja igavamate laulumängu numbritest. Sinodal laulis igatsusest Tamara järele ilmega, nagu ootaks ta busi. Tamara vaatas tema kirstu ükskõikselts ning kui oli ette nähtud, hakkas püüdliselt ahastama. Laimonas Pautenius Deemonina oli aga võrratu. Ta mängis välja nii elvisesoengu kui ka sisemise heitluse, nii kire Tamara vastu kui ka hirmu tema pärast, olles muusikaliselt filigraanne ja hingestatunud.

Kolmas vaatust oli lavastuslikult tõesti nauditav. Tamara ja Deemoni konflikt, kus nad tunnevad, et kuuluvad teineteisele, kuid teavad, millise õnnetuse nende ühinemine kaasa tooks, on nii selge ja

Näitleja Maarja Jakobson astub julgelt rambivalgusse ka ooperis, sedapuhku Deemoni kaaskondlasena Rubinšteini ooperis "Deemon".

FOTO PRIIT SIMSON/EESTI PÄEVALEHT

valus, et sundis kasutusele võtma marionett-nukud. Nuku surma oli aga veel südantlõhestavam vaadata kui näitleja surma. Maarja Jakobson, kes eelmised kaks vaatust oli dirigeerinud ja miniseelikus mööda lava ringi kõpsutanud, sai järsku kannatlikuks ja armsaks halastajaõeks.

Orkester mängis puhtalt ja hea ansamblitunnetusega. Ooperidirigendina kogenud Paul Mägi hoidis kogu koosseisu ilusti "vankri peal". Sümpaatse tämbri meeskoorile võib ka andeks anda mustalt laulmise, kui mehed olid laval pikali, dirigenti ei näinud ja orkestrit kuulsid läbi lavalaudade.

Üks on aga kindel: ooperis peavad dramaturgilised taotlused olema selged ja täpsed. Muusika ei võimalda tekstis olu-

liselt muuta rõhuasetusi – ei saa laulda oma partnerile liiga lähedal, et teda mitte kurdistada, ega liiga kaugel, sest siis ei jõua kõik asjaosalised enam sünkrooni. Kui draamalavastaja neid asju ooperis arvestab, on tema tööd märksa huvitavam vaadata kui tüüpilise ooperilavastaja oma, kes teeb kompromissi kompromissi järel.

Eksperiment "Mati Unt ooperit lavastama" õigustas ennast täielikult. Traditsioonilist ooperit tuleb pidevalt loksutada, et säiliks uudsusmoment. Loodan, et Unt ei kokkunud tagasi raskustest, mida tal ooperilauljaid mängima pannes tuli kogeda, ning tuleb sellele areenile peagi julgelt tagasi.

Sünged mõtisklused Küberstuudiost

MARIA MÖLDER

Lichtwerke - valguse tulevärk 12. mail teatris NO99. Esines Küberstudio koosseisus Monika Mattiesen ja Neeme Punder – flöödid, Margo Kõlar – elektroonika, ja valguskunstnik Airi Eras. Kostüümikunstnik oli Jana Einard. Kavas Helena Tulve, Eleonore de Montesquiou ja Karlheinz Stockhausen.

Küberstudio kontsertprogramm “Valguse tulevärk” algas spetsiaalselt Monika Mattiesenile ja Neeme Punderile loodud Helena Tulve teosega “Lendajad”, mis tuli esiettekanadele Heino Elleri muusikapreemia laureaate kontserdil. Oli üllatav jälgida noorte kontserdiküllastajate reaktsiooni avahelidele, mis meenutasid kõige enam ehk nohust jõehobu. Samal ajal kui laval olid üritasid võimendatud flöötidel luua õõvastavat meeleolu, vappus publikut kandev tribüün saalis oma koha sisse võtnud noorte naeruturtsatustest. Kulminatsioonis õnnestus flöödimängijatel oma ekspressiivne dialoog siiski kavatsetult publikuni viia.

Helena Tulve ja Eleonore de Montesquiou video- ja helikompositsioon “Delta” moodustas õhtust omaette meditatiivse ploki, mis tõsisema süvenemise puhul võinuks põhjustada tõelise ajupeesu. Video, mida raamisid kaadrid lennujaamast, viis kuulajad-vaatajad lõunamaise temperamendiga suurlinna. Kaamera liikis sujuvalt mööda tänavaid ja neil tõtlevaid inimmasse, lühifilmi taustaks võis kuulda tööstushääli, rongi liikumist raudteerelssidel, mobiiltelefoni helinat. Oskuslikult kokku miksitud linnahääled tekitasid terava kontrasti inimese ja tema mürarikka elukeskkonna vahel. Algul tagasihoidlik heliline pool muutus märkamatul üha pealetükkivamaks, viimaks lausa kõrvulukustavaks, kusjuures autorid paistsid inimkonna regressi toonitavat, kõrvutades meid loomaaia elanikega.

Karlheinz Stockhauseni ooperitsüklist “Valgus” tuli esitusele kaks osa: “Kathinka laul kui Luziferi reekviem” ooperist “Laupäev”, mida oleks ehk

põnevam kuulata kuue löökpillimängijaga variandis, ning “Flööt” “Orkestrifinalistidest” ooperist “Kolmapäev”.

Esimene neist koosneb lavakujunduses osavalt ära kasutatud kahekümne neljast staadiumist, mis olid paigutatud kella numbrilaua kujuliselt kahele sõõrile. Flööti saatvad negatiivse laenguga helid tuletasid meelde Purcell-i ainelist muusikat filmist “Kellavärgiga apelsin”, surmateemalist dramaturgiat rõhutasid faasipöördete tehnika abil muundatud ülemheliread. Solist ei teinud kurjakuulutava pinge üles krüvimiseks pealtnäha just palju, kuid tema ülesanne seisneski pigem meeleolude märkamatus varieerimises. Ooperlik mõõde sigines teosesse hetkel, mil Mattiesen hakkas flöödiga paralleelselt kasutama vokaali.

Küberstudio tegemisi on alati saatnud teatraalsus, millest teatav osa on

loomulikult õigustatud, kuid mis jätab ometi õhku rippuma mitmeid küsimärke. Seekord ei leidnud ma neile küsimustele paraku vastust: nagu filmist “Matrix” välja astunud Mattiesenile tehtud poosid jäid põhjendamatuks hoiakuks, mis pigem segasid keskendumist, kui aitasid muusikat mõista.

Esimesed inimesed publiku seast lahkusid Tulve ja Montesquiou videoinstallatsiooni kõige pingelisemal hetkel, võib-olla sooviga üksikuse metsamajakesse kolida. Kas oli allaandmine põhjustatud ebameeldivast äratundmisest või kõrva läbistavast valust, kes teab. Sellisena võib kontserdi kunstilisi eesmärke ühest küljest korda läinuks pidada – ühiskonnakriitilises mõttes häiriv tulemus oli ju ometi mõjuv. Aga kuidas meelitada need inimesed, eelkõige noored, uuesti nüüdisaegset muusikat kuulama?

Küberstudio juht Monika Mattiesen katsetab kuulaja taluvuse piiridega.

FOTO PEETER LANGOVITS/SCANPIX

Jätkuvalt noortest pianistidest

NELE-EVA STEINFELD

Kontserdisarja “Noored pianistid” lõpetasid VI vabariikliku pianistide konkursi finalistid Mihkel Mattisen ning Age Juurikas. Kaks eriuulmist muusikut, kes teineteist muuseas suurepäraselt ka klaveriduona on täiendanud. Midagi on neis mõlemas ka sarnast, niipalju kui kaks interpreeti teineteisega sarnaneda saavad. Vahest on selleks ühendajaks suurepärase lavasarm, hea keskendumisoskus, vaba ja enesekindel pillivaldamine ning väliselt rahulik mängustiil.

Mihkel Mattisen on seda tüüpi muusik, kes usaldab oma musikaalsust ja vaistu ning mängib keskendunult ja ennastunustavalt hetkemeeloludest ja inspiratsioonist lähtudes. Selle vabaduse tingib Mattiseni võrdne orienteerumine nii popmuusikas kui ka klassikas. Pole muret, et tõlgendus jääks mingil moel kuivaks või šabloonseks.

Mattisen on paindlik ja vaheldusrikas nii muusikat mängides kui ka kontserdi algul kuulajatele eelseisvat kontserdikaiva sõbralikult lahti seletades. Seda ei tehta just sageli, kuid miks mitte katsetada! Tingimuseks olgu, et see laval oliljak siiralt välja kukub.

Bachi Tokaataga fis-moll ning Kromaatilise fantaasia ja fuugaga mängis Mattisen end soojaks. Järgnes selle õhtu parim esitus: Beethoveni sonaat As-duur op 110, milles oli süvenemist ja küpsust. Eriti meenub sonaadi lõpufuuga, selge ja kindel muusikaline ehitis. Liszti Dante-sonaat ning “Bénédiction de Dieu dans la solitude” kontserdi teises pooles tekitasid aga pisut vastakaid emotsioone. Neis teostes leidis unistavalt lüürilisi hetki, millele vastandusid võimsad, suure kõlajõu ning vallutusliku mängumaneeriga kulminatsioonid. Nauditav oli kuulata ja vaadata pingevaba ja plastilist pillimängu. Aga ladususele ja siirusele vaatamata oleks midagi nagu kaotsi läinud, kohati tundus puudu jäävat filosoofilisest alltekstist, mida need lood ometigi sisalda-

Mihkel Mattisen usaldab oma vaistu.

Age Juurika kaunis lavavälilumus peidab endas ebanaiselikult jõulist mängustiili.

FOTOD EESTI KONTSERDI ARHIIVIST

vad. Võluvalt mõjusid lisapalad: viimase klaverifestivali meeleolulikal lõppkontserdil kõlanud Händeli Rinaldo-teemaline seade ning klassikateoste popurrii, mis oli tõepoolest andekalt kokku pandud.

Praegu end Moskva konservatooriumis täiendava Age Juurika klaveriõhtu pakkus kõrgendatud huvi tema vanadele ja uutele austajatele. Sest keda siis ei huvitaks selles “pianistide Mekas” toimuv! Ja tõepoolest, kontsert kinnitas, et seal tehakse võimsaid asju.

Age Juurikas kujundab muusikat suurejooneliselt ja terviklikult, takerdumata liigselt detailidesse. Tema kaunis lavavälilumus peidab endas tohutut esituslikku hartsarti ning jõulist mängustiili. Igast fraasist kiirgab suurt veenmisoskust ning tugevat tahtejõudu. Age Juurika Rahmaninovi Teine sonaat mõjus igal tasandil täiuslikult – kõik oli väga loogiline ja kujundlik. Moskva klaverikool on selle teose küpsemisele andnud viimase lihvi. Beethoveni sonaadist op 2 nr 3 C-duur jäi enim kõrvu aeglane teine osa, kus saal täitus peene ja imelise kõlaatmosfääriga, tasakaalustades pisut ehk liiga tormakalt mõõdunud esimest osa. Võluvalt kerge-na mõjus ka finaali, mis kulges lennukalt ja muretult, ometi sihti silmist kaotamata. Järgnenud Schumanni “Kreiseriana” oli Age Juurika esituses otsekui põnev monument, suur ja väärikas. “Kreiseriana” trumbiks oli pingeline hoidmine dramaatilistes ja võimsa arenguga lõikudes. Esituses oli lahvatavaid ning jõuliselt kirglikke meeleolusid, mis kaasa haarasid. Võibolla oleks kohati oodanud ka vaheldust pakkuvaid lüürilisemaid ja romantilisemaid hetki, teatud koguses sooja õrnust, mis oleks “Kreiseriana” “tõlgendusmonumenti” veelgi täiustanud.

MODULATSIOON

Senegali kuumad rütmid rootsi karge rahvamuusika kütkes

TUULIKKI BARTOSIK

Duo Ellika & Solo kontsert Helsingis
22. aprillil.

Ühel reedeõhtusel aprillipäeval satusin Helsingis Sibeliuse Akadeemia rahvamuusika osakonna juba traditsiooniks saanud minifestivalile “Taiga”, mille peaesinejate kontserdist kujunes üsnagi meelietutav muusikaelamus.

Rootsi viuldaja Ellika Frisell ja senegali *kora*-mängija Solo Cissokho kohtusid esmakordselt Stockholmis, Senegali kultuuriühingu luuleõhtul 1998. aastal. Tol korral spontaanselt sündinud muusikat iseloomustavad nad sõnadega “homemade mix”. 2003. aastal pälvis duo BBC raadio maailmamuusika auhinna.

Väljanägemiselt harfi ning kitarriga sarnanev *kora* on omapärane instrument. Kahekümne ühe keelne pill kõlab kohati nagu harf, kuid mängustiil meenutab pigem flamenkomuusikat.

Üle kahekümne aasta Norras elanud Senegalist pärit Solo Cissokho on tuntud kogu maailmas. Projektiga “Från Senegal till Setesdal” (“Senegalist Setesdali”) tõestas Solo, et suudab meisterlikult ühendada norra rahvamuusika oma kodukooha Casamance traditsioonidega. Viuldaja Ellika Frisell on tuntud kui meisterlik Bingsjö ja Orsa traditsioonide jätkaja. Ellika on õppinud ka india klassikalist muusikat ning teinud endale nime *free jazz*’i mängides, osalenud erinevaid muusikastiile ühendavates ansamblites. Tuntuim neist on ehk 1970–1980ndatel Rootsis laineid löönud Filarfolket ning folk-rocki viljelnud Den Fule.

Enesekindlalt ja pilkupüüdvalt saabub duo lavale: pikk must mees valges lehvivas senegali stiilis kostüümis ning habbras heledapäine naine hallide pükste ja pluusiga. Pillide häälestamine võtab *kora* isearasuste tõttu päris palju aega.

Esimene lugu on *polska*. Solo on momentaanselt omas elemendis, swingib sekundi pealt nagu pöörane. Seega on Soome jahe publik juba avalooga esinijatel peos. Võib aimata, et lugude seaded

muutuvad igal kontserdil vastavalt muusikute tujule ja saalis valitsevale atmosfäärile.

Minu meelest polekski kontserdil mikrofone vaja kasutada, kohati tundus, et need lausa segavad. Juhtus, et Solo unustas mikrofoni laulda ja tema võimsat häält kuulates olin hirmul, et võimendus ei pea sellele vastu. Duo nautis silmanähtavalt musitseerimist ning lavalolekut. Pillid põimusid põnevasse dialoogi, moodustades kireva helimaailma.

Teises loos “The violin is waiting for the kora” häälestab duo pille läbi improviseeritud sissejuhatuse valsile. Solo markeerib saadet voolavate passaažidega, lõpptulemuseks on saatehääle ning teadantuntud valsisaate üllatav kombinatsioon. Äkitselt vahetub taktimõõt ning vaheosa algab ilma, et nad teineteisele otsagi vaataksid. See, et tegemist on valsiga, on kogu aeg hoomatav, hoolimata mõlema muusiku stiihilistest helikeerutustest ja Solo saaterütmiga mängimisest. Lugu läheb üle aafrikapärasele lauluimprovisatsioonile, mille taustal kõlab Ellika india muusikast inspireeritud saade.

Enne järgmist lugu “Mama Tonkara” selgitab Solo, et laulmist õppis ta emalt ja pillimängu isalt. Senegalis pidavat see olema asjade tavaline käik. Seejärel mainib Solo, “when you travel, you learn”, ja järgmise loo sisuks ongi Solo kirjeldused läänemaailma elust-olust oma vanaema-

Ellika Frisell ja Solo Cissokho sulatavad kokku senegali ja rootsi rahvamuusikat.
FOTO INTERNETIST

le ning vanaema pajatused sellest, mida ta kodus olles on õppinud.

Ellika vahetab viiuli viiolo vastu. Altviiul kõlab nagu samet, müstiliselt ja pehmelt. Ilmselt on hoomatav, et lugu on kirjutatud kallile ja lähedasele inimesele. Ellika naljatab muusikapala lõppedes, et neil pole kella ja nad mängivad nii kaua, kuni on läbi võtnud nii Solo kui ka Ellika perekonna.

Ellika soovib kavaväliselt mängida *polska*’t oma õpetaja Päckos Gustafi repertuaarist. Saali täidavad kaunid, filigraansed kõlaornamendid. Kõrvale on mõnus kuulata vahelduseks ainult viiulit. Solo tuleb sisse pöörase saatega, mis kummaliselt sobib haarava Bingsjö muusikaga. Jääb saladuseks, kas kavaväliselt esitatud pala on improviseeritud koosmäng või mitte.

Seejärel on kavas lugu rahust, millele järgneb Mats Edéni kirjutatud *halling*. *Halling* on norra päritolu tantsuloo liik, mida tavaliselt mängitakse kaks või neli neljandikku taktimõõdus.

Aeglane lugu läheb tasahilju üle rokki-vaks *halling*’uks ning pidu laval on jälle täies hoos. Jääb mulje, et laval musitseerib kümneliikmeline orkester, mitte kaks muusikut. Solo sõrmed liiguvad mängides nii kiiresti, et neid on vaevalt näha.

Kontserdi lõpul tuleb lavale balafo-nimängija Maarika Autio, Solo sõber Soomest, kellega koos nad on ka Senegalis musitseerinud. Balafon sobitub suurepäraselt viiuli ja *kora* helimaailma. Solo tutvustab publikule *kora* mängimise nippe ning saab publikult tänuks ovatsioonid.

Kogu õhtu jooksul oleksin igatse-nud enam kontraste, rohkem õrnemaid palu ning vaoshoitust. Täie rauaga musitseerimist on äärmiselt mõnus kuulata, kuid minu meelest nõuab see tasakaaluks ka samavõrra rahulikumaid lugusid. Sellest hoolimata oli kontsert suurepära-ne, läksin koju, kehas kihisemas rootsi ja senegali rütmid.

Kohtumised Wagneris

MARTTI RAIDE

“Kunstimaailma esimene ümbermaailma-reis!” Nii nimetas Friedrich Nietzsche Wagneri hüüeltööd – ooperi arendamist muusikaliseks draamaks, mis realiseerus Bayreuthi ooperipidustuste näol. Globaalne haare pole jätnud Wagneri fenomeni ka tänapäeval. Igal kevadel koonduvad sajad wagnerlased kõikidelt kontinentidelt Bayreuthi Meistri ideede kutsel mõnda Euroopa kultuurikeskusse. Nad on Wagneri ühingute liikmed ja reisivad tuhandeid kilomeetreid, et toimuda saaks rahvusvaheline Richard Wagneri kongress. Tänavu oli kohtumispäigaks Leipzig. See linn, mis seostub muusikuile esmajoones Bachi nimega, on ka Richard Wagneri sünnilinn.

Richard Wagneri Ühing loodi 1909. aastal Saksamaal Cosima Wagneri eestkostel ja kandis algselt nimeüst Saksa Naiste Richard Wagneri Ühing (Richard-Wagner-Verband-Deutscher-Frauen); rahvusvahelise ühingu asutamine toimus 1991. aastal. Täna on ühingutes 37 000 liiget 136 linnast, hõlmates tervet planeeti Tokiost Torontoni. Teada olevalt on see ühing suurim kultuuriühendus maailmas. Ühingu peaesmärk on kaasa aidata Wagneri loominguga ja tema muusikaestetiiliste ideede levikule ning mõistmisele.

Rahvusvahelise Richard Wagneri Ühingu traditsiooniline ülesanne on ka Richard Wagneri stipendiumifondi finantseerimine Bayreuthis, see oli Wagneri enda omaaegne soov. Tema ettekujutus peaks teater kui demokraatlik institutsioon – Vana-Kreeka rahvapidustuste eeskujul – võimaldama kõigi ooperisõprade vaba ligipääsu etendustele. Kuna see mõte polnud tollal arusaadavatel põhjustel teostatav, asutas Wagner 1882. aastal, üks aasta enne oma surma, uue patronaadi, mis pidi “[tema] kunsti tublidel sõpradel tasuta sissepääsu võimaldama ning hädajuhul ka reisikulud ja prii elamise enda kanda võtma”. Nii sündis Richard Wagneri stipendiumifond, mille toetusel külastab igal aastal Bayreuthi ooperifestivali 250 noort kunstnikku. Stipendiaatide koguarv on tänaseks aukartust äratav

– 17 600. Tänu kohalike ühingute asutamisele Tallinnas (1990) ja Tartus (1991) on ka 24 eesti noorel muusikul avanenud võimalus Bayreuthi ooperipidustusi külastada. Ja see nimekiri pikeneb iga aastaga, tänavused stipendiaadid on Heli Veskus ja Aarne Ots.

Leipzigis kongress oli mitmetahuline üritus, kus ühte tervikusse sulandusid ooperikunst, kammerkontserdid, teaduslikud ettekanded ja paikkonna ajaloolis-kultuuriline taust. Väljakud, kirikud, paleed ja inimestest kihavad tänavad said kullisideks “kohtumisele Wagneris”.

Sel korral sai kongressil näha kolme ooperit. Neist Hector Berlioz “Troojalased” on küllaltki harv külaline maailma ooperilavadel. See antiiksüzeel (autori libreto Vergiliuse “Aenease” järgi) põhinev lavateos prantsuse ooperile kohustusliku balletisteeni ja suurejooneliste koorinumbritega (mis on prantsuse ooperites pigem erandlik nähtus) valmis 1863. aastal ja on väljakutse nii esitajatele kui ka publikule. Ooper koosneb viiest vaatusest ja kestab ligi viis tundi. Berlioz läbinisti romantilises võtmes muusika välidib lõpetatud numbraid ja haarab lõputuna näiva helivooga. Läbiva dramaatilise arenduse taotlus oli teadupärast ka Wagneri ooperireformi keskne idee, kuid see printsiip kätkeb endas ka ohte, kuna eeldab kunstilise veenvuse saavutamiseks muusikaliste kujundite eredust ning dramaturgia reljeefsust. Materjal võib muidu suubuda muusika üleüldisesse kulgu ja pinge kaob. Kuid heade esitajate korral on neid karisid võimalik vältida, teos “kannab välja” ja pälvib ovatsioone. Nii juhtus see ka Leipzig. Etenduse tegi eriliseks üks nüanss. Samal ajal kui laval teatuse hääle kaotanud tenor, laulis partiid kulliside vahel eestlastelegi hästi tuntud Mihhail Agafonov, kes oli viimasel hetkel Mannheimist appi kutsutud.

Halle ooperitrupp kandis Bad Lauchstädti ajaloolises Goethe teatris ette Mozarti “Tituse halastuse”. See teatrimaja avati 1802. aastal just sellesama teosega, mille ettevalmistamises ka Goethe isikli-

kult kaasa tegi. Kõnealune hoone on kaheksa aasta vältel oma algupärase kujud säilitanud. Majja on küll toodud elekter, kuid lavatehnikale ja muule sisseseadele pole vahepealsed remondid midagi modernset lisanud. Iseenesest vägagi meeldiv viis väärtustada ajalugu, hooides seda tänapäevas elavana. Valgus on hämar, garderoob meenutab pigem eeskoda, tualetid ja müügiletid asuvad kaugemal õues. Publik istub saalis pikkadel pinkidel külje külje kõrval kokku surutuna, luues tahtmatut õlatunnet. Pean tunnistama, et paljuski tänu lihtsusele ja tagasihoidlikkusele tekkis etenduse jälgimiseks just see õige meeoleolu. Saadud muljetes ongi esikohal ettekande ehedus, siirast musitseerimisest õhkuv võlu.

Kolmanda ooperina kuulus kongressi programmi Wagneri “Tannhäuser”, mida kahjuks ei õnnestunud näha.

Kuna kongressist võttis osa umbes 600 inimest, pakuti ka nn alternatiivprogrammi, mis arvestab erinevate soovidega ning sisuliselt tähendab ürituste kattumist. Paljus on tore asi, kuid seab inimesi ebameeldivate valikute ette või hoopiski sundseisu. Nii peangi teaduslike ettekannete puhul püüduma üksnes nende mainimisega, sest korraldajad olid ettekanded planeerinud samale ajale Rahvusvahelise Richard Wagneri Ühingu aastakoosolekuga. Kahtlemata huvipakkuvad olid prof Werner Wolfi ettekanne “Leipzigis mängukavad ja etendused Wagneri ajal” ning prof Joachim Herzi ettekanne “Modernse Wagneri-käsitluse algus. Leipzigis ooperi mõju Wagneri tõlgitsuste arengule maailmas”.

Kongressi kavasse mahtus veel hulgaliselt kammerkontserte, väljasõite ja ekskursioone, ka oikumeeniline jumalateenistus Nikolai (Niguliste) kirikus, kus teenis preester Führer. Legendaarne vaimulik, kelle jutlused 80. aastate lõpul Ida-Saksamaal rahvast innustasid ja koondasid, mis lõpptulemusena viis 1989. aastal nn rahumeelse demokraatliku revolutsioonini, kus 100 000 inimest marssis tänavatel skandeerides: *Wir sind das Volk*

Leipzig 2005. Eesti Richard Wagneri ühingu esimees Martti Raide mõtisklemas paigas, kus kunagi asus Wagneri sünnimaja.

FOTO ERAKOGUST

(Me oleme rahvas). Tankid toodi küll välja, kuid DDRi võimuladvik ei julgenud meelevaldajate vastu jõudu kasutada. Ajaloolased käsitlevad toonaseid Leipzigi sündmusi Berliini müüri langemise otse-ajendina.

Väga oluline ja ametlikes programmides täiesti märkimata osa kongressist on kohtumised inimestega. Kokku saabu kultuuriteadlik, kunstiga aktiivselt suhestuv publik üle maailma. Iga kont-

sert ja teatrietendus lõpeb kuuldu-nähtu arutamisega mõnes õdusas lokaalis. Jagatakse muljeid ja vaieldakse. Tihti areneb vestlus laiemate kunsti- ja teatriestee-rika probleemide käsitlemiseks, kujunedes mõnikord lausa tuliseks. Need koosviibimised muutuvad teinekord omaalgatuslikeks õpikodadeks, luues vaimselt viljastavama õhkkonna kui mõnigi programmi-kohane ettevõtmine.

Ühel sellisel öhtul õnnestus mul põgusalt vestelda paljudele eestlastele hästi tuntud laulupidagoogi Eva Märtsoniaga.

Proua Märtson, te olete Hannoveri Richard Wagneri Ühingu esimees ja esindate asepresidendina Rahvusvahelist Richard Wagneri Ühingu. Tulite äsja Budapestist ja rääkisite vaimustunult Katharina Wagneri "Lohengrini" lavastusest.

Eelkõige vaimustavad mind Ida-Euroopa inimesed ja sealne kultuur. Mu süda kuulub neile.

"Lohengrini" etendus oli tõeliselt kütkestav. Katharina Wagneri (Bayreuthi ooperipidustuste kunstilise juhi Wolfgang Wagneri tütar) lavanägemus viis kokku muusika ja erakordse tundetihedusega laetud tegelaskujud. Nende kujutamises oli tunda selget visiooni ja järjekindlust: Lohengrin kui kaasaegne petis; Elsa kui kõige lummava suhtes umbusklik. Just inimlike tunnete kujutamine teeb ooperist ooperi. Lauljad toetuvad muusikale, kuid nende käes on tegelaskujude rollilahendus, nendel peab olema sisuga oma suhe.

Te olete tänapäeva muusikateatri arenguga suurepäraselt kursis. Mida hindate praeguste lavastajate töös?

Juba antiikaja teater näitas inimestele nende peegelpilti. See polnud kaugeltki ainult ülev meelelahutus. Teater peab üles raputama, mõtlemisele ärgitama. Ma arvan, et praegused lavastajad on selle jälle ära tundnud, nad julgustavad kaasa mõtlema ning ei tee seda publikule sugugi kergeks. Kuid arutlused ja vaidlused viivad edasi.

Te olete Eestis viibides alati teatrit külastanud. Millises seisus on teie arvates eesti ooper?

Paljud väga head etendused on mul veel praegugi silme ees. Ka Eestis võib näha uusi suundumusi, uued ideed viivad meid kõiki kaasa ja see tee läheb õnneks ainult ühes suunas – edasi. Ennekõike tekib publikule suunatud küsimus: kui valmis me uue vastuvõtmiseks oleme? Kui värsked on meie ideed, millest omakorda tulenevad muutused? Ning nende muutuste toetamine on esitajate, aga ka kuulajate ülesanne.

Aasta pärast mais kohtutakse rahvusvahelisel Richard Wagneri kongressil Tallinnas. Kohtumisteni Wagneris!

Allalastud kardin, hääbuv Sõpruse puiestee liiklus, lõpuks peaaegu täielik vaikus. Siis äkki: vari rõdul, õõ sumedus; ta vaatab seda, hingab ööd, läheb ja katsub siis uuesti magama jääda.

Öölamp süttib ja kustub, kellavärgi täpsusega, seejärel hommikused uudised, hardushetk, argist muusikat raadiost; õhtul, küllalt vara, langevad kardinad jälle mürinal alla ja tänava poolt vaadatuna tundub, nagu oleks nende taha midagi nähtamatut peidetud.

Seal taga aga – kildudena silpe väikestel paberitükkidel, paberiribasid, korrastamata, katkendlikke telefonikõnesid, inimeste sihituid pihtimisi, kiljatavat rõõmu, seotuid otsinguid, ajaleheväljalõikeid, edasi mõtlemist. Peaaegu ainult edasi mõtlemist: mõte pidi algama mujalt, seejärel leidis ta tiivad, ja liugles nende kohal – mõtete, mis olid palju sagedamini sõnatud, kui kunagi välja paistis – liuglemist mõtete peal nagu merelinnud maast üles auravatel õhumassiividel.

Kaos korrastub välkudena, sähvatuslikeks mõteteks, rabavateks mõteteks, teemantideks, leitmotiivideks, haarab kirkastunust mõttest kinni ja seejärel haihtub kohe jälle laiali; – kobrutab ja mäsleb, kuni jõuab sekundi pärast, tunni aja pärast, homme uuesti järgmise mõtteni. Väljatõmmatud telefon, rahumeelne autode suhhiin õues, televiisori helendav ruut pärastlõunaste habemes detektiividega.

Mõtete maalähedus: käänulised ja kulunud nagu mäestikud, haprad ja lõplikud nagu päikesetõusud; ent ometi ikka maa, seesama maa, mis on vigastatud ja raamidesse surutud, kuid kannab vilja nagu ei ükski teine pind. Kaks jalga maas, sõnatuid unistusi, läbi teiste inimeste, heliloojate saatuste, helide. Brahms, Schumann, Schubert – muusika on peegeldus elust, suurem kui elu ise. Muusika ongi elu, ja muusika ongi inimene.

Aga heliloojaid on erinevaid ja niimoodi on tedagi erinevaid. Eri inimestele, tohutu katkendliku lõngana, piibelliku mõistukirjana, keerulise ja nii kontsentreerununa, et lõpuks, temast aru saades, on kõik jälle väga lihtne. Ent sinnani on ta kõikide oma ja ei kellegi oma: keegi ei saa temast tervikut, vaid kõigil on mingi osa temast. Osa, mille piirid on vahelduvad, liiguvad ajas ja ruumis plasmataoliselt, kuid naasevad ikka mingi heldimuslik-emaliku juuresoleku juurde: sina oled siin, ja mina olen siin, ja mina lähen nüüd ära. Uuesti mägedesse, uuesti Keila-Joale, uuesti Rooma.

Lõpuks, ootamatult eluvõitlusse haiglas sattunud, silmis kõrd hirm, kord leppimine, – ja mida edasi, seda rohkem lepitust. Ja kõige lõpuks, rühm suviseid inimesi kloostri müüride vahel, ja uinunud keha, rahulik, hele, nagu oleks linnuna siit ära lennanud.

HELJU TAUK – 1930–2005

Jüri Reinvere

Ühe tähe lauljatee

Katkendeid Galina Višnevskaja autobiograafiast

Vene ooperilavade legendaarseima soprani Galina Višnevskaja elu on olnud värvikas ja dramaatiline mõlemal pool eesriiet. Sündinud 1926. aastal Leningradis, sai talle osaks paljusid vene kunstnikke ja haritlasi tabanud saatus: lapsepõlv möödus ülimes vaesuses ning pidevas võitluses haiguste ja näljaga, varasesse noorusse jäi Teine maailmasõda ja Leningradi blokaad, hiljem tuli "elada ja särada" stalinistliku terrori ja diktatuuri oludes, kartes pidevalt iseenda ja oma pere, aga ka lähedaste sõprade, nagu Dmitri Šostakoviitši ja Aleksandr Solženitsõni elu pärast. Veel enne 30. sünnipäeva, aastal 1955 jõudis Višnevskaja oma kolmanda abieluni, tema abikaasaks sai tšellist ja dirigent Mstislav Rostropoviitš, kellega koos ta 1974. aastal USAsse emigreerus. Mõlemalt väljapaistvalt, nii Venemaal kui ka mujal maailmas hästi tuntud muusikult võeti tagaselja ära kodakondsus, kõik riiklikud aunimetused ning nad kuulutati kodumaa reetureiks.

Višnevskaja debüteeris Moskva Suures Teatris 1952. aastal ning tänu oma isikupärase tämbriga väljendusrikkale häälele, laitmatule vokaaltehnikale ja näitlejameisterlikkusele sai temast paljudeks aastateks vene ooperi esisopran, kes laulis sageli ka Covent Gardeni, Metropolitan Opera, La Scala ja Grand Opéra laval. Robkem kui 30 ooperirolli seas on ta palju kordi laulnud Verdi "Aida", Puccini "Tosca" ja "Madama Butterfly" ning Šostakoviitši "Katerina Izmailova" nimiosa, samuti Liisat ja Tatjanat Tšaikovski "Padaemandas" ja "Jevgeni Oneginis". Kriitikud iseloomustasid tema musitseerimist sageli sõnadega "voolav", "intensiivne", kirglik".

Aastal 1982 loobus Višnevskaja küll ooperilaulja karjäärist, kuid jätkas tegutsemist solisti ja kammermuusikuna ning on teostanud end ka lavastajana.

1984. aastal USAs ilmunud Višnevskaja autobiograafia "Galina: A Russian Story" sai kohe bestselleriks ning tõlgiti paljudesse Euroopa keeltesse. 1996. aastal valmis selle põhjal ka ooper "Galina" Marcel Landowski muusikaga. Venemaal avaldati raamat pealkirja all "Istorija žizni" alles 1992. aastal ning käesoleva aasta lõpul ilmub see eesti keeles kirjastuselt Vagabund.

1943. aastal alustas Leningradis tööd Rimski-Korsakovi-nimeline muusikakool. Uurisn välja, kes pedagoogidest on kõige nimekam. Selleks osutus Ivan Sergejevitš Did-Zurabov, armeenlane, kes oli kunagi Itaalias laulmist õppinud. Tal oli ülimalt magus tenor, mida ta hästi valitses ja laulis õpilastele ette erinevaid muusikalisi fraase, kusjuures tegi seda väga ilusti, itaaliapäraselt ja itaalia keeles. Kõik õpilased olid vaimustuses ja tahtsid õppida ainult tema juures, saada itaalia kooli.

Ta oli kõige moodsam pedagoog ja, nagu see peaaegu alati kipub olema, rikkus kadestamisväärse kergusega hääli. Keegi ei taibanud, kuidas see tal õnnestus, ja alles nüüd saan ma aru, milles oli asi. Kuid tookord läksin ka mina Did-Zurabovi juurde.

"Taevalik Aida, jumalik ilu, valguse ja õite müstiline pärg..."
Metropolitan Opera laval 1961. aastal.

Tema klassis viibis alati vähemalt kaksikümne inimest, keskel Ivan Sergejevitš, väikest kasvu, kõhukas, tüüpiline kenavananen tenor, kes ka üksikute muusikafrasidega, üksikute nootidega kõiki vaimustusest keeletuks tegi.

Õhkkond oli nagu kontserdil. Ulatasin talle noodid ja ütlesin, et tahaksin tema klassis õppida.

"Mida sa laulad, kaunitar?"

Niimoodi või vahel ka kullakeseks nimetas ta kõiki naisi.
"Liisa aariat "Padaemandast", "Ju südaöö on peagi käes..."
"Oo, see on huvitav, kuulame, kuulame..."
Laulsin. Teadsin aariat kuulmise järgi, seda esitati filmis
"Õhuvoorimees".
"Kui vana sa oled?"
"Kuusteist."
"Kus oled õppinud?"
"Ei kusagil."
"Ära peta, ma ju kuulen, et oled õppinud: su hää on paika
pandud."

"Ma ei ole kusagil õppinud, laulan nii loomulikult."
Ta kutsus sinna veel mitu pedagoogi.
"Laula seda aariat meile veel kord."
Nägin, et nii talle kui ka teistele meeldis, ja ma püüdsin,
laulsin kogu hingest. Mida kõrgem tessituur, seda parem mulle
– lausa lust. Kuid aaria oli ülimalt keeruline.
"Kust sa seda aariat tead, kui sa koolitust pole saanud?"
"Filmist ja ka raadiost olen kuulnud..."
Ühesõnaga, hakkasin tema juures õppima. Ja kolme kuu
pärast olid mu kõrged noodid kadunud. Praegu olen ma võimeli-
ne kõiki oma tookordseid elamusi taastama ja analüüsima, kuid
siis ei saanud ma millestki aru, läks mitu aastat, enne kui endise
hääle tagasi sain.

Asi oli selles, et mul oli looduse poolt paika pandud hää –
nii maskid, rinnaresonaator kui ka hingamine, mis laulmise juu-
res on kõige olulisem. Lauljad õpivad aastaid õiget hingamist,
kuid saladuse põhitõeni sageli ei jõuagi. Minul oli see jumalast
antud, sündisin oskusega lauldes õigesti hingata, kuid mu esi-
mene õpetaja rõõvis mult selle võime. Ta poleks tohtinud minu
loomulikke oskusi lammutada, ta oleks pidanud mind ettevaat-
likult juhtima, musikaalsust ja üldist kultuuri arendama, lask-
ma mul lihtsaid aariaid õppida jne. Minu hääleulatus oli kaks
ja pool oktavit. Ivan Sergejevitš rääkis tunnis alatasa korralikust
hingamisest ja tugevast diafragmast, kuid ei seletanud, mida see
tähendab, tulemuseks oli, et ta sundis mind diafragmat kokku
suruma, millega pani mu hingamise kinni, sulges kõri ja – hü-
vasti kõrged noodid! Mu hääle muutus üldse väiksemaks.

Sain muidugi aru, et midagi on korrast ära. Aga mida ma pi-
din tegema? Endise taju olin kaotanud ega suutnud seda taasta-
da, sest see oli olnud alateadlik. Mulle oli elamine, hingamine ja
laulmine olnud ühtviisi lihtne ja loomulik. Poole aasta pärast tu-
lin ta juurest ära.

*

Kohtumine lauluõpetaja Vera Nikolajevna
Garinaga keeras kogu mu elu pea peale.
Ma ei tea, kuidas minu edasine loometee
ilma temata oleks kujunenud, kuid oope-
rilauljat poleks minust kindlasti saanud.
Lugu oli nii.

Kord tuli sõbranna minu juurde, ajasi-
me juttu ja jõime teed, kui korraga ta ütles:

"Tead, mul läheb kogu aeg meelest sul-
le oelda, et siin ligidal Majakovski täna-
vas elab väga huvitav mutike, lauluõpetaja.
Tahad, lähme tema juurde?"

"Pole isu, kõik need õpetajad on mind
ära tüüdanud – ühed petised kõik."

"Kuule, mis siin koduski konutada? Ilm on ilus, lähme jalu-
tama ja möödaminnes astume tema poole sisse. Mis sul kaotada
on? Kui ei meeldi, jäta asi sinnapaika."

"Olgu peale, lähme."

Ukse avas täiesti hallide juustega naine, kes juhatas meid til-
lukesse pinalitaolisse piklikku tuppa. Tamara tutvustas mind ja
ma palusin, et õpetaja mind kuulaks.

"Missugune hääle sul on?"

Mina mõtlesin, et mida ma seletan, ära on tüüdanud, niikui-
nii ei saa keegi aru, miks mu ülemised noodid ära kadusid.

"Metsosopran."

"Hea küll, laulame gammasid."

Alustasime esimesest oktavist, laulsin alumisi noote bassiga
ja püüdsin talle selgeks teha, et mul on tõeline metsosopran, aga
võib-olla koguni kontraalt. Madalad noodid olid mul tõepoolest
alati olnud väga kõlavad.

"Nii, lapsuke, nii, huvitav, huvitav..."

Läksin veel madalamale.

"Nii, mine nüüd kõrgemale."

Kuhu kõrgemale? Minu hääle teise oktavi sol-ist kõrgemale
ei võtnud.

"Kõrgemale ma ei saa, mul on madal hääle."

"Olgu peale, aitab küll. Tead, mu kallid, sul ei ole metsosop-
ran, vaid ehtne sopran."

Olin täiesti rabatud.

"Kas tõesti? Suur tänu! Jumal küll, ma ju mäletan, missugu-
sed kõrged noodid mul varem olid! Siis aga kadusid ära, mida
keegi ei usu. Kõik pedagoogid, kelle juures olen käinud, ütlesid,
et mul on metsosopran. Kuidas te aru saite? Olen juba kuus aastat
laval üles astunud ja teie olete esimene, kes seda mulle üt-
leb!"

"Ma taipasin seda teise oktavi üleminekunootide järgi.

Sopranil on nendeks re, mi-bemoll ja mi. Sa ei oska nendel noo-
tidel pearegistrilt sisse lülitada, see aga – jäta eluks ajaks meelde!
– on kõrgete nootide võti. Sa pead nendest aistingutest mõis-
tusega aru saama ning rinna-, kesk- ja pearegistrilt teadlikult
sisse ja välja lülitama, pead õppima oma hingamist valitsema.
Looduslik hääleseade on suur ahvatlus lollidele ja logarditele.
Seetõttu kaotavad nad karjääri algul tihtipeale oma suurepärase
hääle, sest lähevad ilma professionaalse ettevalmistuseta lavale
ja teevad panuse ainuüksi sünnipärastele eeldustele. Ühesõnaga,
ma hakkasin sind õpetama ja alustame kohe täna. Kõigepealt,
kuidas sa hingad? Näita mulle."

"Ma ei tea."

"Hea küll. Hinga sisse ja laula seda
fraasi..."

Ta asetas käe mu diafragmale ja ma
hakkasin laulma.

"Tunned, et diafragma on pinges?
Niisuguse krambiga ei saa kõneldagi, laul-
misest rääkimata. Proovi sisse hingata, na-
gu sa laulmise ajal hingad, ja ütle paar sõ-
na."

Tegin, nagu ta käskis, mõistagi oli mu
kõnehääle samuti pinges ja kõlatu, see tuli
justkui padja alt.

"Tunned, kuidas sa heli kõris kinni pi-
gistad? Kui niisuguse hingamisega võib veel
kuidagi keskmisi noote laulda, siis kõrge-

*Looduslik hääleseade on
suur ahvatlus lollidele ja
logarditele. Seetõttu kao-
tavad nad karjääri algul
tihtipeale oma suurepärase
hääle, sest teevad panuse
ainuüksi sünnipärastele
eeldustele.*

test ei saa juttugi olla. Teeme nii. Mine praegu koju, kuid ära seal mingil juhul laulma hakka, ära püüa kõike korraga selgeks saada, see on võimatu, teed ainult häälele halba. Tööd hakkame teema iga päev, see on minu põhiline tingimus. Tavaliselt võtan ma õpilastelt kümme rubla kuus, kuid sinult kui töökäijalt võtan viisteist. Kas saad nii palju maksta?”

“Muidugi saan, see on ju tühine summa! Miks te rohkem ei võta?”

“Sest mul on kümme õpilast ja pension, mis teeb kuus kokku sada viiskümmend rubla. Sellest jätkub toiduks nii minule kui kass Mustlasele, rohkem pole mulle tarvis.”

Olen eluaeg jumalat tänanud, et ma seda imelist naist kohtasin, ning meenutan teda, süda täis armastust ja tänu. Vera Nikolajevna oli tookord kaheksakümneaastane. Laulmist oli ta õppinud 19. sajandil kuulsa Pauline de Lucca juures Viinis. Esines põhiliselt välismaal, kuid läks peagi Peterburis mehele vabrikant Kochile, kel oli muusikariistade vabrik, ja loobus aegamööda lauljakarjäärist. Tema mees lasti kui kodanlane revolutsiooni ajal maha. Vera Nikolajevna elas Majakovski tänavas kunagise hiigelsuure eramaja viiendal korrusel ühiskorteritillukeses pikerguses toas. Kuna lift sõja algusest saadik ei töötnud, siis viimastel aastatel ta väljas enam ei käinud, ei suutnud jalgsi üles tulla. Iga päev tõi mõni õpilane talle poest toitu või kuurist puid, tal oli ahiküte. Toas oli kapp, voodi, laud, neli tooli ja Kochi vabriku pianino... Kõrge, otse lae alla ulatuva kahhelahju peal istus alati hiigelsuur must kõuts Mustlane. Kui õpilased laulsid, hüppas ta sageli sealt alla ja lendas üle toa nagu must panter. Seinal rippusid Vera Nikolajevna vanad koltunud kontserdiplakatid ja mõned säilinud lindid pärgadelt ja lillekimpudelt.

Nüüsi, hakkasin tema juures õppima. Nagu päike peab hommikul tõusma ja õhtul looja minema, nii pidin ka mina igal hommikul tema juurde tundi minema, see oli seadus.

Umbes kahe nädala pärast, kui häält lahti laulsin, käskis ta mul vaikida ja vaatas mind tähelepanelikult.

“Vera Nikolajevna, miks te mind niimoodi vaatate? Tegin ma midagi valesti?”

“Sul on täht laubal,” vastas ta.

Ma ei pööranud tema sõnadele mingit tähelepanu, pigem tundsin piinlikkust. Mõtlesin, et mutike lihtsalt kiidab mind, et ma tema juures edasi käiksin: kõik pedagoogid teevad nõnda. Kuid mina olin valmis ka ilma kiidusõnadeta õppima, sest mul oli huvitav.

Kõige rohkem vaeva nägime hingamisega, et pinges diafragma vabastada. Eriliste harjutustega tegime vabaks keele, hingamise ja kõri – seega kogu lauluaparaadi. Poole aasta pärast sain tagasi kogu endise hääleulatuse: kaks ja pool oktavit. Õppisin sel ajal nagu pöörane. Vera Nikolajevnale mõeldes jäin magama ning temale mõeldes tõusin üles ja läksin tundi. Teistsugust elu ma ei teadnud: käisin ringreisidel, teenisin raha ja tagasi Leningradi Vera Nikolajevna tundidesse. Meil tekkis imeline teineteisemõistmine. Ta tunnetas mind nagu omaenese organismi. Vahel seisin õpetaja selja taga, tema mind ei näinud, kuid minu

Vasakult: Dmitri Šostakovič, Benjamin Britten, Galina Višnevskaja ja Irina Šostakovič 1960. aastail.

laulmist kuulates tegi märkusi:

“Ära rinda alla lase, vabasta kõri, ära keelt üles tõsta, kergita ülemist huult” jne.

See oli hämmastav! Ta laulis mulle ette vokaalseid võtteid. Muidugi, kaheksakümneaastaselt ei saa hääl, liiati sopran kuigi hästi kõlada, kuid ma sain temast hoobilt aru, esialgu matkisin tema võtet, siis püüdsin juba teadlikult mõista, miks üks või teine fraas sel viisil kõlama hakkab.

Tegin kiireid edusamme, aasta lõpul laulsin tema tundides juba Verdi, Puccini, Tšaikovski ja teiste ooperiaariaid. Võtsin tema kooli saajaprotsendiliselt üle, mida ükski teine õpilane

kahjuks teha ei suutnud.

Töötasin alati üheaegselt mitme ooperi ja kontserdiprogrammi kallal, jättes kõrvale kord ühe, kord teise, kandsin uut rolli endas aastaid. Pärast Olga sündi [Višnevskaja esimene tütar sündis 1956. aastal – toim] tekkinud pausi hakkasin teatris tööle nelja valmis partiiga: Cherubino “Figaro pulmas”, Katharina Šebalini ooperis “Törksa taltsutus”, “Aida” ja “Madama Butterfly” (mis Venemaal läheb millegipärast “Cio-Cio-Sani” nime all).

Aida osal on minu loomingus eriline koht. Sellega võeti mind Suurde Teatrisse, sellega ilmusin ooperilavale välismaal. Suure Teatri “Aidat” pean parimaks kõigist, millest olen osa võtnud, kaasa arvatud New Yorgi Metropolitan Opera, Pariisi Grand Opéra ja Londoni Covent Gardeni lavastused.

Meie “Aida” sisaldas endas kõike kõige paremat, mis Suures Teatris olemas oli: hea solistide koosseis, kunstnik Starženetskaja ilusad dekoratsioonid ja kostüümid, Boriss Pokrovski vaimustav lavastus, dirigent Melik-Pašajevi ületamatu interpretatsioon. Teatrisse tuleku esimestest päevadest tahtsin selles lavastuses kaasa teha ega lasknud ühtegi etendust mööda. Selles suurepärases lavastuses meeldis mulle kõik, kuid... mind jättis külmaks kangelanna enda lavaline lahendus. Temas polnud eredust, sisemist ega välist sära, tundelendu ega romantikat. Publiku ja ka minu sümpaatia kuulus tahtmatult Amnerisele. Ooper algab Radamesi kuulsa armuhümniga Aidale, kus ta näib publikule justkui esitleb: “Taevalik Aida, jumalik ilu, valguse ja õite müstiline pärg...” Kui tenor niisuguse “kirjeldusega” valmis on saanud, mis eeldab aaria lõpus veel hiilgavat si-bemolli, siis tuleks Aida partii esitajal enne publiku ette ilmumist mõelda oma välimusele.

Aida! Öbluke eksootiline olend. Ilmselt oli suur Verdi temasse ülepeakaela armunud, kui ta, inimhääle ja lauljate hingeelu asjatundja, ei märganud, et tegi kõikidele tenoritele karuteene, pannes nad kohe esimese vaatuse alguses laulma ülrasket ja ebamugavat aariat, kui laulja pole veel häält soojaks saanud ja hingamist rahustanud. Kuidas nad armastatud heliloojat manavad, kui külma higiga kaerult eesriide tõusmist ootavad!

Aida! Mitte kellelegi pole Verdi selles ooperis andnud nii hingematvaid *pianissimo*’id kui temale. Aida vokaalpartii on armastuse kehatust, õnnelik ohvrimeelsus, ja kogu tema olemust peab täitma see helisev õrnus, mis tema esmakordsel lavale il-

mumisel orkestris kõlab. Nägin muusikas selgelt Aida välimust. Nägin teda eluärkanud mustast portselanist kujuna. Nägin vangi langenud Etioopia keisri tütre elegantseid jooi, sujuvat kõnnakut, uhket peahoidu.

Ent nii nagu kõigile on selge, kuidas peab riides olema Amneris, piisab, kui vaadata freskosid, rääkimata sellest, et vaarao tütre on lavastuses olemas kõik: väärtuslikud ehted, peakatted, kleidid, mida ta lavastuse käigus palju kordi vahetab, nii ei tea keegi, kuidas etiooplasest primadonnat riidesse panna. Tavaliselt on Aidal seljas samasuguse lõikega kleit kui Amnerisel, ainult viletsam ja sootuks vaesem – sama supp, aga vedelam –, mis võtab temalt väljendusrikkuse ja isikliku kaalu. Kuid enne kui Aidat armastama hakata, peab Radames teda märkama, teda vaarao kauni tütre teenijate hulgas tähele panema, kusjuures vaarao tütar on temasse armunud ja ihkab vastuarmastust. Missugune ere isiksus peab Aida olemas, missugust külgetõmbavat salapärast jõudu kiirgama, et edukas väejuht tema pärast Egiptuse vaarao tütre käest loobub ja on valmis kas või surma minema, kuid väikese orjatori armastust kaotada ei soovi!

Mina tahtsin Aidale sobimatud uhked hilbud minema viisata, et vabaneks ja hakkaks mängima tema loomulik graatsia, tahtsin alla kriipsutada tema metsikust ja eksootikat. Must orhidee! Ent kuidas seda saavutada? Juba orja staatus ise ei anna talle mingeid võimalusi ennast väliselt ehtida, see näeks välja kui Amnerise hale jäljendamine.

Otsustasin minna äärmuseni – üks kleit kogu ulatusliku rolli jaoks. Kuid selles ainsas kostüümis peab peituma kogu kangelanna olemus, et kui publik teda korra on näinud, seisaks ta kogu etenduse vältel tema silme ees, isegi kui teda parajasti laval ei ole.

Kleit oli rõhutatult lihtne ja lakooniline: kitsas, sirge, jättis vasaku õla paljaks ja paremal pool olev lõhik ulatus üle põlve. Materjal tõi figuuri ja liigutused hästi esile, värv oli selline, mida Amnerise kleitide puhul ei esinenud, ja vastukaaluks võistlajale ei kandnud ta ühtegi ehet, ainult rõngakujulisi kullast kõrvarõngaid ja kuldseid sandaale. Ma ise joonistasin eskiisi ja valisin kleidile punase värvi. Selle kleidiga laulsin ma hiljem Metropolitan Operas, Covent Gardenis, Grand Opéras ja paljudes teistes maailma teatrites. Proovide ajal protesteerisid teatrite juhtkonnad alati ägedalt minu kostüümi vastu, kangelanna välimus oli sedavõrd tavatult lihtne. Mina aga midagi muud selga ei pannud: see on minu lavakuju ja kui teile ei meeldi, siis head aega! Tõsi küll, etenduse ärarajäämise ni ei läinud asi kunagi ning publik ja kriitikud märkisid alati ära minu kostüümi ilu ja stiilsust, kirjutasid, kuidas see mulle sobib ja et ma kõidan tähelepanu ükskõik mill-

Mstislav Rostropovič ja Galina Višnevskaja pressikonverentsil Pariisis 1978. aastal, vahetult pärast Nõukogude Liidu kodakondsusest ilmajäämist.

FOTOD RAAMATUST "ISTORIJA ŽIZNI", MOSKVA, 1992.

Ma ei kuula kunagi teisi helisalvestusi enne, kui mul pole omaenese rollinägemust. Kas võib kujutleda Giglit, Carusot või Šaljapinit õppimas partiid kellegi teise laulmise järgi, magnetofon peos?

see lava nurgas. Mida oligi vaja tõestada, ooperi nimi on ju "Aida".

*

Rolliga töötades liigun alati muusikalise sisust dramaatilise poole, mitte vastupidi, ükskõik kui suur ka oleks ei poeet või kirjanik, kelle teos on ooperi algmaterjaliks. Ma ei kuula kunagi teisi helisalvestusi enne, kui mul pole omaenese rollinägemust, kuni ma pole kogu partiid selgeks õppinud ja laulnud.

Õppimine läheb mul ruttu, piisab kümnest tunnist kõrgetasemelise kontsertmeistriga, sõltumata sellest, missugune ooper ettekandele tuleb, kaasa arvatud Prokofjev ja Šostakovič. Kuid muusikalise kuju loomeprotsess on mul pikk, ja kõrvalt vaadates võib see tunduda tüütu ja igav. Omaenese isikupära

kõrvale jättes laulan pikki tunde poolihääli muusikalist materjali, püüan tungida helilooja hingesaladustesse, aimata noodimärkide taga, mis teda teost kirjutades erutas ja vaevas. Pean täpselt aru saama, miks just nii, aga mitte teisiti on kirjutatud see fraas või esmapilgul täiesti ebaloogilise, ebanugavana ja isegi teostatamatu tunduv intervall. Minu jaoks on see kõige olulisem tööetapp mitte ainult nüüdisaegse, vaid igasuguse teose puhul. See võtab palju aega, tuleb varuda kannatust, et sellest mitte üle hüpata, mitte anda enneaegselt voli tunnete ja mitte hakata teost omaenese leidudega "kaunistama", kui autori kavatsusest ei ole veel täit ülevaadet.

Kui autori mõtted ja tunded on lõpuks minu omaks saanud, kui kuulen endas selgelt muusikalise kuju helisemist ja näen tulevase rolli joonist, hakkan täie häälega laulma ning joonisele ilmuvad värvid.

Seejärel panen tööle temperamendi, annan voli kujutlusvõimele, mis juhatab mind rolli loomisel. Siis panen partiid mõneks ajaks kõrvale, et see minus küpseks, puhastuks liigestest tunnetest, võtaks kuju. Meie meeletul ajastul, kui inimgeenius leiutab arvuteid ja inimesed kõnnivad Kuul, on selline töömeetod kahjuks vanamoodne.

Nüüd on kogenud pianisti-kontsertmeisteri asemele tulnud kõrvaklappidega magnetofon ja taskusse mahtuvad ooperite salvestustega kassetid. Paljud lauljad õppivad sel moel partiid. Rongis istudes või lennukiga ühest riigist teise sõites, mõtet pingutamata, muusikalist materjali sadu kordi läbi kuulates jätavad nad kiiresti meelde nii sõnad kui ka muusika ja loevad sellega töö lõppenuks. Nad võtavad endalt kõige olulisema – loomeprotsessi, kus muusikaline kuju sünnib pikkamööda loomepiinades, kus laulja isikupära avaneb aegamisi ega ole kuuldu pime jäljendamine.

Kas võib kujutleda kunsti kustumatu jälje jätnud mineviku suuri lauljaid Giglit, Carusot, Šaljapinit õppimas partiid kellegi teise laulmise järgi, magnetofon peos?

Minu arvates on see üks peamisi põhjusi, miks meie päevil on nõnda palju lauljaid, dirigente ja pillimehi, kes sarnanevad üksteisega nagu kaks tilka vett, ja miks nii harva näeb eredaid originaalseid kunstnikuisiksusi.

Hääle ilu pärast ma erilist muret ei tunne. Minu jaoks on hääle vahend, suurepärane, kõige täiuslikum instrument, mis peab helideks vormima ja kuulajateni tooma autori mõtteid koos minu tunnete ja maailmanägemisega.

Kui vaatan oma mehe kuulsat Stradivari tšellot, tundub see mulle inimkeha sarnane. Kõlakaas on kui laulja rind ja diafragma, sõrmlaud koos sellele tõmmatud keeltega on kui kõri ja häälepaelad, poogen pillimehe käes on nagu hingamine, mis häälepaelad tööle paneb.

Kuid meie, lauljad, oleme pillimeestest õnnelikumad, meile on abiks veel võimas sõna. Ja kui sellele lisada värvipalett – punane, must, valge... –, mis kõik on erinevad tämbrid, mida peab oskama kasutada, siis võib häälega väljendada mida tahes.

Kuid lavakuju ei koosne üksnes dramaturgiast ja helivärvidest, vaid ka kostüümist, grimmist, soengust, kõnnakust, kehapiast, liigutustest... Seda kõike vallates võin oma läbitunnetatud ja vaimusilmas ette kujutatud rollile anda nähtava lavalise vormi ja selle saalis istuval publikule edasi anda. Kostüüm ise loomustab tegelaskuju ja ma pööran välimusele alati suurt tähelepanu. Juba lavale ilmumise, esmahetkel, veel enne laulma hakkamist peab vaatajale olema selge, kes tema ees seisab.

*

Minu repertuaaris olid juba Aida, Butterfly ja Tatjana, kuid mina oleksin tahtnud suurt traagilist rolli nagu Šostakoviči "Mtsenski maakonna leedi Macberthis" või Cherubini "Medeias"... Suure Teatri repertuaar on alati olnud väga piiratud: aastakümneid mängiti ikka ühte ja sedasama. Lääne ooperites olid kavas esmajoones "Traviata", "Rigoletto", "Sevilla habemeajaja", "Carmen", "Aida", ja muidugi vene ooperid. Minu süda ihkas Mussorgskit, kuid tema ooperites mulle partiid ei olnud, kannatasin ja piinlesin, et ei saa tema "Hovanštšinas" laulda vanausulist Marfat, kelle kuju mind siamaani jälitab. Siis pöördusin Mussorgski laululoomingu poole ja sattusin muidugi kohe kullasoonale: "Surma lauludele ja tantsudele". Missugusele häälele oli Mussorgski selle tsükli kirjutanud? Mitte ühelegi. Kolmes esimeses laulus oli tal vaja tumedat värvingut, salapärast õhkkonda ja ta andis selle bassile. Neljandas, "Vaejuhis", kuulis ta teravat fanfaaritaolist heli ja kirjutas selle dramaatilisele tenorile! Rohkem millegi üle muret tundmata liitis ta need tsükliks.

Ma ei olnud seda tsükli kunagi kellegi esituses kuulnud, Mussorgski romansse ja laule lauldakse Venemaal harva ning ma võtsin seda kui uut, äsja minule kirjutatud loomingut.

Mind vapustas kirgede jõud, kogu tsükli suur traagika ja laulja avarad võimalused ühest rollist teise ümber kehastuda.

*

Surma muusikalise kuju alusena näen tema kõike pihuks ja põrmuks lammutavat jõudu ja agressiivsust. Tema enesekindlus, halastamatus, millega ta seatud eesmärgi vallutama läheb, peavad algusest lõpuni tuntavad olema. Tema sisemine jõud ja kindel võidutunne väljavalitud ohvri puhul ei tohi kaduda ka kõige vaiksemate *piano* de ajal. Keegi elavatest tema käest ei pääse. Surematuid maa peal ei ole.

Kaks aastat valmistasin ette seda oma loomeelu üht olulisemat tööd, kauaigatsetud traagilist rolli, millest ma Suures Teatris

suurt puudust tundsin. Ja just siis adusin esmakordselt oma rahvust, et olen vene laulja.

Mussorgski tsükli jõudsin ma oma lavalise ja vokaalse meisterlikkuse haripunktis, mul oli seljataga viieteistaastane lava- ja suur elukogemus: mul oli, mida publikule öelda. Olin üle elanud lapse kaotuse, kes suri mu käte vahel. Mul on alatiseks mees, kuidas ma ahastuses tema voodi kõrval põrandal püherdasin, kisendasin, kedagi needes, anusin, et ei võetaks minu õnetut lapsukest, ja püüdsin nagu hullumeelne oma hingeõhku tema jahtuvate huulte vahelt sisse puhuda.

Olin ka ise olnud tiisikusse suremas. Mäletasin seesmist lummust, kui adusin suurt üleminekut maisest elust igavesse elu, ega kartnud sugugi.

Minu mälu säilitas pilte Leningradi blokaadist: tänavatel vedelavatest külmunud laipadest, kui surm niitis inimesi sadade tuhandete kaupa. Olin mitu korda tundnud enda kõrval tema külma hingust. Kuid ma ei karda teda, sest usun, et on olemas teine maailm, kus tema on võimetu.

Kõik need kujundid kuhjusid mu vaimusilma, rivistusid pikkamisi sirgesse ritta, saavutasid täpse kuju, said viimistletud fraaserimise, võtsid lavalise vormi. Niisuguse rolli esitamine nõuab artistilt täielikku seesmist alastolekut. Ent kui palju peab hinge taga olema, et julgeda end avalikult paljastada! Kui palju peab sinus olema rikkust, et heites endalt uhked katted, ei tuleks nähtavale üksnes sinu nõrkus ja armetus!

(Järgneb)

Tõlkinud Vilma Matsov

VII Hiiumaa Kammermuusikapäevad 8.-10.7.2005

8. JUULI 19.00 Emmaste põhikoolis Laulumuusikaõhtu
 PILLE LILL sopran,
 MART ERNESAKS klaver
kavas: Mozart, Grieg, Sibelius

9. JUULI 19.00 Reigi kirikus Õhtune serenaad
 AET RATASSEPP viiul HELEN NORMET viiul
 PILLE PRANS viiul TIJU ÕUNAPUU viiul
 KRISTIINA OLEV vioola KADRI REHEMAA vioola
 MARGUS UUS tšello MARIUS JÄRVI tšello
kavas: Strauss, Milhaud, Mendelssohn

10. JUULI kl. 19 Pühalepa kirikus Kvartetimuusikaõhtu
 PILLE PRANS viiul
 HELEN NORMET viiul
 KRISTIINA OLEV vioola
 MARGUS UUS tšello
kavas: Mozart, Grieg, Janáček

10. JUULI kl. 21 Suuremõisa lossi pargis
Hiisõhtune kammerjazz "Django vaimus"
 MAURI SAARIKOSKI viiul
 TIMO SEPPÄNEN kitarr
 HÄNNU RANTANEN bass

piletid à 50,-/30,-/20,- info: hiikummer@hotmail.ee

Päikesepriillidega sümfoonikud ja "Õllesummeri" publikule laulev Jassi Zahharov – kunst või kommerts?

FOTO ÕLLESUMMERI ARHIIVIST

EKSPRESSIOON

Kunst või kommerts?

RAIMOND KALJULAIK

Kunsti ja kommerti vahekord on kultuurikorralduse üks keskseid küsimusi. Eestis levinud (levitatud!) arusaam on praegu selline, et need kaks justkui välistavad teineteist. Kus on üks, seal pole kohta teisele. Selline ettekujutus pole mitte ainult vale, vaid ka ohtlik.

Rahvus kehtestab end paljuski läbi oma kultuuri. Seega on meie kultuuri konkurentsi- ja läbilöögivõime ka meie rahvusliku olemasolu pant. Ning siin pole ükski teadmine kurjast. Seepärast peaksime julgema kompleksivabalt ja kätega vehkima rääkida ka meelelahutusärist. Ehk on siit midagi õppida...

Meelelahutusäris tegutsejad teavad, et "hulkade poolehoid" kaalub üles mis tahes kriitiku vaenuliku ninakirtsutuse. Kuid üldiselt oleme kultuuri vallas siiski tundlikud kõigele sellele, mille eesmärgiks ei ole "puhas kunst". Küsimus on süvahoovaluste tabamises, mis selliseid foobilisi suhtumisi sünnitavad, ning nende mõistmises-mõtestamises.

Sest kas pole ebaloogiline, et kipume kultuuri vallas eelistama riiklikku eraviisilisele? Paljuräägitud käibemaksuküsimus on siin vaid üks näide. Eraettevõtjast kultuurikorraldajat karistab riik 18-protsendise käibemaksuga, korraldagu ta või tipptasemel sümfoonilise muusika festivali, samas kui riigi poolt soositud ja seetõttu niigi juba toetatud asutused võivad aeg-ajalt teha, mida tahes. Kas või sellist "kõrgkultuuri" nagu Eesti Kontserdi maale toodud muusikal "Mamma Mia" soodustatakse üle kolme korra madalama, s.o 5-protsendise käibemaksuga.

Teine hea näide on suhtumine "Õllesummerisse" kui pelgalt kaubanduslikku üritusse, märkamata, et viimastel aastatel on sama festivali raames aset leidnud mitmed arvestatavad kultuuri- ja muusikasündmused. Mõelgem siinkohal kas või Rujal muusikaga suurt kontsertidele "Rujaleidja" 2001. aastal "Õllesummeri" pealaval ning tänavusele festivalile, kus toimuvad ansambli The Beatles muusikaga kontsert Urmas Lattikase loomingulisel juhitud juhitud, Uno Loobi 75. sünnipäevale pühendatud galakontsert ning legendaarse rockansambli Vanemõde tagasitulek. Seega kolm eriprogrammi, mille kunstiline kvaliteet ning muusikakultuuriline (või levimusmuusikakultuuriline, kui soovite) tase on vaieldamatult kõrged.

On ilmne, et riigi kultuuripoliitika soosib klassikat levimusmuusika arvel. Kindlasti on see hea uudis klassikasõpradele. Ent ometi! Sellel soosingul on hind: leppimine sellega, et riik jätab endale õiguse otsustada, millist kultuuri, milliseid autoreid ja milliseid esitajaid edendada ning milliseid mitte.

Meelelahutuskultuuri tasulilitamine aga raiskab kogemusi, mis võiksid oluliselt suurendada meie kultuurikorralduse efektiivsust. "Puhta kunsti" kaitsmise nimel toimub praegu kunsti jätkuv riigi küljes hoidmine ning kogemused, mis looväris tegutsev erasektor ammutab, sinna jäävadki.

Siis ei maksa aga kurta, et meie kultuur pole konkurentsi-võimeline.

POOGEN!!!

Muusikud Eestist,
Šotimaalt, Kanadast,
Taanist, Ukrainast,
Kõrgõstanist, Soomest,
Poolast, Austraaliast,
Prantsusmaalt, Valgevenest,
Ameerika Ühendriikidest,
Walesist, Moldaaviast,
Irimaalt, Norrast jm

Kontsertid kolmes
sisesaalis ning
viiel välilaval,
Viljandi maakonnas,
õppelaager Eesti ETNO,
Õpitoad, Meistritoad,
Käsitööhoov, Pillilaat,
Muinasjututuba,
Etnokonservid

VILJANDI
FOLK
MUSIC
FESTIVAL

EUROPEAN
FORUM of
WORLDWIDE MUSIC
FESTIVALS

VILJANDI PÄRIMUSMUUSIKA FESTIVAL

28.juuli – 31.juuli 2005

FOLGIRONG VIIB
VILJANDISSE

JA TOOB TAGASI

www.folk.ee

www.piletilevi.ee

Aastatoetaja:

BIG

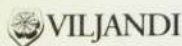
Balti Investeeringute Grupp
Alates aastast 1992

Toetajad:

JCDecaux UNICOM

Meediapartnerid:

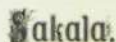

EESTI EKSPRESS

Viljandimaa Omavalitsuste Liit
Kultuuriministeerium
Eesti Kultuurkapital
Ameerika Ühendriikide Suursaatkond

Eesti Päevalet

Suurtoetajad:

SEB

EESTI ÜHISPANK

IV RAHVUSVAHELINE KLAVERI SUVEUNI VERSITEET

1.-10. augustil 2005 Pärnus

prof. ARBO VALDMA KLAVERIKOOL

Reede, 5. august kell 20.00 Pärnu Raekoda

SUVEUNI kammerkontsert

Presto ma non troppo
Pilet 25.-

Laupäev, 6. august kell 20.00 Pärnu Raekoda

SUVEUNI kammerkontsert

Adagio con un poco piu di moto
Pilet 25.-

Pühapäev 7. august kell 19.00 Pärnu Raehoov

SUVEUNI vabaõhukontsert RAEPROMENAAD

kus möllavad SUVEUNiversiteedi õpilased
TASUTA

Teisipäev, 9. august kell 20.00 Pärnu Raekoda

SUVEUNI suur kontsert

Mozartissimo pianissimo

Kavas osi Wolfgang Amadeus Mozarti klaverikontsertidest

Klaverikontsert nr. 6 B-duur KV 238

Klaverikontsert nr. 12 A-duur KV 414

Klaverikontsert nr. 9 Es-duur KV 271

Solistid SUVEUNiversiteedi õpilased

Pärnu Linnaorkester, dirigent Jüri Alperen

Pilet 25.-

Kolmapäev, 10. august kell 20.00 Pärnu Raekoda

SUVEUNI suur kontsert 2

Mozartissimo pianissimo

Kavas osi Wolfgang Amadeus Mozarti klaverikontsertidest

Klaverikontsert nr. 6 B-duur KV 238

Klaverikontsert nr. 12 A-duur KV 414

Klaverikontsert nr. 9 Es-duur KV 271

Solistid SUVEUNiversiteedi õpilased

Pärnu Linnaorkester, dirigent Jüri Alperen

Pilet 25.-

**Õppetöö on lahtine ja avatud kuulamiseks jälgimiseks
kõikidele klaverimänguhuvilistele. Tunnid toimuvad
Pärnu Raekojas iga päev algusega kell 10.**

Päevapileti hind on 50.-

Suveuni on värviline!

Pärnu Kontserdibüroo, Ave Sopp

Tel: 56 494 613

e-post: kontsert@lv.parnu.ee

www.parnukontsert.ee

XI Kuressaare Kammermuusika Päevad 9.-13. august 2005

Kunstiline juht Andres Paas

9. VIII kl 19, Kuressaare Kultuurikeskus

AVAKONTSERT: Andres Paas (klaver) –
Stepan Jakovitš (viul, Venemaa) – Rustam Komatškov (tšello, Venemaa)

10. VIII kl 19, Kuressaare Laurentiuse kirik

CYRILLUS KREEGI VAIMULIKUD LAULUD:
Eesti Filharmoonia Kammerkoor & Paul Hillier

10. VIII kl 22, SPA "Rüütli" Ritteri saal

TANGOBALLET: Allan Jakobi (akordion), Tiit Peterson (kitarr);
tantsivad Helen Org & Dmitri Hartšenko

11. VIII kl 19, Kuressaare Kultuurikeskus

FANTAASIAD: Mihaela Ursuleasa (Rumeenia) klaveriõhtu

11. VIII kl 22, Kuressaare linnus

LOSSIMUUSIKA: Meeskvartett Q VOX (Tšehhi)

12. VIII kl 22, SPA "Rüütli" Ritteri saal

EKSOTILISED PROMENAADID. Kammerdžäss: Trio Open Minds (Austria)

13. VIII kl 19, Kuressaare Kultuurikeskus

FINALE: Kremerata Baltica kvartett & klarinetist Marcis Kulis (Läti – Venemaa)

www.kammerfest.ee

XI Kuressaare Kammermuusika Päevad üllatavad duubel-CDga

Kammermuusikasõbrad saavad sel aastal topeltüllatuse osaliseks. Lisaks põnevatele kontsertidele valmib festivali ajaks duubel-CD, kuhu on koondatud möödunud suvede eredamad hetked, parimad live-salvestused 17 Kuressaares esinenud ansambli ja solistilt. Kogumiku esitlus toimub festivali avapäeval kell 16 Kuressaare kultuurikeskuses.

Selle aasta festivali raamivad klassikalised kammerkoosseisud. Avakontserdil esitavad Mozarti ja Rahmaninovi triosid festivali kunstiline juht, pianist Andres Paas ning viiuldaja Stepan Jakovitš ja tšellist Rustam Komatškov Moskvast. Lõppkontsert on aga Kremerata Baltica parimate muusikute ning läti klarinetisti Marcis Kulise päralt, kelle esituses kõlavad Mendelssohni ja Wolfi kvartetid ning Brahmsi Klarinetikvintett.

Sooloõhtu annab Clara Haskili nimelise konkursi võitja, maailma kontserdilavadel kiiret solistikarjääri teinud rumeenia pianist Mihaela Ursuleasa, kelle esituses kõlavad Beethoveni "Eroica"-variatsioonid ning Brahmsi ja Šostakovitši miniatuurid. Kaks õhtut on vokaalmuusika päralt: Eesti Filharmoonia Kammerkoor ja dirigent Paul Hillier toovad Laurentiuse kirikusse Cyrillus Kreegi igavikulised vaimulikud koorilaulud ning Tšehhi meeskvartett Q VOX esitab linnuse kapiitlisaalis kireva kava renessansiajastu muusikast 20. sajandi teoste ning spirituaalsete. Põneva kontserdipaigana avastatud SPA Rüütli Ritteri saal pakub nii Piazzolla tangomuusikaga balletietendust, milles kasutatakse elemente klassikalisest balletist kuni moderntantsuni, kui ka džässiood, kus kuulajate meeli ja mõtteid vabastab Austria trio Open Minds.

Maarja Kasema

Klooster ehitab üles festivali

HEILI VAUS-TAMM

Birgitta festival kestab 15.–20. augustini. Festivali motoks on kunstilise juhi Eri Klasi mõte, et peaosas on klooster ise. Pole lihtsalt leitud koht, kus etendada juhuslikke projekte, vaid kõik üritused on sisuliselt kloostri-ga seotud.

Jüri Leiten, Tallinna Filharmoonia direktor: “Festivali eesmärk on kujundada tervest Birgitta kloostri kompleksist esmaklassiline esinemiskoht. Meie kloostri-festivali juures on märkimisväärne just see, et kogu klooster on siin tegev. Lagle Parek Birgitta ordu eesotsas on igati valmis festivali ülesehitamises osalema. Nii toimivad vanad müürid saalina, uus klooster pakub külalistele abi hotelli, esinejatele garderoobide ja harjutusruumidega.

On olnud kuulda uuest tehnilisest tasemest Birgitta festivalil.

Jah, võrreldes seniste vabaõhuürituste heli- ja valgustehnikaga, on Birgitta festivalil hoopis teine tase. On olemas publikule tõusuga tooliread, moodullava, mis võimaldab ka keerukamaid lavalisi lahendusi, etenduste transleerimine ekraanidele, ooperil eesti- ja ingliskeelsed subtiitrid. Toetudes Eurofondi rahale ja Tallinna linna omafinantseeringule, on projekteerimisel suvehooaja katus. Peale selle tahame hoolitseda publiku mugavuse eest ja kaitsta ajalooliselt väärtuslikku ümbrust, näiteks hakkame ehitama välja vee- ja kanalisatsioonisüsteemi. Oluline on ka suu-

Birgitta festivali keskne teos on Poulenci ooper “Karmeliitide dialoogid”.

FOTO TALLINNA FILHARMOONIA ARHIIVIST

nata masside liikumist nii, et see midagi ei kahjustaks.

Milles on festivali tulevik?

Pirita festivali saal hakkab olema paik, kus inimene saab suvemiljões näha ja kuulda head kunsti. Siia tasub investeerida. Oluline on äratada see koht ellu, ja kui siin on nii head tingimused, tulevad ka head üritused. Järgmisel suvel tahaks

jõuda kolmenädalase festivalini kolme ooperitrupiga. Sinna vahele mahub kindlasti mõni väga hea sümfooniakontsert, vokaal-sümfooniline suurvorm, miks mitte ka džässi. Praegu ei tea veel, kas sellest saab ooperifestival või draama- ja muusikafestival, aga igatahes koht, kus inimene saab nautida nii esituse kunstilist kui ka tehnilist taset.

Eesti Muusikanõukogu valis uue juhatuse

13. mail toimus Estonia Talveaias Eesti Muusikanõukogu üldkoosolek. Koosoleku liikmetena olid kohal Eesti kontserdiorganisatsioonide ja muusikainstituutide esindajad. EMNi juhatuse tegevusest rääkis EMNi president Peep Lassmann, riigi osast muusikavaldkonna rahastamisel kõneles Marko Lõhmus. Paul Himma käsitles teatri positsiooni 21. sajandi Euroopas, ERSO arengutest kõneles Andres Siitan, teemal “Eesti Kontsert akadeemilise kammermuusika kontsertide korraldajana” peatus Andres Uibo. Urvi Haasma ja Tonio Tamra rää-

kisid probleemidest muusikahuvihariduses, Tallinna Muusikakeskkooli olukorrast ja ootustest ühendatud kooli moodustamisel kõneles Marja Jürisson. Madis Sander käsitles võimaluste paljusust muusikalises kutsehariduses, Haridusministeeriumi juurde moodustatud komisjoni tööst rääkis Andres Pung.

Üldkoosoleku lõpul valiti EMNi uus juhatuse koosseisus: Peep Lassmann, Jüri Leiten, Toomas Siitan, Olav Ehala, Paul Himma, Marko Lõhmus, Arne Saluveer, Timo Steiner ja Urvi Haasma.

Tobiase päevadel Hiiumaal

PRIIT KUUSK

MTÜ Rudolf Tobiase Selts ja Käina Kaunite Kunstide Kool korraldasid 27.–29. maini helilooja sünnipaigas Käinas järjekordsed, juba kolmeteistkümnendad Rudolf Tobiase päevad. Seekord oli peatähelepanu noorte klaverimängijate konkursil, mis toimus seitsmendat korda. Neil päevil oli Tobiase muuseum Käinas avatud külalistele tasuta.

Konkursi kolmes vanusegrupis võistles 34 klaveriõpilast 17 muusikakoolist üle Eesti ja ka sõprusaartelt Ahvenamaalt Soomest ja Rügenilt Saksamaalt. Esmakordselt oli žürii esotsas EMA professor Lilian Semper. Konkurs austas tänavusi juubilare Arvo Pärti ja Alo Põldmäed, viimaselt telliti ka kohustuslik pala, mis sai pealkirjaks “Tahkuna tuletorn” (tavaliiselt mängitakse autori käsikirjalisest koopiast!).

Tobias ja Bach on konkursil alati kohustuslikud, kavas märgiti ära ka Beethoveni, Schumanni ja Tšaikovski tähtpäevi. Kogu võistlus kulges heal tasemel ja oli hästi korraldatud, nõrku esinejaid peaaegu polnud.

Ürituse peamised toetajad olid Eesti Kultuurkapital, Hiiumaavalitsus ja Läänemere saarte ühendus B7. Peakorraldajad – Käina Kaunite Kunstide Kooli direktor ja Tobiase seltsi esindaja Eha Leiger ning Käina ja Kärkla klaveripedagoog Ene Eimre olid teinud kõik, et üritus meelde jääks. Kaunid meened (sh uue nägusa nooditrükise) said kõik õpilased ja nende õpetajad ning kutsutud külalisedki. See trükk oli kirjastuselt Muusika tellitud uus kogumik kõigi konkursside seitsme uudispalaga meie seitsmelt nimekalt heliloojalt (Tüür, Mägi, Kangro, Marguste, Eespere, Tamberg, Põldmäe). Festivalibukletis tutvustasid end ka osavõtnud koolid. Tobiase päevad lõppesid helilooja sünnimaja õuel. Järgmine konkurss toimub 2007. aastal, tuleval kevadel austatakse Tobiast mitme kontserdiga.

TULEMUSED

Noorim vanuserühm (kuni 12-aastased)

I koht – Anneli Liebert ja Joosep Teppo (Keila MK, õp E. Teppo), Susanna Jahnke (Rügen, õp M. Lebedeva).

II koht – Marilin Veliste (Orissaare MK, õp K. Levit).

III koht – Johanna Jahnke (Rügen, õp M. Lebedeva).

Diplomid ja tänukirjad: Aleksandra Ignatjeva (Paldiski MK, õp O. Smoljakova), Anete Hiie ja Marie-Margarite Vaigla (Tabasalu MK, õp K. Liivango ja U. Väljaots), Jesper Eldemeel (Orissaare MK, õp K. Levit), Liis Mägi ja Sander Siim (Vanalinna MK, õp I. Biltse) ning Valeria Tjukavkina (Lasnamäe MK, õp T. Vurma).

Keskmine vanuserühm (13–14-aastased)

II koht – Janeli Adermann (Paldiski MK, õp V. Nõps).

III koht – Peep Rinne (Vanalinna MK, õp I. Biltse).

Diplomid ja tänukirjad: Darja Saksejeva (Paldiski MK, õp A. Djatko), Ivi Savisaar (Keila MK, õp E. Teppo) ja Kristina Korogodina (Loksa MK, õp I. Boltenko).

Vanim vanuserühm (15-aastased ja vanemad)

I koht – Talvi Hunt (Keila MK, õp A. Kiisk).

II koht Mariliis Kreintaal – (Vanalinna MK, õp K. Suss).

Diplomid: Ida Andersson (Ahvenamaa, õp A. G. Sundström), Priidu Niit (Käina MK, õp E. Eimre) ja Reeli Rimmelgas (Koeru MK, õp I. Meier).

Rostrumil taas edukad Baltimaade heliloojad

TIIA TEDER

52. rahvusvaheline heliloojate rostrum toimus 6.–10. juuni Viinis Rahvusvahelise Muusikanõukogu (IMC) ja Austria raadio (ORF) ühisel organiseerimisel. Rostrumit korraldatakse nüüdismuusika tutvustamiseks rahvusraadiote kaudu. Tänavu tuli rostrumile 30 raadiojaama, lisaks Euroopa maa-dele veel Mehhiko, Hiina, Kanada ja Argentina raadio. Minu arvates oli konkursi tase viimase kümne aasta kõrgeim, kus tooni andsid kolmekümnendates aastates heliloojate teosed. Viiekümne seitsme helitöö hulgast valiti põhikategoorias parimaks (*selected work*) läti autori Mārtiņš Viļumsī (1974) teos “Le temps scintille...” ja alla kolmekümneaastaste heliloojate hulgas briti helilooja Luke Bedfordi (1978) “Rode with Darkness”. Põhikategoorias väljavalitud teose autor ja seda esitlenud produtsent Sandra Nedzveckā pälvisid UNESCO Picasso-Miró medali, noor helilooja sai Guy Huot (IMC kauaaegne peasekretär) fondi preemia. Mõlemalt heliloojalt tellib uue teose Radio France. Traditsiooniliselt koostati soovituslik kümnest teosest koosnev nimekiri, mida mängivad järgmisel hooajal eetris EBUse kuuluvad raadiojaamad. Soovitatud teoste hulgas on läti autori Pēteris Būtansi “There flows a never-ending stream of light” ja noore leedu autori Raminta Šerkšnytė “Vortex”, mis osutus soovitatuks ka alla kolmekümneaastaste autorite töödest. Esile tõsteti veel austria helilooja Clemens Gadenstätteri “Danse mimétique’i”, rootslase Jesper Nordini Töpelkontserti viiulile, tšellole ja orkestrile, teeneka poola avangardisti Krzysztof Knitteli Kontserti tšembalole, orkestrile ja lindile, norralanna Maja Ratkje Kontserti häälele (III), 24-aastase rumeenlanna Diana Rotaru “Shaktit” (soovitatud ka noorte kategoorias), hispaania helilooja Jesus Rueda Keelpillikvartetti nr 3 ning äsja Monaco printsipi Pierre’i fondi konkursi võitnud prantsuse helilooja Frédéric Durieux’ “Traverses 2 & 3”. Eestit esindasid seekordsel rostrumil Tõnis Kaumanni “Ausgewählte Salonstücke” ja Kristjan Kõrveri “co”. Sarnaselt olümpiamängudega on rostrumil võidust tähtsam osavõtt, mis võimaldab rahvusliku heliloomingu levikut maailmas. Igal osaleval raadiol on kohustus vahendada vähemalt kümnet rostrumil osalenud teost. Nüüdismuusika kuulajate arv on kõikjal väike, kuid niimoodi saab kokku miljonitesse ulatava auditoriumi. Mõõdunud aastal rostrumi võitnud Helena Tulve orkestriteost “Sula” tutvustas hooajal 2004/2005 eetris 27 raadiojaama ja Tatjana Kozlova oopust “Made of hot glass” mängis 19 raadiot üle kogu maailma. Tänavu rostrumil kõlanud teosed on Klassikaraadios eetris kolmapäevaõhtuti kell 19 alates oktoobrikuust.

Pärnu muusikakorüfee Ilmar Tõnisson

Ilmar Tõnisson on 1960. aastast alates andnud Eesti Muusikaakadeemias, Tallinna Pedagoogilises Instituudis, Tallinna Muusikakoolis, Pärnu Lastemuusikakoolis, Pärnu Humanitaargümnaasiumis ja Pärnu-Jaagupi Muusikakoolis erialast haridust paljudele noortele. Kõigepealt tahan aga rõhutada tema panust Pärnu linna heaks. Ka keerukatel nõukogude aastatel jäi ta truuks oma kodulinale, vaatamata mitmele ahvatlevale pakkumisele pealinnas, NSV Liidu suurlinnades ja välismaalgi. Lõpetanud Leningradi konservatooriumis sümfooniaorkestri juhtide kaheaastase stažeerimiskursuse ja saanud vastava diplomi, oli dirigenditee valla. Entusiastlikult jätkas ta aga tööd Pärnu suvemuusika orkestriga ja teiste kollektiividega. Suvemuusika traditsiooni taaselustamine Pärnus oli sündmus, millest räägiti Eestis ja hoopis kaugemalgi. Ilmar Tõnissoni orkestrijuhi tööd nautisid tuhanded pärnakad ja puhkajad, nende hulgas igal suvel David Oistrakh ja Bruno Lukk. Viimane kirjutas Tõnissoni külalisraamatusse: "Palju, palju tänu ilusa sisuka suvemuusika eest ja soovivat Teile edaspidiseks palju jõudu, energiat, et meie ka tulevikus võime kuulata ja nautida head muusikat heas ettekandes Pärnus suvepuhkuse ajal. Aitäh! Samas vaimus edasi!" Professionaalse tasemega sümfooniaorkester esitas maailmakuulsate heliloojate teoseid. Solistidena

Jätkuvalt aktiivne Ilmar Tõnisson.
FOTO ANTS LIIGUS

esinesid väljapaistvad interpreedid, tulevased Tallinna konservatooriumi professorid Matti Reimann, Valdur Roots, Jüri Gerretz, Jaan Õun, Toomas Velmet, Mati Palm, Peeter Paemurru. Sujus koostöö ka niisuguste nimeka te solistidega nagu Georg Ots, Hendrik Krumm, Urve Tauts jt. Uus tase klassikalise muusika interpreteerimisel tekkis siis, kui Ilmar Tõnisson lõi KEKi klubi juurde kammerorkestri. See poolprofessionaalne orkester suutis vallutada kontserdisaale Eestis, Lätis, Leedus, Armeenias, Venemaal, Ungaris, Soomes, Rootsis, Taanis, Saksamaal ja Kanadas. Koos kooridega Mattone ja Ave Canto esitati ka suurvorme – kantaate, missasid jm.

1970. aastate algul lõi Tõnisson Vabariikliku Noorte Puhkpilliorkestri. See oli tema järjekordne hiielettevõtmine. Sadakonna pillimehe mängutase muutus pingasa töö tulemusel nii kõrgeks, et paelus kultuurihuviliste suurt tähelepanu. Orkestrit ja dirigenti tundsid partei- ja kultuuribossid ning tahtsid kuulata pidulikel aktustel ja kontsertidel. Peale Eesti esineiti veel Musta mere koorortides, Moskvast, Leningradis, Rootsis ja Soome kuues maakonnas. Ilmar Tõnissoni peamine taotlus oli aga anda noortele instrumentalistidele orkestrimängu kogemusi ja tunda rõõmu hea muusika puhtast kõlast. Ise konservatooriumi haridusega klarnetist, kes valdab ka mitmeid muid pille, on Tõnisson ligi poole sajandi jooksul õpetanud klarne-

tit, saksofoni, flööti, plokkflööti või suupilli mitmele sajale õpilasele-üliõpilasele. Mitmel aastal on ta korraldanud rahvusvahelisi muusikakursusi Tahkurannas.

Täiendanud oma dirigeerimiskursusi Leningradis professor Mussini ja Weimaris Kurt Masuri juures, lubasid oskused ja kogemused juhatada tal külalisdirendina Jena filharmoonikuid, Helsingi Kirkonummi ja Vaasa sümfooniaorkestrit, samuti ERSOt Estonia kontserdisaalis ja Pärnu rannasalongis.

Paljude algatuste kõrval on Tõnissoni teeneks ka suupillimängu tõstmine professionaalsele tasemele. Kujunenud ise suupillivirtuoosiks, on ta korraldanud Pärnu-Jaagupi Muusikakoolis klarneti, flöödi ja plokkflöödi õpetamise kõrval suupilli eriala õpetamise ja on saavutanud suurepäraseid tulemusi.

Lõpetan artikli Neeme Järvi kommentaariga: "Ilmar Tõnisson on suurepärane inimene, täis entusiasmi. Muusik ja huvitav jutukaaslane. Ta mängis omal ajal Pärnu muusikaelus väga vajalikku rolli. Ta on Oistrakhi Festivali üks alustalasid ja algatajaid, millest on kujunenud ilus traditsioon. Ta on elus väga lihtne ja samal ajal väga tore kolleeg, kellega on hea muusikast vestelda ja ka pidu pidada. Peale kõige hea perekonnanimine."

10. augustil tähistab Ilmar Tõnisson 70. sünnipäeva.

Heino Rannap,
Ilmar Tõnissoni kolleeg Tallinna Muusikakoolis, Tpedls ja konservatooriumis/EMAs, tema esimene dirigeerimisõpetaja.

Uus kammermuusika festival Tallinnas

17. augustil saab alguse Tallinna kammermuusika festival. Pille Lille muusikute Toetusfondi algatatud festival toimub Tallinna linnavalitsuse toetusel ja kestab 21. augustini, kontserdipaikadeks on raekoda, Jaani kirik ja Rootsi-Mihkli kirik. Festivalil esinevad lauljad Heli Veskus, Oliver Kuusik, Margarethe Brant (Soome), Veronika Amarres, viiuldajad Kristiina Kriit, Andrus ja Ruth Haav, Sigrid Kuulmann, Anatoli Reznikovski, Mari Tampere, Anna-Liisa Bezrodny, pianis-

tid Jaanika Rand-Sirp, Marko Martin, Collin Hansen, Marina Trey, Aleksandra Juozapėnaitė, Kai Ratasseppe ja Ivari Ilja, tšellist Peeter Paemurru, trompetist Indrek Vau, saksofonist Virgo Veldi, kitarrist Meelis Milli ja Tallinna Keelpillikvartett.

Avakontserdil esinevad Pille Lill, Peeter Paemurru ja Anna-Liisa Bezrodny, kaastegev on Pärnu Linnaorkester Jüri Alperteni juhatusel. Sel kontserdil antakse välja ka stipendium "Aasta noor interpreet".

DE Muusikute Toetusfond esitleb: Tallinna Kammermuusika Festival
17.-21.08.2005

Jaan Ots: Tallinn –St.Peterburg–Viin

3.–10. juunini toimunud viiendal rahvusvahelisel noorte pianistide konkursil Peterburis saavutas II koha ja eripreemia Eesti poiss Jaan Ots (16). Kohaga kaasnes rahaline preemia 1500 dollarit, sellest hinnalisem on aga saadud eripreemia – soolokontsert järgmisel hooajal Viinis.

Tallinna Muusikakeskkoolis klaverit ja trompetit õppiv Jaan on preemiaid saanud varemgi: 1998. ja 2001. aastal jagas ta vabariiklikul pianistide konkursil oma vanusekategorias II kohta ning sai esikoha Steinway rahvusvahelisel klaverikonkursil Hamburgis 2003. Lisaks trompetimängu eest saadud preemiad, neist kaalukaim tänavuse konkursi “Trompetitalendid 2005” peauhind.

FOTO MAREK VILBA

Mida sa tegelikult mängida eelistad, klaverit või trompetit?

Klaverit ja trompetit. Mõlemad on võrdselt olulised, aga ajalisel harjutatan klaverit rohkem – trompetit pole võimalik väga kaua järjest mängida.

Trompetit hakkas Jaan tõsisemalt mängima kuue, klaverit seitsmeaastaselt. Muusikakeskkoolis oli ta õpetaja pikka aega Marja Jürisson, alates sellest õppeaastast Mati Mikalai. Trompetit õpetab Aavo Ots.

Mati Mikalai: “Jaan on Eestis juba väga hästi silma paistnud, aga Peterburi konkursis tõestas, et ta suudab võistelda ka rahvusvahelisel tasemel. Võistlus on muidugi vaid asja üks külg, väga oluliseks pean preemiaks saadud kontserti, mis annab väljundi interpreedina. Arvan, et Jaan liigub õiges suunas ja suured võidud on veel ees.”

Millistest maadest tulid teised võistlejad?

Kõige rohkem oli osavõtjaid Hiinast ja Venemaalt, aga ka Iisraelist, Hispaaniast, Saksamaalt, Moldovast, Armeenias... Hiinlased töötavad meelelt – üks võistleja ei käinud kooliski, vaid harjutas kaks-teist tundi päevas klaverit.

Miks valisid lõppvoorus esitamiseks Rahmaninovi Teise klaverikontserdi I osa?

Rahmaninovi muusika on hingelähedane. Valida oli veel Prokofjevi, Griegi, Chopini, Mozarti ja Beethoveni teoste vahel. Kõige rohkem valiti sellest loetelust Chopini, aga Mozartit näiteks üldse mitte.

Lisaks klaverikontserdile Viinis ootab Jaan Otsa tuleval hooajal novembrikuus ees rahvusvaheline trompetikonkurs Saksamaal.

Vestlenud Kaie Tanner

Ingrid Kremlingi Mozarti-teemaline meistrikursus EMAs

TUI HIRV

Pärnu rahvusvahelise ooperimuusika festivali raames toimus lisaks Rubiņštein “Deemoni” lavastusele ja Klaudia Täevi nimelisele konkursile veel Hamburgi Muusika- ja Teatriülikooli professori Ingrid Kremlingi meistrikursus, mis seekord oli pühendatud Mozarti vokaalteoste interpretatsioonile. Osalesid noored lauljad leedulastest serblasteni, nende hulgas paar eestlast. Meistrikursus leidis aset 27.–29. maini Eesti Muusikaakadeemia orelisaalis ning lõppes kontserdiga. Kolme päeva jooksul räägiti osalejatele vokaaltehnikast ja Mozarti esteetikast. Kremling, kes väidetavasti on andnud sadu meistrikursusi, kasutas väga lihtsaid ja eluterveid meetodeid. Nii rääkis ta ühe saksa neu väikese koera näitel, kuidas loomadelt kõrgete nootide laulmiseks vahendeid võtta. Kremling on väga hea pedagoog: kõigepealt kiidab ja siis ütleb keerutamata, mida tuleks teha teisiti. Mozarti laulmise kunst seisab tema sõnul nendel fermaatidel istumises, kus on mõnus, aga nii, et muusikas säiliks liikumine. Sealjuures tuleb rõhutada olulisi sõnu ja pidada meele, et hääle panevad laulma konsonandid, mitte vokaalid.

Veel rääkis Kremling, et igas fraasis on vaja valida sihtmärk. Kui fraasis on seitse nooti, tuleb lauldes lugeda seitsmeni ja mitte lasta end segada sellest, et mõni noot on hirmutavalt kõrge. Fraase peab Mozartit lauldes alustama vaikselt, noote fileerida, st laulda samu kõrgusi vaikselt ja valjemalt. Pikkade nootide laulmiseks tuleb valida mugav vokaal, mis sest, et noodis on kirjas teisiti.

Kremling tõi siia kanti palju värskeid ideid ja õpetas ka seda, mida me ammu teame, aga teatavasti on lauluõpetuses sellest, mida õpetatakse, vaata et tähtsam see, kuidas õpetatakse. Tahaks loota, et sellesarnaseid meistrikursusi korraldatakse veel palju ja mitte keset eksamisessiooni, et võimalikult rohkem meie laulutundega neist võimalikult noorena osa saaksid.

Klaudia Täevi nimelise noorte lauljate konkursi tulemused:

Esimest preemiat otsustas žürii sel korral mitte välja anda. Teist preemiat jagasid sopran Huiling Zhu, kes esindas konkursil Hiinat ja metsosopran Angelina Švatška Ukrainast. Kumbki sai rahalise preemia kaks tuhat eurot. Kolmanda preemia, tuhat eurot pälvis Poola sopran Ewa Biegas. Auhinnafondi panid välja Eesti Statoil (kolm tuhat viissada eurot) ja Oriflame Eesti (tuhat viissada eurot).

Schuberti “Ave Maria” parima esituse eest sai auhinna Huiling Zhu. Konkursi parima klaverisaatja auhinna otsustas žürii anda Piia Paemurrule. Žürii liige Ingrid Kremling andis välja eriauhinna (viissada eurot) tenor Roland Liivile parima saksakeelse teose tõlgenduse ja häälduse eest.

Ingrid Kremling on hinnatud Mozarti ja Straussi spetsialist.

FOTO XXI SAJANDI ORKESTRI ARHIIVIST

MELOMAAN

Action Passion Illusion.
Anu Tali, Nordic Symphony Orchestra.
Warner Classics 2005

"Ah, Vanka, you are so dashing, yes!"

Miskipärast mõjub see vene keelest inglise keelde tõlgitud värsirida hästi naljakalt, eesti keeles võiks see kõlada umbes nii: "Oh sa, Vanka, minu uljaspea!" Nii kõlab heliplaadi "Action Passion Illusion" seitsmenda track'i alguses Sergei Rahmaninovi teise vene laulu algusrida. Tegemist on Nordic Symphony Orchestra (NSO) plaadiga, mis on salvestatud muidugi tema dirigendi ja direktori Anu Tali juhatusel. Alustasin nende ridadega sellepärast, et tõlge tegi nalja ning orkestri ja riikliku koori Latvija alumise poole (aldid, bassid) esitus jättis plaadil parima mulje. CD on aga pealkirjastatud hoopis Erkki-Sven Tüüri kolme keelpilliorkestriteose järgi. NSO ja Anu Tali on 2005. aastal Warner Classics märgi all ilmunud CD-le valinud kolme autori teosed, lisaks Tüürile harva mängitavad Jean Sibeliuse melodraama "Metshaldjas" op 15 (1894) ja Sergei Rahmaninovi "Kolm vene laulu" op 41 (1926). Plaadi kava koostamine on hoopis midagi muud kui kontserdikava ülesehitamine, sest CD tarbija võib kerge näpu-liigutusega etteantust oma rea ja võimalikud kombinatsioonid teha, nii et planeeritud kavadraturgia jääbki illusiooniks.

Käesolev plaat algab Tüüri suure orkestri teosega "Zeitraum" (1992), järgnevad Sibeliuse "Metshaldjas", Tüüri

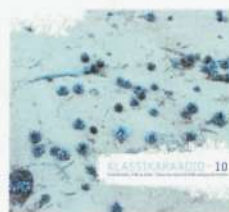
"Action", "Passion", "Illusion" (1993) ja lõpuks kõlab Rahmaninov.

Avaldan nüüd oma kuulamise järjekorra: Rahmaninovi teine, esimene ja kolmas laul, Tüüri triloogia ja "Zeitraum" ning lõpetuseks Sibeliuse ülemõõdunud sajandi lõpul Soome Teatri päästmiseks korraldatud loteriil kõlanud teos, mis kustutas teatri võlgadest lausa kaks kolmandikku. Kui rääkida Sibeliuse esitusest, siis kujunes heaks võrdluseks paar päeva tagasi kuulnud Eri Klasi ja Tampere Filharmoonikute esitus, kus jutustajaks seesama soome teatrilend Lasse Pöysti. Eri Klasi Pöysti oli mõõdukas ja elutark vanaisa-muinasjutuvestja, Anu Tali Pöysti aga temperamentne, rütmiseeritult karakterne, vähem *narrator* ja rohkem *actor*. Ega vanameistril ju improviseerimise ruumi ei olnud, sest ta luges oma jutustuse kaks kuud hiljem valmis helireale peale.

Üldse väärib märkimist salvestuse pikk planeerimine, alates 2003. aasta veebruarist kuni 2004. aasta novembrini. Helimeister Maido Maadiku kõrv on jätkuvalt paigas ning produkt laitmatu. Kuidas ta erinevatel aegadel salvestatud materjali kõlaliselt ühtlustas, on meistri saladus, kuid liiga palju see Estonia kontserdisaali ei meenuta. See jälle on minu probleem, mis teistele ei peaks korda minema. Igatahes on CD üldine *sound* soodne, seda eriti tekstide jälgimiseks, mis elavas ettekandes kipub mõnikord ebaõnnestuma. Kui Tüüri "Passion" välja arvata, siis ega plaadilt rohkem ehedat kannatust välja ei kosta, seevastu *action*'it purskub siit-sealt ja tüki kolmandastki kohast ning illusioone looma on kunstmuusika alati valmis. Et domineerima jääb *action*, on eelkõige dirigendis peituvat energia ja selle realiseerimise tulemus.

Heatuulise hinnangu tervikule annavad Rahmaninovi viimase laulu tekstiread: "Tõ, sudaruška, lebeduška, moja, ponravilas pohhoduška tvoja." Need Tali-tüdrukud (ükshaaval ei saa neid ju käsitleda) on Eestis harvanähtavalt teovõimelised ja asjad liiguvad suurepäraselt.

Toomas Velmet

Klassikaraadio – 10. Eesti klassika, folk ja jazz / Estonian classical, folk and jazz favourites.

Eesti Raadio 2005

"Kui mina hakkam laulemaie...", nõnda laulab Veljo Tormis koos Klassikaraadio seltskonnaga plaadi lõpus ning palju räägitud ja ammu tuntud laulu vägi paneb tõepoolest südame kiiremalt põksuma. Nagu Klassikaraadio lähemad tundjad juba teavad, ei ole selline ühislaulmine neil lihtsalt maitseainena plaadile lisatud terakene, vaid toimetusesisene leelotamine toimub tõepoolest regulaarselt kaks korda päevas – varavalges pärast "Klassikahommikut" ning õhtul enne "Fantaasiat". Arvan, et nimelt see jõud lubab vastu seista paljudele riuklikele meeleavaldustele Klassikaraadio aadressil ja toimib õhuhahetajana ka sisekliima puhastamisel. Mõtle sin juba mõõdunudaastase laulupeo aegu, et just ühislaulmine on see imevägi, mis suudab tuhandeid erineva päritolu, tundlikkuse, mõtete, haridusega jne inimesi ühte sammu kõndima panna ning et ka Riigikogu segakoor ei tohiks mingil juhul olla kõigest meelelahutus, vaid

suisa kohustuslik.

See lõpulugu ongi Klassikaraadio nägu, samas selgineb aga nägu läbi mõlema plaadi. Esimene neist on pühendatud populaarsele klassikale ning teine folgile ja džässile. Kõik on maitsekalt kokku seatud ja tore kuulata. Kui päris aus olla, siis teine plaat erutas mind vist rohkem kui esimene. Ehk seetõttu, et folk- ja džässmuusikud julgevad ka stuudios emotsionaalsed olla, proffidel jääb aga paljaste seinte vahel tihti kirest puudu. Esimese plaadi ainuke kontsertsalvestus (Lepo Sumera "Pardon, Fryderyk" Kadri-Ann Sumera esituses) on ses mõttes erand, kuna ka läbi laserketta on tunda meeldivat mõttediaaloo interpreedi ning publiku vahel. Hästi kannab teos välja plaadi keskpunkti raskuse, toetudes ühe küljega Urmas Sisaski "Kassiopeiale" ning teise küljega Kuldar Singi "Ave Mariale". Üks Viljandi Linnakapelli, teine Kaia Urbi ja Heiki Mätliku ehk siis jällegi tavapärasest natuke erinevate muusikute esituses. Meeldivalt kõlab Ester Mägi "Murdunud aer", kuna RAMis on endiselt tunda tänapäeval nii haruldaseks muutunud lauluarmastust. Sama käib ka Hortus Musicuse kohta, kes esitab Cyrillus Kreegi "Armastuslaulu 13. sajandist". Erkki-Sven Tüüri "Illusioon" on juba iseenesest niivõrd jõuline ja ere mõttevälgatus, et paneb vist ka puupakud elama. See viimane ei käi muidugi mitte Tallinna Kammerorkestri meisterliku esituse kohta.

Nagu juba öeldud, sain suurema elamuse teiselt plaadilt, kuigi ka esimene oli ilus. Kogu teise plaadi kava läbib mingi väga intiimne soojus, on kuulda hingamist ja tunda hingust. Kui silmad kinni panna, võiks siinsamas tajuda Tuule Kanni, Celia Rooset, Linnamuusikuid, Johansone... See on Klassikaraadio kindel

valik, sest eesti folgist ja džässist võiks saada ka hoopis teistsuguse pildi. Igal juhul sümpaatne valik, kus üheks peaseinejaks ning seega ka kõlavärvi kujundajaks on olnud Robert Jürjendal. Kui nüüd lõpuluugu kõrvale jätta, siis selle plaadi suurim laeng minu jaoks oli Siiri Sisaski lauldud idamaine "Setu hõbe". Võlus esituse jõuline tundelisus ning kui ei oleks kuulda setu keelt, võiks loo segi ajada mõne *kletzmer*-palaga.

Klassikaraadio on kümne, muretu lapsepõlv on läbi. Ees ootab murdeiga. Eks jääme ootama, millist meeoleolu saame tunda viie aasta pärast.

Jaani-Eik Tulve

tallinna gospelkoor plenty good room

Plenty Good Room. Tallinna Gospelkoor / Tallinn Gospel Choir.

Tallinna Gospelkoor 2005

Plaadil "Plenty Good Room" on kokku saanud 38 noort lauljat ehk Tallinna Gospelkoor, bänd ning enamasti sellest samast koorist pärit solistid. Ja muidugi koori loominguline juht, helilooja Piret Rips, kes on seadnud või kirjutanud suurema osa plaadil kõlavast muusikast.

Tallinna Gospelkoor tegutses neljandat aastat ning "Plenty" on nende esimene plaat. Muusika sellel mahub enamasti gospeli mõiste alla (sh spirituaale ja traditsionaale), lisaks mõni lugu kristliku popi vallast. Mõlemad stiilid on Ameerikas ja Skandinaavias ülipopulaarsed ning nende tähtsus kasvab ka Eestis üha. Gospelkooregi tekib juurde nagu seemi pärast vihma.

Gospelmuusika on väga lai mõiste nagu selle tähenduski (gospel – evangeelium ehk hea sõnum). Siiski ütleb Piret Rips

ise, et autentne on ikkagi mustade tehtav gospelmuusika.

Aga plaadil kõlab ju enamasti Piret Ripsi seatud ja kirjutatud muusika?

"Ainuke õige asi on, jah, mustade gospel ja me üritame seda teha. Aga et igal kooril oleks oma nägu, tuleb seda loominguks kujundada. Ja kuna mina olen loominguline juht, on see koor minu nägu. Valge helilooja ei saa kirjutada musta muusikat," arvab Piret.

Koori oma nägu on värske, noor ja rõõmsameelne. Hea, et koorilauljad ei püüa elu eest autentseid stiilinõudeid järgida (valget inimest neegri moodi laulma ei pane nagu nii ja polegi vaja), vaid esitavad muusikat omaenda tunnetest ja tunnetusest lähtuvalt. Sama lugu on solistidega (Rebecca Kontus, Birgit Õigemeel, Halliki Nummert ja Bård Norheim).

Ilmselt paistab Tallinna Gospelkoori plaadilt eesti kirikumuusika nägu, no ütleme, kümne aasta pärast, ja see on tore. Seni kiriku noorteürituste repertuaaris domineerinud nukurakõlalistele soome päritolu lauludele oligi juba aeg mingi alternatiiv tekitada. Suurepärane, eriti kui see on veel päris meie enda eesti oma. Aga ka eesti heliloojate spirituaali- ja traditsionaalseaded on teretlunud, kui need arvestavad meie kooride vokaalsete ja emotsionaalsete erisustega.

Selline positiivne plaat.

P.S. Piret Ripsi kirjutatavast Gospelmissast on plaadile jõudnud I osa ehk Kyrise. Ootame järke.

Kaie Tanner

Laulud. Maria Peterson ja Eva Eensaar.

Eesti Raadio 2005

Aastal 1997 sattus mu kätte selle akustilise duo kontsertlindistus. Kerge nukrusega, aga yldiselt hoogne ja helge, spontaanselt puhkeva mitmehäälsusega – liigutav. Laulsin paari lugu omaettegi ning mõne ("Kui palju kordi teineteise nime...") Masingu tekstile) puu-

dumisest siin on isegi pisut kahju. Aga "Laulud" polegi üksnes tagasivaade poeetilisele hilisteismeeale. Uuemate lugude tundetoonid on settinud, tempod aeglustunud. Mõtete vabalt voolata laskmine sai määravaks, ka viisid mitmekesisustid. Selle plaadi olulisim väärtus on sisemine vaikus kõigi oma nyanssidega, sosistamise ni välja. Paljudele on kiirustavas ja tundetus maailmas just sellist hingepidet vaja. Kuid ärge lahterdamisega kiirustagem. Jah, neil on pikad seelikud, katoliiklik taust ja tasased siirad hääled. Kuid tegu pole mingi eskapistliku romantismi või halemeelse halleluujaga. Nad elavad puhtuse poole siiski tänases päevas, elavad omal kombel – tervelt ja tundlemata. See kõrgluulele toetuv, põhjamaiste mõistmistega ja igatsusega plaat on tänastest lääne folkplikadest päris erinev. Just sisult, sest kõla poolest on kas või rootsi juurtega Piroth päris sarnane. Eristab tekstikesksus – see iseloomustas kuldaegade eesti trubaduure ja jätkub siin väärilisel. Julgustab ehk teisiigi kammerlike laulude loojaid end ilmutama. Kultuurilisi seoseid on palju, alustades juba sellest, et Maria isa Lembit Peterson on laulik ning ta lugusid kuuleb siingi (ka Johansonide esitatud "Laulu sügavast düünist"). Nende viiside taustal helisevad veel Anne Maasiku ("Enne") ja Tartu Lasteteatri kajad.

Eva ja Maria kontserdid loovad napi valguse ja elu rahu-liku pidulikkusega võtvate vahetekstidega selle selgema õhustiku, millesse rutiinide rypest saame astuda. Et sealt puhastunute edasi minna.

Nyyd tekstivalikust. Kohati on see lausa arhetypne – Enno kanoonilist "Rändaja õhtulaulu" uuesti viisistada võib kas

väga julge või sygava traditsioonitundega laulik. Juhan Viiding, kelle luulest duo tegevus alguse sai, ilmub uues valguses. Tema kunagi palju esitatud tekstid olid tihti riuklikud, kroonulikust ja mõttelaiskust nykkavad. Eva ja Maria valitud sõnum on sisemisem. "Isegi läbi talveakende" annab värske võtme muidu ju tavarytmilise Viidingu kuulmiseks. Pessoa "Tornikell" ja Meriluoto "Saladus" on puhta nukruse majakad. On loodust, usku ja rändaja mõtteid. Veidi plikalikku hoogu tõsiduse varjus. Ja veel paljutki... Ei tahaks ki tundeid lahti rääkida – siit paistab üks sisemine kasvamine ning suurepärane partnerlik symbioos.

Lauri Sommer

Trio. Wasilewski, Kurkiewicz, Miskiewicz.

ECM 1891

Keerulisi poola nimesid Wasilewski, Kurkiewicz ja Miskiewicz kannavad vastavalt pianist Marcin, kontrabassist Sławomir ja trummar Michał, kes on tegelikult suurele hulga eesti jazzisõpradest juba tuttavad – nimelt neile, kes kuulavad 2004. aasta "Jazzkaare" üht peaseinejat Tomasz Stankot. Kolm noormeest ei jäänud toona Stanko taustal mängides sugugi poola jazz'i ühe isafiguuri varju, vaid võlusid eriliselt peene kõlakultuuriga. Sestap pole ime, et tänavu andis Stanko kodu-label ECM välja noorte meeste triolaadi.

"Trio" sisaldab ansambli liikmete ühisloomingut, kolme Marcin Wasilewski pala ning laene Björkilt, Karol Szymanowskilt, Wayne Shorterilt ja Tomasz Stankolt. Tõlgendustes prevaleerib romantiline, lüüriline joon, kuigi sekka tungib ka aktiiv-

sem, standardsele triojazzile omasem formaat. Kolme sõbra mängus pole mõtetut uhamist ja sedavõrd enam pääsevad mõjule väikesed, üldpilti rikastavad detailid. Wasilewsky võlub nüansirikka klahvipuudutusega, Kurkiewicz väga ilusa naturaalse, kandva bassiga ning Miskiewicz trummide füüsilist olemust trotsiva "legato'ga". Muusikute isetus, esmaklassiline kõlakultuur ja hea helirežiin annavad summaks kevadiselt värsket jazzialbumi, mis ongi salvestatud mullu kevadel, välja antud tänavu kevade eel ning jõudis siinkirjutaja plaadimasinasse lahkelt lehekuul. **Josep Sang**

stiil. See meetod või filter on mitmekihiline. Ühe kihi moodustab noormees ise oma idiosünkraatiliste, emotsionaalsete, virtuooslike ja stiilsete vokaalmeloodiatega. Teise kihi, nii umbmääraselt kui see ka ei kõla, tema vokaalne suutlikkus – "Doldrumsil" figureerivad suuga tehtud trummid, siin kohati (näiteks "Life in L. A.") pasunad. Kolmas, lo-fi filter loob erakordselt madalakvaliteedilise heliproduktiooni, millele viitab ka plaadi pealkiri. Viimase vindi keerab peale stiiliteadlikkus ja -nihe – aluseks olevaid stiilielemente vaadates opereerib Pink siin kogu pop- ja kergemuusika skaala ulatuses, misjärel igast tõsisest stiilinäitest, mis kuulajale kohe meelde tuleb, on järel ainult räbaldunud kauge kaja.

Ariel Pink's Haunted Graffiti.
Worn Copy.
Paw Tracks PAW 5 cd (adv)

Sama artisti "Doldrums" on vist seni aasta huvitavaim plaat. APHG on kummaline nähtus, nad teevad muusikat, mida defineerib rohkem meetod kui

Kajasse on tihtilugu uppunud ka laulja hää. Mäluvõrdlusest tuleb kummutuse peal see plaat põhiliselt töötabki. Lisaks on plaadil veel "Doldrumsi" suurima, veidraima ja soiguvaima hiti "For Kate I Wait" video.

Erkki Luuk

The Ear That Was Sold To A Fish. Keith Berry.
Crouton crou028

Keith Berry plaadil on pikka helidega *ambient*, mille kaudu sügavusest näib kostvat pehmet krõbinat või kõlksu-mist, siin-seal lisavad närvilisust teravad ja kõrged toonid. Kindlasti on see muusika, mis tõuseb paremini esile süvenenud kuulamisel, et, nagu artist ise soovib, "päästa kuulaja vai-

mus valla valgustusele viivad mehhanismid". Viimane küll sedapuhku ei õnnestunud (kahtlustan, et mind takistasid need kõrged pininad). See on ses mõttes haruldase tekstuuriga plaat, et miski, mis kõlab, nagu ta seal olema ei peaks, on seal ikka, enesestmõistetavalt ja jälle, mõjudes samavõrra tehnilise defekti kui kompositsioonilise elemendina. Teose kompositsioon põhineb vahelduvate helide blokkidel, mudel töötab ühelt poolt irregulaarse uneluse ja kompositsioonilise aegluse ning teisalt kõlalise intensiivsuse ja võõrapärase äratuse rütmil. Plaadi lõpus toimub kaks muutust: esmalt ilmuvad raaged ja lagunenuid idamaise kõlaga helid, seejärel (esimest korda albumil) mõneks ajaks diskreetne rütm, misjärel kogu plaat suubub taas vaikse raginaga eikuhugi.

Erkki Luuk

KURESSAARE OOPERIPÄEVAD 2005
Kuressaare Piiskopilinnuse hoovis

Neljapäev, 28. juuli kell 21.00
LEEDU OOPERITÄHED
Kammerorkester Intermezzo. Dirigent Vytautas Lukočius. Solistid: Virgilius Noreika, Asta Krikščiūnaite, Vytautas Juozapaitis.

Reede, 29. juuli kell 21.00
DEEMON A. Rubinštein
Lavastaja Mati Unt. Pärnu Linnaorkester. Dirigent Erki Pehk. Peaosades: Laimonas Pautienius, Anastasia Bakastova, Sergei Gaidei, Roman Polisadov, Teele Jõks jt.

Laupäev, 30. juuli kell 21.00
GALAKONTSERT
Pärnu Linnaorkester. Dirigent Erki Pehk. Solistid: Dita Kalnina, Orsolya Safar, Alfia Kamalova, Aare Saal jt.

Info: +372 453 3881, +372 534 36 292
info@operadays.ee www.operadays.ee

ERICSSON MERE KRAFT Catering Hasartmängumaksu Nõukogu Leedu Saatkond Eestis MERINVEST Ungari Instituut

Hendrik Krummi nimeline Üleriigiline

Noorte Lauljate Konkurs

27. - 28. juulini
Kuressaare Kultuurikeskuses

27. juulil kell 15.00 - avamine
27. juulil kell 16.00 - I voor
28. juulil kell 14.00 - II voor

Konkursi president: Katrin Karisma-Krumm

Korraldaja:
MTÜ Kuressaare Ooperifestivali Sõprade Klubi
Info: +372 45 33774
info@operadays.ee www.operadays.ee

Eesti Kultuurkapitali Saaremaa Ekspertgrupp
Eesti Kultuuriministeerium
Kuressaare Kultuurivara

Juuli

Tallinnas

1. 07 kell 18 Stenbocki õuemuusika: Euroopa linnakultuuri tähed
3. 07 kell 19 Klassikalised laulud ja aariad: Ka Bo Chan (kontratenor), Andres Uiho (orel), Mari-Liis Uiho (viul) Niguliste kirikus
2. 07 kell 12 Orelipooltund: Kristel Aer toomkirikus
3. 07 kell 18 Anne-Liis Poll (sopran), Alina Sakaloukaja (mandoliin), Marju Riisikamp (klavessiin) Piritä kloostri kabelis
5. 07 kell 19 Aare-Paul Lattik (orel) Niguliste kirikus
6. 07 kell 19 Vaikuse helid: Reval Ensemble Niguliste kirikus
8. 07 kell 19 Tõnis Kaumann (vokaal), Ulla Krigul (orel)
9. 07 kell 12 Wolfhageni noorte sümfooniaorkester (Saksamaa), Bernd Geiersbach (dirigent) toomkirikus
9. 07 kell 18 Impressionistlik õhtu: Iris Oja (metsosopran), Linda Vood (flööt), Ardo Västriku (tšello), Kadri-Ann Sumera (klaver) Kadrioru lossis
10. 07 kell 18 Akadeemiline kammermuusika Kadrioru lossis: Heli Veskus (sopran), Jaanika Sirp (klaver)
12. 07 kell 19 Ines Mäldre (orel) Niguliste kirikus
13. 07 kell 19 Peep Lassmann (klaver) Niguliste kirikus
13. 07 kell 20 Kaks kõla: Tõnis Mägi & Kait Tamra Jaani kirikus
14. 07 kell 15 ja 19 Rannap – orelile külla!: Rein Rannap (klaver), Aare-Paul Lattik (orel) Kaarli kirikus
14. 07 kell 19 If music be the food of love: Ensemble Voces Musicales, Risto Joost (dirigent) Niguliste kirikus
15.–16. 07 Tabasalu Jazz
15. 07 kell 19 Mati Palm (bass), Aare-Paul Lattik (orel) Niguliste kirikus
16. 07 – 3. 08 Festival "Klaaspärlimäng"
16. 07 kell 12 Orelipooltund: Imbi Laas toomkirikus
16. 07 kell 18 Heiki Mätlik 30/50: Heiki Mätlik (kitarr), Arvo Leibur (viul), Terje Terasmaa (löökpillid), Kaido Suss (fagott) Kadrioru lossis
16. 07 kell 18 Stenbocki õuemuusika. Il gratie d'amore – armastuse graatsia
17. 07 kell 18 Ajastu hingus – L'air du temps: Tarmo Johannes (flööt),

Meelis Orgse (viul), Kristiina Are (klavessiin) Piritä kloostri kabelis
19. 07 kell 19 Kristel Aer (orel), Eve Pärnsalu (vokaal) Niguliste kirikus
20. 07 kell 19 Madis Kari (klarnet), Kai Ratassepp (klaver) Niguliste kirikus
22. 07 kell 19 Ulla Krigul (orel), Ivar Kiiv (tromboon) Niguliste kirikus
23. 07 kell 14 Sirje Kuuse mälestuskontsert: Kirsti Kuusk (viul), Klarika Kuusk (klaver) Matkamajas
23. 07 kell 17 Dresdeni üliõpilaskoor Cantilene (Saksamaa), Norbert Arendt (dirigent) toomkirikus
23. 07 kell 18 Särav ja sulnis: Heili Meibaum (traaversflööt), Eve Kopli (sopran), Iren Lill (klavessiin) Kadrioru lossis
24. 07 kell 18 Akadeemiline kammermuusika Kadrioru lossis: Pille Lill (sopran), Marje Lohuaru (klaver)
26. 07 kell 20 Regina Kamenštšikova (orel) Niguliste kirikus
28. 07 kell 19 Harry Traksmann (viul), Lembit Orgse (klavessiin) Niguliste kirikus
29. 07 – 7. 08 Tallinna XIX Rahvusvaheline Orelifestival
29. 07 kell 18 Stenbocki õuemuusika. Jäta päike paistma: Eesti Rahvusmeeskoor
29. 07 kell 20 Liturgia domestica: Orthodox Singers, Algirdas Janutas (tenor), Pjotr Migunov (bass), Eduard Oganjesjan (orel), Valeri Petrov (dirigent) Niguliste kirikus
30. 07 kell 12 Orelipooltund: Kadri Ploompuu toomkirikus
31. 07 kell 18 Philippe Emmanuel Haas (paaniflöö), Silvano Rodi (klavessiin) Piritä kloostri kabelis

Tartus

1. 07 kell 19 Põhjamaade rahvuslik noorte sümfooniaorkester, Sveinung Bjelland (klaver), Okko Kamu (dirigent) Vanemuise kontserdimajas
1. 07 kell 24 Ansambel väike rinG Jaani kirikus
2. 07 kell 24 Orthodox Singers, Valeri Petrov (dirigent) Jaani kirikus
6. 07 kell 19 Hingedega mõtetes ja muusikas: Heiki Mätlik (kitarr), Tõnu Mikiver (tekst) Jaani kirikus
7. 07 kell 19 Õhtupoolik "kadunud" Pariisi nostalgijaga: Minelle (diatoo-

nilised akordionid, vokaal), Riton la Manivelle (väntorel, vokaal) Sadamateatris
7. 07 kell 19 Salvador Sax Kvartett Vanemuise terrassil
9. 07 kell 20 Mõtted: Taavo Remmel (kontrabass), Raul Keller (visuaalefektid) Jaani kirikus
11. 07 kell 19 Rannap – orelile külla!: Rein Rannap (klaver), Aare-Paul Lattik (orel) Peetri kirikus
13. 07 kell 20 If music be the food of love: Ensemble Voces Musicales, Risto Joost (dirigent) Jaani kirikus
14.–17. 07 Puhkpilefestival "Mürtsub pill"
16. 07 kell 18 Jaani-Juuli-Jazz Tampere Majas
16. 07 kell 20 Impressionistlik õhtu: Iris Oja (metsosopran), Linda Vood (flööt), Ardo Västriku (tšello), Kadri-Ann Sumera (klaver) Jaani kirikus
20. 07 kell 20 Arvo Leibur (viul), Mati Mikalai (klaver) Jaani kirikus
23. 07 kell 20 Klassikalised laulud ja aariad: Ka Bo Chan (kontratenor), Andres Uiho (orel), Mari-Liis Uiho (viul) Jaani kirikus
27. 07 kell 20 Itaalia 14. sajandi instrumentaalmuusika. Festivitas Artium Schola: Raho Langsepp (keskaja flöödid), Lilian Langsepp (keskaja harf), Helena Uleksin (kellamäng, keskaja flöödid) Jaani kirikus
30. 07 kell 18 Jaani-Juuli-Jazz Tampere Majas
30. 07 kell 20 Liturgia domestica: Orthodox Singers, Algirdas Janutas (tenor), Pjotr Migunov (bass), Eduard Oganjesjan (orel), Valeri Petrov (dirigent) Jaani kirikus

Pärnus

2.–30. 07 David Oistrahhi Festival
3. 07 kell 19 Raepromenaad: ansambel Väike Seltsike Raehoovis
7. 07 kell 15 ja 19 Rannap – orelile külla!: Rein Rannap (klaver), Aare-Paul Lattik (orel) Eliisabeti kirikus
7. 07 kell 20 Ammende aia suve- muusika: Jürmo Eespere trio & Kaire Vilgats
8. 07 kell 20 Õhtupoolik "kadunud" Pariisi nostalgijaga: Minelle (diatoonilised akordionid, vokaal), Riton la Manivelle (väntorel, vokaal) Ammende villas
9. 07 Kordumatu muusika: rahvus-

vaheline improvisatsioonikonkurs Uue Kunsti Muuseumis
9. 07 kell 19 Raagus sõnad: Marju Kuut Pärnu kontserdimajas
10. 07 kell 19 Raepromenaad: akordionistide orkester Tremolo, Venda Tamman (dirigent) Raehoovis
14.–17. 07 Rahvusvaheline folkloorifestival "Pärnumaa Pirand"
14. 07 kell 20 Ammende aia suve- muusika: Henri Lembit Peipmann & Villu Veski kvartett
15. 07 kell 19 Pärnu ooperipäevad. Puccini "Madama Butterfly": Gdański Riiklik Ooperiteater Pärnu kontserdimajas
16. 07 kell 19 Pärnu ooperipäevad. Gala Italiana: Gdański Riikliku Ooperiteatri solistid ja sümfooniaorkester, Mart Mikk (õhtujuht) Pärnu kontserdimajas
16. 07 – 3. 08 Festival "Klaaspärlimäng"
17. 07 kell 19 Raepromenaad: Vidzeme Kammerorkester (Läti), Andris Veismans (dirigent) Raehoovis
21. 07 kell 20 Ammende aia suve- muusika: Ewert Sundja jazzband
24. 07 kell 19 Raepromenaad: suupilliorkester Piccolo Raehoovis
28. 07 kell 20 Ammende aia suve- muusika: Jaak Sooääre trio
29.–31. 07 Pärnu rahvusvaheline suupillifestival "Baltic-Nordic Harmonica"
29. 07 kell 20 Philippe Emmanuel Haas (paaniflöö), Silvano Rodi (klavessiin) Eliisabeti kirikus
30. 07 kell 20 Kaks kõla: Tõnis Mägi & Kait Tamra Eliisabeti kirikus
31. 07 kell 19 Raepromenaad: Pärnu Linnaorkestri trio Raehoovis

Kõikjal üle Eesti

30. 06 – 3. 07 Kihelkonna muusikapäevad Saaremaal
1.–3. 07 Muhu tulevikumuusika festival "Juu jääb"
1.–3. 07 Festival "Saaremaa valss" Kuressaare linnuses
1. 07 kell 19 Kõik need mu laulud...: Tajo Kadajas Jüri kirikus
1. 07 kell 19 Rannap – orelile külla!: Rein Rannap (klaver), Aare-Paul Lattik (orel) Paide kirikus
1. ja 2. 07 kell 20 Kaks kõla: Tõnis Mägi & Kait Tamra Keila ja Otepää kirikus
2. 07 kell 15 ja 19 Rannap – orelile külla!: Rein Rannap (klaver), Aare-

Paul Lattik (orel) Valjala kirikus
2. 07 kell 19 Nissi suvemuusika. Klassikalised laulud ja aariad: Ka Bo Chan (kontratenor), Andres Uibo (orel), Mari-Liis Uibo (viul) Nissi kirikus
3. 07 kell 19 Rannap – orellile külla!: Rein Rannap (klaver), Aare-Paul Lattik (orel) Haapsalus
3.–6. 07 Haapsalu Vanamuusika-festival
4. ja 6. 07 kell 19 Rannap – orellile külla!: Rein Rannap (klaver), Aare-Paul Lattik (orel) Keila ja Kose kirikus
5. ja 6. 07 kell 19 Kõik need mu laulud...: Tajo Kadajas Rápina ja Rõuge kirikus
5. 07 kell 19 Öhtupoolik "kadunud" Pariisi nostalgiga: Minelle (diatoonilised akordionid, vokaal), Riton la Manivelle (väntorel, vokaal) Sõmerpalu mõisas
6. 07 kell 18 Öhtupoolik "kadunud" Pariisi nostalgiga: Minelle (diatoonilised akordionid, vokaal), Riton la Manivelle (väntorel, vokaal) Narva linnuse rüütliisaalis
6. ja 7. 07 kell 20 Kaks kõla: Tõnis Mägi & Kait Tamra Valjala ja Mustjala kirikus
8. ja 9. 07 kell 19 Rannap – orellile külla!: Rein Rannap (klaver), Aare-Paul Lattik (orel) Mustla ja Kanepi kirikus
8. ja 9. 07 kell 20 Kaks kõla: Tõnis Mägi & Kait Tamra Kihelkonna ja Kuressaare Laurentiuse kirikus
8.–10. 07 Hiiumaa Kammermuusika Päevad
9. 07 kell 19 Suveöö unenägu: Arvo Leibur (viul), Terje Terasmaa (löökpillid), Heiki Mätlik (kitarr) Karksi Peetri kirikus
9. 07 kell 20 Öhtupoolik "kadunud" Pariisi nostalgiga: Minelle (diatoonilised akordionid, vokaal), Riton la Manivelle (väntorel, vokaal) Haapsalu kuursaalis
10. 07 kell 15 ja 19 Rannap – orellile külla!: Rein Rannap (klaver), Aare-Paul Lattik (orel) Võru kirikus
10. 07 kell 19 Tangoballett: Tiit Peterson (kitarr), Allan Jakobi (akordion), Helen Org, Dmitri Hartšenko (tants) Kiviõli Kunstide Koolis
10.–15. 07 Viljandi Vanamuusika Festival
10. ja 14. 07 kell 20 Kaks kõla: Tõnis Mägi & Kait Tamra Kaarma ja Harju-Madise Mattiase kirikus
12. ja 13. 07 kell 19 Rannap – orellile külla!: Rein Rannap (klaver), Aare-Paul Lattik (orel) Jõhvi ja Rakvere kirikus
14. ja 15. 07 kell 20 Helisevad Saaremaa orelid: Vaike Kiik (met-sosopran), Tiit Kiik (orel) Karja ja

Valjala kirikus
14.–17. 07 XI Võru Folkloorifestival
15.–17. 07 Võsu muusikapäevad
15.–31. 07 Põltsamaa Fest 2005 Põltsamaa lossihoovis
15. 07 kell 19 Beata Nicholae: ansambel Rondellus Kose kirikus
15. 07 kell 20 Kaks kõla: Tõnis Mägi & Kait Tamra Viljandi Pauluse kirikus
15. 07 kell 21 Silver Brass Kõpu tuletorni õuel
15. 07 kell 22 Elitaarne ja traditsio-naalne: Alexander Paley (klaver) Kuressaare lossis
16. 07 kell 18 Eesti mõisad. Muusikat ajastute piirimaill: Cantores Vagantes Pidula mõisas Saaremaal
16. 07 kell 19 Seitsme linna muu-sika: Estonian Dream Big Band, Deborah Brown (vokaal) Kalvi mõisas
16. ja 17. 07 kell 19 Kõik need mu laulud...: Tajo Kadajas Lihula ja Raasiku Harju-Jaani kirikus
16. 07 kell 20 Helisevad Saaremaa orelid: Vaike Kiik (met-sosopran), Tiit Kiik (orel) Jämaja kirikus
16. ja 20. 07 kell 20 Kaks kõla: Tõnis Mägi & Kait Tamra Rõuge ja Elva kirikus
16. 07 kell 21 Nissi suvemuusika: Orthodox Singers, Valeri Petrov (dirigent) Nissi kirikus
16. 07 kell 22 Elitaarne ja traditsio-naalne. Juudi muusika õhtu: Oleg Bezinski (kontratenor), Andres Mustonen (viul), Peeter Klaas (tšello), Ivo Sillamaa (klavessiin) Kuressaare lossis
17. 07 kell 19 Seitsme linna muu-sika. Fantasie brillante: Oksana Sinkova (flöödt), Lea Leiten (klaver) Maidla mõisas
17.–22. 07 Saaremaa suvemuusika festival
17. 07 kell 22 Elitaarne ja traditsio-naalne. Rahvaste traditsioonid ja Viini klassika: Oleg Bezinski (kont-ratenor), Andres Mustonen (viul), Peeter Klaas (tšello), Ivo Sillamaa (klavessiin) Kuressaare lossis
18. 07 kell 18 Seitsme linna muu-sika. Romanss: Kaia Urb (sopran), Heiki Mätlik (kitarr) Kohtla-Järve Linnagaleriis
19. 07 kell 19 Seitsme linna muu-sika. Tangoballett: Tiit Peterson (kitarr), Allan Jakobi (akordion), Helen Org, Dmitri Hartšenko (tants) Kiviõli Kunstide Koolis
19. 07 kell 22 Elitaarne ja traditsio-naalne: Aleksei Ljubimov (klaver) Kuressaare lossis
20. 07 kell 19 Seitsme linna muu-sika. J. S. Bachi "Muusikaline ohver" Narva Aleksandri kirikus
21. 07 kell 19 Seitsme linna muusi-

ka. Kontrapunkt kangekaelse bassi ja huumoriga: Ines Maidre (orel) lisaku kirikus
21. ja 22. 07 kell 20 Kaks kõla: Tõnis Mägi & Kait Tamra Paide ja Kadriina kirikus
22.–24. 07 Pühajärve puhkpillipäevad Otepääl
22. 07 – 7. 08 Rapla kirikumuusika festival
22. 07 kell 19 Enn Võrk 100. Oratooriumi "Valvake!" esiettekann-ne: Nargen Opera koor, Tallinna Kammerorkester, Kädy Plaas (sop-ran), Helen Lokuta (met-sosopran), Mati Turi (tenor), Rainer Vilu (bass), Tõnu Kaljuste (dirigent) Rapla kirikus
22. 07 kell 19 Euroopa Liidu Kammerorkester, Christoph Koncz (viul) Kuressaare Laurentiuse kirikus
22. 07 kell 19 Seitsme linna muusika. Jazz do it! Sofia Rubina (vokaal) Sillamäe linnatreppidel
22. 07 kell 21 Tangoballett: Tiit Peterson (kitarr), Allan Jakobi (akordion), Helen Org, Dmitri Hartšenko (tants) Kõpu tuletorni jalamil
22. 07 kell 22 Elitaarne ja traditsio-naalne: Maarika Järvi (flöödt), Martin Kuuskmann (fagott) Kuressaare lossis
23. 07 kell 19 Seitsme linna muusi-ka: Euroopa Liidu Kammerorkester, Christoph Koncz (viul) Jõhvi Mihkli kirikus
23. 07 kell 19 Seitsme linna muu-sika. Meu Brasil / Minu Brasillia: Helin-Mari Arder & Trio de Janeiro Narva-Jõesuu pargis
23. ja 24. 07 kell 19 Kõik need mu laulud...: Tajo Kadajas Audru ja Kose kirikus
23. ja 27. 07 kell 20 Kaks kõla: Tõnis Mägi & Kait Tamra Väike-Maarja ja Põltsamaa kirikus
24. 07 kell 15 Festivali "Pandivere muusad" avakontsert Viru-Nigula kirikus
24. 07 kell 18 Vooruste mäng: ansambel Rondellus ja kammer-koor Haapsalu Jaani kirikus
27.–31. 07 Haapsalu keelpillimuu-sika festival "Viulimängud"
28.–30. 07 Kuressaare Ooperi-päevad
28.–31. 07 XIII Viljandi Pärimumuusika Festival
28. ja 29. 07 kell 20 Kaks kõla: Tõnis Mägi & Kait Tamra Suure-Jaani ja Pärnu-Jaagupi kirikus
29. 07 kell 19 Tallinna XIX Rahvusvaheline Orelifestival: Przemyslaw Kapitula (orel) Simuna kirikus
29. 07 kell 21 Meu Brasil / Minu Brasillia: Helin-Mari Arder & Trio de

Janeiro Kõpu tuletorni jalamil
30. 07 kell 19 Leigo oreligala Leigo järvel
30. 07 kell 19 Nissi suvemuusika: Mario Duella (orel) Nissi kirikus
31. 07 kell 16 Tallinna XIX Rahvus-vaheline Orelifestival: Przemyslaw Kapitula (orel) Viljandi Pauluse kirikus
31. 07 kell 19 Ulla Krigul (orel), Virgo Veldi (saksofon) Rõuge kirikus
31. 07 kell 20 Kaks kõla: Tõnis Mägi & Kait Tamra Tori kirikus

August

Tallinnas

29. 07 – 7. 08 Tallinna XIX Rahvus-vaheline Orelifestival
1. 08 kell 18 Toomkiriku orelipäeva avakontsert: Bernhard Haas (orel) toomkirikus
1. 08 kell 20 Philippe Emmanuel Haas (paaniflöödt), Silvano Rodi (klavessiin) Niguliste kirikus
2. 08 kell 20 Annum per annum: Aare-Paul Lattik (orel), Vox Clamantis, Jaan-Eik Tulve (dirigent) Niguliste kirikus
2. 08 kell 22 Aivars Kalejs (orel), Martina Doehring (sopran) Niguliste kirikus
3. 08 kell 20 Echo. Muusikat kahe-le orellile: Andres Uibo, Tiia Tenno Niguliste kirikus
4. 08 kell 20 Edward de Geest (orel) Niguliste kirikus
5. 08 kell 20 John Scott (orel) Niguliste kirikus
5. 08 kell 22 Ulla Krigul (orel), Virgo Veldi (saksofon) Niguliste kirikus
6. 08 kell 12 Orelipooltund: Risto Ainali toomkirikus
6. 08 kell 20 Öhtumeeloolud: Sven Grünberg, Lilian Langsepp (harfid, cheng), Vambola Krigul (löökpillid) Niguliste kirikus
7. 08 kell 18 Akadeemiline kam-mermuusika Kadrioru lossis: Helin Kaptan (klaver)
9. 08 kell 19 Arvo Leibur (viul), Mati Mikalai (klaver) Niguliste kirikus
10. 08 kell 19 Ivo Lille (saksofon), Jorma Toots (klaver) Niguliste kirikus
10. 08 kell 19 Läänemere Festival: Rootsi raadio sümfooniaorkester ja koor, Eric Ericsoni Kammerkoor, Ruth Ziesak (sopran), Annely Peebo (met-sosopran), Sune Hjerrild (tenor), Georg Zeppenfeld (bass), Manfred Honeck (dirigent) Estonia kontserdisaalis

11. 08 kell 19 Läänemere Festival: Helsingi Linnaorkester, Hélène Grimaud (klaver), Esa-Pekka Salonen (dirigent) Estonia kontserdisaalis

11. 08 kell 19 Ansambel Tallinn Baroque Niguliste kirikus

11. 08 kell 19 Kaks kõla: Tõnis Mägi & Kait Tamra Jaani kirikus

12. 08 kell 19 Tobiase nim Keelpiillikvartett Niguliste kirikus

13. 08 kell 12 Orelipooltund: Kadri Ploompuu toomkirikus

14. 08 kell 18 Tiit Peterson (kitarr) Piriita kloostri kabelis

15.–20. 08 Birgitta Festival Piriita kloostri

16. 08 kell 19 Norra gregoriaaniansambli kontsert toomkirikus

16. 08 kell 19 Deutsche Kammerphilharmonie Bremen, Baiba Skride (viul), Paavo Järvi (dirigent) Estonia kontserdisaalis

16. 08 kell 19 Tiit Kiik (orel) Niguliste kirikus

17. 08 kell 19 Tallinna Keelpiillikvartett Niguliste kirikus

17.–21. 08 Tallinna Kammermuusika Festival

18. 08 kell 18 Stenbocki õuemuusika. Laulud sõpradele: Jaan Tätte, Marko Matvere

18. 08 kell 19 Kadri Ploompuu (orel) Niguliste kirikus

18. 08 kell 20 Uus hää! mustlasmuusikas: Norig (Prantsusmaa) Kadrioru lossi lilleaia

19. 08 kell 19 Piret Aidulo (orel), Niina Murdvee (viul) Niguliste kirikus

20. 08 kell 12 Orelipooltund: Ene Salumäe toomkirikus

21. 08 kell 17 Helsinki Festival Orchestra, Olli Mustonen (klaver, dirigent) Estonia kontserdisaalis

21. 08 kell 18 Akadeemiline kammermuusika Kadrioru lossis: Teele Jõks (metosopran), Neeme Punder (flöö), Tiit Peterson (kitarr)

23. 08 kell 19 Tuomas Pyrhönen (orel) Niguliste kirikus

24. 08 kell 19 Sajand Eesti viulimuusikat: Urmas Vulp (viul), Heiki Mätlik (kitarr) Niguliste kirikus

25. 08 kell 19 Les délices de la solitudine / Üksinduse võlud: Peeter Sarapuu (barokkfagott), Peeter Klaas (*violone*, *viola da gamba*), Reinut Tepp (klavessiin) Niguliste kirikus

26. 08 kell 19 ERSO, Eesti Filharmonia Kammerkoor, Olari Elts (dirigent) Metodisti kirikus

26. 08 kell 19 Anne-Liis Poll (sopran), Alina Sakalouuskaja (mandoliin), Marju Riiskamp (klavessiin) Niguliste kirikus

27. 08 kell 12 Orelipooltund: Maris Oidekivi-Kaufmann toomkirikus

28. 08 kell 18 Quartet Saxest Piriita kloostri kabelis

Tartus

2. 08 kell 19 Klaaspärlimäng: Slava Grigorjan (kitarr) Vanemuise kontserdimajas

3. 08 kell 20 Aivars Kalejs (orel), Martina Doebling (sopran) Jaani kirikus

6. 08 kell 20 Lera Gehner Band (St Peterburg) Tartu Ülikooli Botaanikaaias

7. 08 kell 20 Ensemble européen William Byrd (Prantsusmaa) Jaani kirikus

10. 08 kell 20 Ansambel Tallinn Baroque Jaani kirikus

12.–14. 08 Üleriigilised lõõtspillipäevad

13. 08 kell 20 Oõviul: Viktoria Vasjura (vokaal), Sergei Solovjov (vokaal), Lembit Saarsalu (saksofon), Olav Ehala (klaver) Tartu Ülikooli Botaanikaaias

14. 08 kell 19 Kaks kõla: Tõnis Mägi & Kait Tamra Pauluse kirikus

17. 08 kell 20 Hortus Musicus Jaani kirikus

20. 08 kell 20 Päikeseratas: Olav Ehala loomingu galakontsert Tartu laululaval

2. 08 kell 20 Öhtumeelolud: Sven Grünberg, Lillian Langsepp (harfid, cheng), Vambola Krigul (lõõkpillid) Pärnu kontserdimajas

3. 08 kell 20 Liturgia domestica: Orthodox Singers, Algirdas Janutas (tenor), Pjotr Migunov (bass), Eduard Oganjesjan (orel), Valeri Petrov (dirigent) Elisabeti kirikus

4. 08 kell 20 Ammende aia suve- muusika: Liisi Koikson (vokaal) & Marek Talts (kitarr)

4. 08 kell 20 John Scott (orel) Pärnu kontserdimajas

5. 08 kell 20 Eesti interpreetid: Ka Bo Chan (kontratenor), Andres Uibo (orel), Mari-Liis Uibo (viul) Elisabeti kirikus

5. ja 6. 08 kell 20 SUVEUNI kammerkontsert raekojas

7. 08 kell 20 Raepromenaad: rahvusvahelise SUVEUNIversiteedi jüngrid Raehoovis

9. ja 10. 08 kell 20 SUVEUNI suur kontsert raekojas

11. 08 kell 20 Ammende aia suve- muusika. Ansambel Open Minds (Austria)

14. 08 kell 19 Raepromenaad: Anu Taul ja sõbrad Raehoovis

17. 08 kell 20 Deutsche Kammerphilharmonie Bremen,

22. 07 – 7. 08 Rapla kirikumuusika festival

2. 08 kell 19 Liturgia domestica: Orthodox Singers, Algirdas Janutas (tenor), Pjotr Migunov (bass), Eduard Oganjesjan (orel), Valeri Petrov (dirigent) Narva Aleksandri kirikus

2. 08 kell 19 Tallinna XIX Rahvusvaheline Orelifestival: Edward de Geest (orel) Valga Jaani kirikus

2. 08 kell 21 Philippe Emmanuel Haas (paaniflöö), Silvano Rodi (klavessiin) Vainupea kirikus

3. ja 4. 08 kell 19 Kaks kõla: Tõnis Mägi & Kait Tamra Jõhvi ja Räpina kirikus

4.–7. 08 Jazzifestival "Ladies in Jazz" Haapsalu kuursaalis

4. 08 kell 19 Aivars Kalejs (orel), Martina Doebling (sopran) Põltsamaa kirikus

5.–6. 08 Üle-eestilised Virumaa lõõtsapäevad

5. ja 9. 08 kell 19 Kaks kõla: Tõnis Mägi & Kait Tamra Laiuse ja Juuru kirikus

5. 08 kell 20 Liturgia domestica: Orthodox Singers, Algirdas Janutas (tenor), Pjotr Migunov (bass), Eduard Oganjesjan (orel), Valeri Petrov (dirigent) Haapsalu toomkirikus

5. 08 kell 20 Aivars Kalejs (orel), Martina Doebling (sopran) Väike-Maarja kirikus

5. 08 kell 20 Annum per annum: Aare-Paul Lattik (orel), Vox Clamantis, Jaan-Eik Tulve (dirigent) Rakvere kirikus

5. 08 kell 23 Eesti interpreetid: Ka Bo Chan (kontratenor), Andres Uibo (orel), Mari-Liis Uibo (viul) Häädemeeeste kirikus

6.–7. 08 Koolinoorte rahvamuusikafestival Otepääl

6. 08 kell 16 Puhkpilliorkestrite festival "ToPoF 2005" Tormas

6. 08 kell 18 Ulla Krigul (orel), Virgo Veldi (saksofon) Iisaku kirikus

6. 08 kell 19 Tallinna XIX Rahvusvaheline Orelifestival: Edward de Geest (orel) Vastseliina kirikus

9.–13. 08 Kuressaare

Baiba Skride (viul), Paavo Järvi (dirigent) Pärnu kontserdimajas

18. 08 kell 20 Ammende aia suve- muusika: ansambel Noorkuu

19. 08 kell 20 Uus hää! mustlas- muusikas: Norig (Prantsusmaa) Pärnu kontserdimajas

21. 08 kell 19 Raepromenaad: Pärnu Linnaorkester, Jüri Alperden (dirigent) Raehoovis

Kõikjal üle Eesti

22. 07 – 7. 08 Rapla kirikumuusika festival

2. 08 kell 19 Liturgia domestica: Orthodox Singers, Algirdas Janutas (tenor), Pjotr Migunov (bass), Eduard Oganjesjan (orel), Valeri Petrov (dirigent) Narva Aleksandri kirikus

2. 08 kell 19 Tallinna XIX Rahvusvaheline Orelifestival: Edward de Geest (orel) Valga Jaani kirikus

2. 08 kell 21 Philippe Emmanuel Haas (paaniflöö), Silvano Rodi (klavessiin) Vainupea kirikus

3. ja 4. 08 kell 19 Kaks kõla: Tõnis Mägi & Kait Tamra Jõhvi ja Räpina kirikus

4.–7. 08 Jazzifestival "Ladies in Jazz" Haapsalu kuursaalis

4. 08 kell 19 Aivars Kalejs (orel), Martina Doebling (sopran) Põltsamaa kirikus

5.–6. 08 Üle-eestilised Virumaa lõõtsapäevad

5. ja 9. 08 kell 19 Kaks kõla: Tõnis Mägi & Kait Tamra Laiuse ja Juuru kirikus

5. 08 kell 20 Liturgia domestica: Orthodox Singers, Algirdas Janutas (tenor), Pjotr Migunov (bass), Eduard Oganjesjan (orel), Valeri Petrov (dirigent) Haapsalu toomkirikus

5. 08 kell 20 Aivars Kalejs (orel), Martina Doebling (sopran) Väike-Maarja kirikus

5. 08 kell 20 Annum per annum: Aare-Paul Lattik (orel), Vox Clamantis, Jaan-Eik Tulve (dirigent) Rakvere kirikus

5. 08 kell 23 Eesti interpreetid: Ka Bo Chan (kontratenor), Andres Uibo (orel), Mari-Liis Uibo (viul) Häädemeeeste kirikus

6.–7. 08 Koolinoorte rahvamuusikafestival Otepääl

6. 08 kell 16 Puhkpilliorkestrite festival "ToPoF 2005" Tormas

6. 08 kell 18 Ulla Krigul (orel), Virgo Veldi (saksofon) Iisaku kirikus

6. 08 kell 19 Tallinna XIX Rahvusvaheline Orelifestival: Edward de Geest (orel) Vastseliina kirikus

9.–13. 08 Kuressaare

Kammermuusika Päevad

10. 08 kell 19 Vooruste mäng: ansambel Rondellus ja kammerkoor Kuusalu kirikus

10. ja 12. 08 kell 19 Kaks kõla: Tõnis Mägi & Kait Tamra Halliste ja Harju-Jaani kirikus

12.–13. 08 Augustibluus 2005 Haapsalus

12. 08 kell 21 Siiri Sisask & Oleg Pissarenko Trio Kõpu tuletorni jalamil

13. 08 kell 20.45 Eesti rahvataevas. Urmas Sisaski autorikontsert: Piret ja Lauri Väinmaa (klaver), Urmas Sisask (tekst) Saaremaal, Kaali kraatri juures

13. 08 kell 21 Tobiase nim Keelpiillikvartett Nissi kirikus

14. 08 kell 19 Meu Brasil / Minu Brasiilia: Helin-Mari Arder & Trio de Janeiro Kiviõli Kunstide Koolis

15.–20. 08 Võru vaskpillipäevad

19. 08 kell 19 Maarjamaa laulud: ansambel Hүүd & Hää! Kose kirikus

19. 08 kell 21 Jaan Tätte ja Marko Matvere Pühajärve laululaval

20. 08 kell 18 Eesti mõisad: Corelli Consort, Kaia Urb (sopran), Jüri Kuuskemaa Tõstamaa mõisas

21. 08 kell 18 Eesti mõisad: Corelli Consort, Kaia Urb (sopran), Jüri Kuuskemaa Seewaldi suvemõisas

27. 08 kell 18 Eesti mõisad: Corelli Consort, Kaia Urb (sopran), Jüri Kuuskemaa Laitse lossis

27. 08 kell 18 Kui muusikud tembutavad: Hortus Musicus Karksi Peetri kirikus

27. 08 kell 19 Nissi suve- muusika: Eesti Rahvusmeeskoor, Ants Soots (dirigent) Nissi kirikus

28. 08 VI lõõtsapäev Võrus

28. 08 kell 18 Eesti mõisad: Corelli Consort, Kaia Urb (sopran), Jüri Kuuskemaa Mooste mõisas

Andmed on kontrollitud 15. juunil. Septembrikuu kontserdiinfot COLLAGE'is avaldamiseks ootame hiljemalt 10. augustiks aadressil kristina@ema.edu.ee

ERRATUM

Muusika juuninumbris on lk 33 eksitav väga Tartu noorte pianistide konkursi tulemuste loetelus.

Keskmes vanuserühmas III koha saanud Maria Zezulina õpetaja on J. Anufrikova, III koha pälvis samas vanuserühmas ka Julia Gromova (õp N. Kirilova).

Mõlemad premeeritud on Jõhvi muusikakooli õpilased.

HEA LUGEJA!

Ajakirja **Muusika** saab tellida internetist www.tellimine.ee, aadressil ia@ema.edu.ee, ExpressPosti telefonil **6675788** või Eesti Posti postkontorites. Otsekorraldus **21** krooni, kuus numbrit **126** krooni, aastatellimus **230** krooni. Muusikaõpetajad ja -õppijad saavad Muusika koju tellida soodushinnaga **180** krooni aastas. Soodushind kehtib ka pensionil olevatele muusikaõpetajatele.

Litsentsi nr 613

**MAKSTUD VASTUS
EESTI**

AS Expresspost
Maakri 23a
Tallinn
10145

TELLIMISKUPONG

Ees- ja perekonnanimi.....

Aadress.....

Soovin ajakirja **MUUSIKA**
aastatellimust

Tavatellimus 230 krooni

Soodustellimus 180 krooni
(muusikaõpetajatele ja õpilastele)

Soodustellijal märkida siia kooli nimi:
.....

Läänemere Festival 2005

9.-19. VIII Stockholm, Peterburi, Helsingi, Gdansk, Tallinn

10. augustil kell 19

Estonia kontserdisaalis

Rootsi Raadio

sümfooniaorkester ja koor

Eric Ericsoni Kammerkoor

Ruth Ziesak, Annely Peebo,

Sune Hjerrild, Georg Zeppenfeld

Dirigent

Manfred Honeck

Martinsson, Stenhammar, Schönberg

Beethoven - Sümfoonia nr 9

11. augustil kell 19

Estonia kontserdisaalis

Helsingi Linnaorkester

HÉLÈNE GRIMAUD (klaver)

Dirigent

Esa-Pekka Salonen

R. Strauss - "Don Juan"

Schumann - Klaverikontsert a-moll

Sibelius - "Lemminkäise süit"

Piletid: 150.-, 100.- (60.-) www.erso.ee

E · R · S · O
EESTI RIIKLIK SÜMFOONIAORKESTER

David Oistrachhi Festival

1.– 30. juuli 2005 Pärnu

01.07 Reede 19:30 Eliisabeti kirik

Moskva Patriarhaadi Koor (Venemaa)
Anatoli Grindenko, dirigent (Venemaa)
Jaanus Torrim, orel (Eesti)
■ Vene kirikumusika, Sink, Pärt

02.07 Laupäev 19:30 Pärnu Kontserdimaja ERSO

Moskva Patriarhaadi Koor (Venemaa)
Kolja Blacher, viiul (Saksamaa)
Indrek Saar, lugeja (Eesti)
Sakari Oramo, dirigent (Soome)
■ Pärt, Šostakovitš, Schönberg, Sibelius

03.07 Pühapäev 19:30 Eliisabeti kirik Tantsu Litaania

Ines Maidre, orel (Eesti/Norra)
Sigrid Kuulmann, viiul (Eesti)
Kaie Kõrb, tants (Eesti)
Anu Ruusmaa, koreograaf (Eesti)
■ Schmid, Buxtehude, Couperin, Valach, Cochereau, Bovet, Pärt, Alain, Panyavsky

05.07 Teisipäev 19:30 Pärnu Raekoda

Jeroen Riemsdijk, klaver (Holland)
■ Tüür, Rääts, Grigorjeva, Sisask, Šostakovitš, Zwaag

06.07 Kolmapäev 19:30 Pärnu Raekoda

Jeroen Riemsdijk, klaver (Holland)
Arno Püters, klarnet (Holland)
Kinnereth Sieradzki, viiul (Holland)
■ Stravinski, Penderecki, Lutoslawski, Pärt, Bernstein, Muczynski

08.07 Reede 19:30 Eliisabeti kirik

Jostein Aarvik, orel (Norra)
■ Pedersen, Hovland, Tasse, Gigout, Gringy, Bach, Vierne

09.07 Laupäev 19:30 Pärnu Raekoda

Vadim Gluzman, viiul (Iisrael)
Angela Yoffe, klaver (Iisrael)
■ Schnittke, Šostakovitš, Kantšeli, Ravel

10.07 Pühapäev 19:30 Eliisabeti kirik

Vanamuusika ansambel Hortus Musicus (Eesti)
Andres Mustonen, kunstiline juht (Eesti)
■ Pärt, Kantšeli, Knaifel, Kreek, Grigorjeva, keskaja muusika.

12.07 Teisipäev 19:30 Pärnu Kontserdimaja

Peterburi Filharmoonia Akadeemiline Sümfooniaorkester (Venemaa)
Aleksander Dmitrijev, dirigent (Venemaa)
Vadim Gluzman, viiul (Iisrael)
■ Tobias, Korngold, Šostakovitš

13.07 Kolmapäev 19:30 Pärnu Kontserdimaja

Peterburi Filharmoonia Akadeemiline Sümfooniaorkester (Venemaa)
Antti Siirala, klaver (Soome)
Neeme Järvi, dirigent (Eesti/USA)
■ Šostakovitš, Mozart, Rahmaninov

15.07 Reede 19:30 Eliisabeti kirik

Virgo Veldi, saksofon (Eesti)
Ulla Krigul, orel (Eesti)
Saksofonikvartett "Saxest" (Eesti)
Virgo Veldi, kunstiline juht
■ Bach, Grigorjeva, Rivier, Jeanjean, Itturalde

16.07 Laupäev 19:30 Pärnu Raekoda

Stravinski Kvartett (Venemaa)
Sten Lassmann, klaver (Eesti)
■ Šostakovitš, Rahmaninov, Mnatsakanjan

17.07 Pühapäev 11:00 Pärnu Kontserdimaja

Peterburi Filharmoonia Akadeemiline Sümfooniaorkester (Venemaa)
Tütarlastekoor "Ellerhein" (Eesti)
Tiia Loitme, koormeister
Kaia Urb, sopran (Eesti)
Hele-Mai Poobus, metsosopran (Eesti)
Tatiana Berman, viiul (Suurbritannia)
Radik Suleymanov, flööt (Venemaa)
Andrey Kunyavsky, fagott (Venemaa)
Nikolay Mazhara, klaver (Venemaa)
Adil Fedorov, klarnet (Venemaa)
Anatoly Cherkun, trompet (Venemaa)
Villu Veski, saksofon (Eesti)
Neeme Järvi, dirigent (Eesti/USA)
Paavo Järvi, dirigent (Eesti/Suurbritannia)
Neeme Järvi Suveakadeemias osalevad dirigendid
■ Tamberg, Mendelssohn, Mozart

17.07 Pühapäev 19:30 Eliisabeti kirik

17 saj. Itaalia kantaadid ja laulud
María Cristina Kiehr, sopran (Argentiina)
Orlando Theuleri, tšello (Argentiina)
Jean-Marc Aymes, klavessiin (Prantsusmaa)
■ D'India, Strozzi, Rossi, Sances, Cesti, Storage, Monteverdi, Gabrielli, Amodei

19.07 Teisipäev 19:30 Pärnu Raekoda

Aleksei Ljubimov, klaver (Venemaa)
■ Mahler, Chopin, Brahms, Berg, Silvestrov, Sumera, Glinka

20.07 Kolmapäev 19:30 Eliisabeti kirik

Kaiserslauterni Sümfooniaorkester (Saksamaa)
Khanyafi Chinakajev, oboe (Venemaa)
Neeme Järvi Suveakadeemias osalevad dirigendid
■ Fauré, Strauss, Brahms

22.07 Reede 19:30 Pärnu Kontserdimaja

Kaiserslauterni Sümfooniaorkester (Saksamaa)
Aleksei Ljubimov, klaver (Venemaa)
Alexander Mayer, dirigent (Saksamaa)
■ Brahms, Šostakovitš, Pärt

23.07 Laupäev 19:30 Pärnu Kontserdimaja

Kaiserslauterni Sümfooniaorkester (Saksamaa)
Réka Szilvay, viiul (Ungari/Soome)
Neeme Järvi Suveakadeemias osalevad dirigendid
■ Ravel, Brahms, Mendelssohn

26.07 Teisipäev 19:30 Pärnu Raekoda

Erkki Rautio, tšello (Soome)
Nata-Ly Sakkos, klaver (Eesti)
■ Mamiya, Kodály, Falla, Rautio

27.07 Kolmapäev 19:30 Pärnu Kontserdimaja

Tallinna Kammerorkester (Eesti)
Nargen Opera koor (Eesti)
Kädy Plaas, sopran (Eesti)
Helen Lokuta, metsosopran (Eesti)
Mati Turi, tenor (Eesti)
Rainer Vilu, bariton (Eesti)
Tõnu Kaljuste, dirigent (Eesti)
■ Pärt, Tüür, Haydn

29.07 Reede 19:30 Pärnu Raekoda

Eugen Tichindeleanu, viiul (Rumeenia)
Marko Martin, klaver (Eesti)
■ Brahms, Chausson, Šostakovitš, Prokofjev, Waxman

30.07 Pühapäev 11:00 Pärnu Raekoda

Rutsuko Yamagishi, klaver (Jaapan/Itaalia)
■ Beethoven, Chopin, Liszt, Takemitsu

30.07 Laupäev 19:30 Pärnu Kontserdimaja

Riia Kammerkoor "Kamer..." (Läti)
Riia Kammermuusikud (Läti)
Eugen Tichindeleanu, viiul (Rumeenia)
Maris Sirmais, dirigent (Läti)
■ Pärt, Mozart

Lisainfo: www.oistfest.ee / tel 44 20 575, 611 41 66

Piletid müügil Eesti Kontserdimaja kassades, Piletipunkti müügikohtades ja www.piletipunkt.ee

Hind: 30–100 krooni.

Pärnu Kontserdimaja kassa avatud E-R 10–20.00, L 10–16.00, P üks tund enne kontserdi algust

Raekoda, Eliisabeti kirik – piletid müügil 1 tund enne kontserdi algust kohapeal

Kontserdipaigad:

Pärnu Kontserdimaja, Aida 4

Eliisabeti kirik, Nikolai 22

Pärnu Raekoda, Nikolai 3

David Oistrachhi Festival

www.oistfest.ee

 **Birgitta
Festival
2005**

Pirita
15.-20. augustil
www.filharmonia.ee

PE-B 2005,7
2 2539

15.08. PIRITA KLOOSTRI PÄEV
IN PRINCIPIO AVAKONTSERT

DIALOOG: GREGOORIUSE LAUL JA INSTRUMENTAALSED IMPROVISATSIOONID
VOX CLAMANTIS, SCOLA SANCTAE SUNNIVAE, VILLU VESKI, TAAVO REMMEL, ABDISSA "MAMBA" ASSEFA
kunstilised juhid ANNE KLEIVSET, JAAN-EIK TULVE ja HENNING SOMMERRO muus

17.08. C. ORFF LAVALINE KANTAAT
CARMINA BURANA

TAMPERE FILHARMOONIA KOOR, RAHVUSOOPER ESTONIA ORKESTER JA POISTEKOOR, ANGELIKA MIKK,
URMAS PÖLDMA, JASSI ZAHHAROV, dirigent ERI KLAS, koreograafia TIINA OLLESK ja RENE NÖMMIK, FINE 5

19.08. F. POULENC OOPER
LES DIALOGUES
DES CARMELITES

ENNEOLEMATU LAVASTUS JA VALGUSREZII MOSKVA AVANGARD-OOPERITEATER "HELIKON",
lavastaja DMITRI BERTMAN, dirigent VLADIMIR PONKIN

20.08. MULTIMEEDIAAETENDUS
TALLINN POLE ENAM KAUGEL
EHK KOGU TÖDE LIIVI SÕJAST

EVE KIVI, HANNA-LIINA VÕSA, PRIIT VOLMER, IVO LINNA, SEPO SEEMAN, PEETER VOLKONSKI,
TÖNU NAISSOO ANSAMBEL, KAMMERORKESTER, lavastaja HARDI VOLMER

FESTIVALI KUNSTILINE JUHT ERI KLAS

KONTSERDID ALGAVAD 21.00, VÄRAVAD AVATAKSE 20.00
VABAMÜÜGIS VAID PIIRATUD KOGUS PILETEID.

